

Téma

Workshopy

1. Obchod a zemědělství: možnosti a překážky

Volání po odstranění obchodních bariér je mnohými nazíráno jako jeden z důležitých kroků směrem ke snižování chudoby. Jak je v tomto směru třeba postupovat? Zvláštní pozornost bude na tomto workshopu věnována otázce zemědělství. Především pak způsobům jak zachovat tradiční zemědělské produkce a současně umožnit přístup na trhy těm, kteří jsou na nich existenčně závislí. Účastníci workshopu budou diskutovat o výhodách i úskalích, které snížení obchodních bariér znamená pro různé hráče na globální úrovni. Konference Mosty přes globální propasti naváže na závěry zasedání Světové obchodní organizace v Cancúnu, pořádaném o měsíc dříve. Účastníci konference se budou věnovat dopadům cancúnského setkání na výrobce i spotřebitele jak ve vyspělém, tak v rozvojovém světě. V panelové diskusi budou zastoupeni představitelé Světové obchodní organizace, vlád, zemědělců a občanského sektoru.

2. Nadnárodní společnosti: jejich zodpovědnost a práva

Nikdo dnes nepochybuje, že nadnárodní společnosti mají a uplatňují velký vliv v téměř každé části světa. Kromě toho všichni aktéři na globální scéně včetně nadnárodních společností souhlasí, že tento vliv by měl být využíván efektivně a zodpovědně. Tento workshop si klade za cíl navrhnout postupy k dosažení praktických výsledků, a to na místní, regionální, národní a nadnárodní úrovni a při dodržování společných hodnot – transparentnosti, odpovědnosti, čestnosti, respektování dohod a úctě k lidem. Účastníci workshopu se v diskusi pokusí najít odpovědi na otázky jak zavést mezinárodní pravidla korporativní odpovědnosti a jaké právní či etické kroky je třeba učinit s cílem pozitivně ovlivňovat chování nadnárodních korporací. Workshopu se zúčastní vlivní představitelé korporativního sektoru, jejich kritici z řad občanské společnosti a právníci.

3. Neudržitelný zahraniční dluh: hledání způsobů řešení a prevence

Během loňské konference Forum 2000 bylo dosaženo všeobecného souhlasu o potřebě růstu přímé pomoci a o potřebě nahradit půjčky poskytováním grantů, které by chudým zemím umožnily vymanit se z pasti neudržitelného zadlužení. Nesmírně důležité však je nikoliv pouze vyřešit současnou situaci, ale také najít a analyzovat různé způsoby předcházení krizových scénářů. Mezinárodní měnový fond pracuje na novém návrhu restrukturalizace zadlužení, který vyvolává řadu pozitivních i kritických ohlasů. Účastníci workshopu budou diskutovat o eventuelních důsledcích tohoto návrhu a zároveň se zamyslí nad alternativními přístupy a míře jejich přijatelnosti pro různé strany této debaty. Na práci workshopu se budou podílet zástupci brettonwoodských institucí, soukromých věřitelů, rozvojových zemí a nevládních organizací.

4. Globální veřejné statky: ambiciózní přístup nebo nedosažitelný ideál?

Ve snaze najít řešení celé řady problémů, které se vynořily s postupující globalizací, nabývá na důležitosti problematika „globálních veřejných statků“, která je dnes již jednou z priorit na

programu jednání mezinárodních institucí. Obecně můžeme říci, že globální veřejné statky jsou samotnou podstatou procesu globalizace, a to jak v pozitivním, tak i v negativním smyslu. Označujeme jimi takové statky, z jejichž spotřeby nemohou být vyloučeni lidé kdekoli ve světě: jedná se tedy o tak široká témata jakými jsou mír a bezpečnost, boj proti pandemii HIV/AIDS či finanční stabilita. Debata o „globálních veřejných statcích“ vychází z naléhavé potřeby vytvořit globální koncepci, která by efektivním způsobem přispěla k řešení těchto problémů. Ačkoliv konečná zodpovědnost za zajištění globálních veřejných statků leží na národní či lokální úrovni, klíčová politická rozhodnutí mohou být učiněna pouze na úrovni globální. Účastníci workshopu se zaměří na konkrétní institucionální kroky, strategie a financování konceptu globálních veřejných statků. K účastníkům workshopu budou patřit představitelé multilaterálních institucí, občanských hnutí a vlád.

--

16. října 2003

Frederik Willem De Klerk

Nejprve bych rád přivítal pana prezidenta Havla jako iniciátora konference Forum 2000, která začala upírat zraky k horizontu roku 2000 už před několika lety. Výsledky úspěšných jednání na předchozích konferencích nám připravily půdu pro dobrou práci, v níž se chystáme pokračovat. Chtěl bych Vás, pane prezidente, srdečně uvítat. Jsme velmi rádi, že jste se mohl zúčastnit tohoto zahajovacího zasedání. A než uvítám všechny ostatní, předávám Vám slovo, abyste nám řekl pár vět.

Václav Havel

Děkuji panu prezidentu De Klerkovi za jeho vlídná slova na mou adresu. Zároveň bych mu rád poděkoval za to, že je věrný tomuto Foru 2000, pravidelně navštěvuje tyto konference a je jejich velmi důležitým účastníkem. Především a hlavně vítám ale Vás všechny, kteří jste přijeli na toto Forum. Vítám Vás na začátku jeho pracovní části. Včera jsme měli takové spíše společenské zahájení. Fora za sedm let své existence zaznamenala určitý vývoj a myslím, že to je vývoj dobrým směrem. Trošku se zmenšuje formát, stává se jaksí skromnějším, ale zároveň konkrétnějším a základní obecné téma je zkoumáno z různých speciálnějších hledisek nebo jsou podrobovány analýze a rozpravě jeho různé aspekty. To je myslím dobrý vývoj. A je rovněž dobré znamení, že tato Fora 2000 si vydobyla už své místo a svou pozornost. Zájem veřejnosti u nás i v zahraničí a sdělovacích prostředků svědčí o tom, že byl pochopen smysl celé této věci, že lidé si uvědomují, jak důležitá je v dnešním rozporuplném světě reflexe těchto rozporů, otevřenost a debata mezi lidmi, kteří mají za časté i velmi různé od sebe odlišné názory. My se setkáváme v dnešním světě s novými a novými tématy, která rozdělují lidstvo, rozdělují politiky, rozdělují národy a o to důležitější je znovu a znovu mluvit o tom, co je může spojovat, pokoušet se navzájem vhlédnout do svého způsobu myšlení, do svých postojů, do svých zkušeností, pokoušet se porozumět jeden druhému a hledat mírová východiska. Já pevně věřím, že tímto směrem půjde i toto letošní forum, které bude již tradičně završeno v neděli mezináboženským dialogem. Přeji mu úspěch, přeji Vám, aby jste měli dobrý pocit z vykonané práce a doufám, že Praha bude dobrým hostitelem této události. Děkuji Vám.

Frederik Willem De Klerk

Mnohokrát Vám děkuji, pane prezidente. Doufáme, že tato konference předloží na

závěrečném plenárním zasedání nějaké konstruktivní návrhy, jak řešit náročné úkoly a problémy, o nichž budeme v následujících dvou dnech hovořit. Rád bych také srdečně přivítal všechny sponzory, kteří celá ta léta podporují Forum 2000 a prezidenta Havla. Bez podpory soukromého sektoru by se pokrokové mozkové trusty neobešly a bez takových diskusí bychom nedokázali občanské společnosti zajistit patřičnou sílu hlasu, jaká je nutná při vymezování náročných úkolů, kterým čelíme v novém tisíciletí a při cestě kupředu, jež směřuje k prosazování míru ve světě a zejména ke stavění mostů přes globální propasti. Dále bych chtěl srdečně uvítat všechny účastníky naší panelové diskuse. Pocházejí z různých koutů světa; reprezentují jak zájmy mezinárodních institucí, tak občanské společnosti a různých organizací. K tomuto jednacímu stolu se s nimi dostanou jak všechny tyto zájmy, tak i hodně moudrosti a zkušeností.

Diskusní téma, které jsme pro tuto konferenci zvolili, mi připomíná nejzásadnější problém, před nímž v tomto období globalizace stojíme, totiž propast mezi bohatými a chudými. Jde o velký předěl, který je hrozbou pro světový mír; pustili jsme se do boje proti chudobě a hrozí nám, že prohráme. Právě nyní, kdy tu společně sedíme, někde děti umírají hladem. Právě nyní, kdy pořádáme tuto konferenci, žijí miliony a miliony lidí pod hranicí existenčního minima. Právě nyní, kdy se pouštíme do panelové diskuse, se vysoké procento světové populace potýká se stavem krajní nouze. Ti, kteří žijí ve strachu, nemají žádnou naději, a tak musíme tak či onak nalézt způsoby a prostředky, jak výhody globalizace, všechny příležitosti, které se nám otevřely, a novou technologickou explozi v tomto světě zpřístupnit i těm, kteří žijí v bídě. A chovám naději, že právě v tomto duchu povedeme vzájemné rozhovory orientované na hledání řešení, na snahu nalézt cestu, která míří dál, než ke vzájemnému obviňování. A že nalezneme způsoby a prostředky k vymezení té části dané cesty, kde budeme schopni spolupracovat a s těmito problémy se nějak vypořádat.

Těšíme se na dva zahajovací proslovy, které ohlásím za několik minut, napřed mi ale dovoluje uvést několik organizačních poznámek. Během tohoto plenárního zasedání si nejprve vyslechneme dva projevy, které jsou z hlediska tematiky zásadní, a po nich bude až do oběda následovat panelová diskuse. Pokud nám na konci zůstane trochu času, dáme příležitost ke kladení otázek také posluchačům z řad publika. Doufáme, že se taková časová rezerva vytvoří.

Po obědě se rozdělíme do čtyř pracovních skupin. Každý z vás obdržel patřičné podklady, a proto nebudu teď zabíhat do podrobností ohledně čtyř hlavních témat, o kterých se bude v jednotlivých workshopech diskutovat. Pracovní skupiny budou jednat souběžně ve čtyřech místnostech a na konci tohoto zasedání si řekneme, do které místnosti se která přesune, a dáme vám v tomto směru nějaké instrukce. Diskuse ve workshopech budou přístupné také pozorovatelům a posluchačům z řad publika, kteří obdrželi pozvání. Sami si vyberou, kterou skupinu navštíví, ovšem s výjimkou posledního pracovního zasedání, které bude trvat od jedenácti hodin do oběda. Půjde totiž o uzavřená jednání, při nichž budou účastníci čtyř workshopů dokončovat své zprávy pro plenární zasedání, které se uskuteční zítra po obědě. V době, kdy budou ve workshopech probíhat uzavřená jednání, budou mít pozorovatelé možnost zúčastnit se zvláštního programu - panelové diskuse na téma "Irák - jak dále?" Bude se pořádát zde, v tomto hlavním sále, a všichni jste také zváni. V pátek po obědě se seznámíme s výsledky; potom bude následovat panelová diskuse a na závěr proběhne plenární zasedání. Výsledky se široká veřejnost dozví na konferenci a není pochyb o tom, že během plenárního zasedání budeme také řešit, jak je dále zužitkovat.

Dámy a pánové, po nastínění tohoto obecného harmonogramu vás ještě jednou srdečně vítám a přeji nám všem dobrý průběh konference vedené v konstruktivním duchu, konference na jejímž základě si vyjasníme názory v zásadních otázkách, které jsou předmětem této diskuse, a dostaneme se blíže k jejich řešení. A nyní, dámy a pánové, začneme dvěma projevy, které jsou z hlediska tematiky zásadní. Naším prvním řečníkem bude paní Eveline Herfkens. Působí

jako výkonná koordinátorka generálního tajemníka OSN pro kampaň Rozvojové cíle milénia. Srdečně ji vítám a předávám slovo.

Eveline Herfkens

Je pro mě velkou ctí být zde, v tomto nádherném sále. Bylo mi řečeno, že mám být opravdu velmi stručná. Otázka tedy zněla: "Co je hlavní překážkou spravedlivého rozvoje v dnešním světě?" a mou hlavní odpovědí je, že představitelé vlád často jezdí na mezinárodní zasedání, kde pronesou velkolepé sliby, pak nastoupí do letadla a vrátí se domů, jako by se nic nestalo. A právě občanská společnost a fóra, jako je toto, by měla a také mohou mobilizovat vlády k odpovědnosti za plnění slibů, k nimž se zavázaly. Dovolím si uvést příklad Rozvojových cílů milénia, protože je považuji za nezávažnější slib, kterým se kdy vlády zavázaly. V roce 2000 se na Valném shromáždění v New Yorku sešlo více hlav států a vlád než kdy dříve i poté a všichni se podepsali pod Deklaraci milénia, která slibuje učinit globalizaci prospěšnou pro všechny lidi na této planetě. Z této Deklarace vychází osm Rozvojových cílů milénia, ke kterým se zavázali všichni na tomto světě prostřednictvím svých vlád.

Prvním a nejdůležitějším cílem je snížit k roku 2015 počet chudých o polovinu. Druhý cíl pro tentýž rok je, aby všechny děti prošly základní školou. Třetím cílem jsou rovná práva žen. Jako čtvrtý cíl byl stanoven úkol snížit dětskou úmrtnost o dvě třetiny. Pátý cíl se týká zdraví matek během těhotenství. Šestým cílem je zvrátit postup pandemie AIDS. Zajištění trvale udržitelného rozvoje je sedmým cílem. Osmý cíl obsahuje úkoly pro bohaté země. Celý tento "balíček" představuje globální závazek, který byl opětovně stvrzen o dva roky později na konferenci v Monterrey, kde plnění svých slibů znovu potvrdil velký počet hlav států a vlád. Podstata plánu spočívá v tom, že za boj s chudobou, zajištění školní docházky a zlepšení zdravotnictví jsou zodpovědné především chudé země. Nicméně chudé země to nedokážou samy, a proto je součástí ujednání i to, že jim bohaté země budou nápomocny. Bohaté státy se tedy musí více snažit, pokud jde o poskytování pomoci, úlev při splácení dluhů, vytváření obchodních příležitostí a přenos technologií. Právě ke splnění těchto podmínek se snažíme mobilizovat lidi kolem sebe, přivést vlády k odpovědnosti, protože tyto cíle jsou dosažitelné - máme k dispozici zdroje i vědomosti. Jsme vlastně první generací na této planetě, která může skoncovat s chudobou, vyžaduje to pouze politickou vůli jednotlivých zemí. Představitelé žádné ze 190 zemí, které se podepsaly pod Deklaraci milénia, by se neměli posadit do letadla a vrátit se domů, jako by se nic nestalo. Musí zavést odpovídající opatření; chudé země musí zlepšit své vlády, bojovat proti korupci a zahrnout základní zdravotnictví a školství mezi rozpočtové priority. Bohaté země musí poskytnout podporu ve čtyřech oblastech, které jsem zmínila a které ještě popíšu detailněji. Tím začne mobilizace související s těmito cíli. Právě jsem se vrátila z Perugie, kde se jednou za dva roky koná obrovský pochod za mír, kterého se účastní na 300 tisíc lidí. Toto hnutí přijalo Rozvojové cíle milénia jako "cestovní mapu" k míru, přičemž přiznává, že je možné vyhrát válku, ale nikdy nelze vyhrát mír, pokud nevíte vítězit ve válce proti chudobě. Během onoho pochodu bylo vystaveno osm obrovských dveří symbolizujících každý z osmi cílů a u osmých dveří lidé dostávali informace o tom, k čemu se zavázali, tedy co by měla italská vláda plnit. Nyní je jedna vláda po druhé přivolávána k odpovědnosti za své sliby. Kampaň pro Rozvojové cíle milénia ve Švédsku přišla s nádhernou myšlenkou. V předvečer Štědrého dne se v celostátních denících objevilo obrovské oznámení: Rozvojové cíle milénia jsou nejlepším vánočním dárkem od nás všech pro nás pro všechny. O týden později, v prvním vydání novin v novém roce, vyšla další zpráva: Nejlepším novoročním předsevzetím je faktické splnění těchto cílů. Co přesně tedy musíme udělat? Když promlouvám v rozvojových zemích, asi hodinu hovořím o tom, co by měly udělat rozvojové země, ale protože jsme v Evropě, promluvíme o tom, co by měly dělat země bohaté.

Začnu pomocí. Není to sice tématem žádného z vašich workshopů, ale zvyšování objemu a

kvality pomoci je to nejjednodušší, co může každá bohatá země dnes udělat. Nevyžaduje to žádné velké mezinárodní dohody. Každá země sama za sebe může zvýšit svou pomoc; jedna z dohod, které vlády podepsaly a které většina nesplnila, je už stará přes 30 let. V roce 1970 Valné shromáždění odsouhlasilo, že by bohaté země měly věnovat 0,7 procenta svých státních příjmů na oficiální pomoc, a po třiceti letech to splnily pouze čtyři severoevropské země. Nicméně po Deklaraci milénia a mobilizaci, která se kolem ní rozběhla, na konferenci v Monterrey jsme byli svědky dalších nových slibů. Evropská unie se zavázala, že každý její člen dosáhne alespoň hodnoty 0,33 jakožto kroku směrem ke kýženým 0,7 a že této částky - 0,33 - dosáhnou v roce 2006. Každá evropská země má nyní schválený časový rámec. Prezident Bush v Monterrey oznámil historicky nejvyšší nárůst americké pomoci od Marshallova plánu. V americkém Kongresu jsou sice nyní s přidělením částky jisté problémy, slib však byl alespoň uveden na pořad jednání. Zvýšit pomoc je nejen možné, ale i nutné. Podle výpočtů a odhadů OSN i Světové banky je každý rok třeba dalších 50 miliard dolarů zahraniční pomoci, aby chudé země dokázaly dosáhnout stanovených cílů. To je téměř dvojnásobek stávající pomoci. Přesto je to velmi málo. Kdyby každá bohatá země pomohla stejným procentem jako před 20 lety, bylo by oněch 50 miliard na stole. Je to opravdu pakatel. Nyní jsme bohatší než před dvaceti lety. Jsme bohatší než kdy jindy. Měli bychom tedy být schopni ty peníze položit na stůl. Vyžaduje to politickou vůli a mobilizaci této politické vůle. Potřebujeme však také, aby pomoc byla kvalitnější. V minulosti byla velká část pomoci promrhána. Příliš mnoho pomoci se rozdává z geopolitických důvodů a slouží ke kupování spojenců a nikoli ke snižování chudoby. Příliš mnoho pomoci se rozmělní v zemích, které ji nepotřebují tak naléhavě, v zemích se střední úrovní příjmů. Dárci věnují příliš velkou pomoc s cílem vidět v zemi svou vlajku, svou identitu a neptají se, co lidé potřebují. Příliš mnoho pomoci se promarní, protože ji vážeme na svůj export a nikoli na dosažení Rozvojových cílů milénia. Těmto aspektům pomoci tedy musíme věnovat větší úsilí.

Pak je tu obchod. Na toto téma je tu samostatný workshop a doufám, že tam bude příležitost říci trochu více než zde, ale když jsem byla ministryní pro rozvoj, bylo pro mě opravdu frustrující vidět současný obchodní systém, kde pravidla, které chudým zemím příliš nepomáhají, stanovují bohaté země. Měli jsme například úžasný projekt v Tanzanii, kde Nizozemsko pomáhalo farmářům s dosažením vyšší doживosti. Myslíme si, že právě v této oblasti je Nizozemsko dobré, a tak to byl velice úspěšný projekt a ty dojnice opravdu dávaly o mnoho litrů mléka více než předtím. Ovšem závody v Tanzanii mléko od místních farmářů nekupovaly, protože odebíraly holandské práškové mléko, které bylo velmi levné. A jak je vůbec možné, že je mléko v prášku tak levné? Protože my v Evropě produkujeme ohromné množství potravin, více než jsme sami schopni spotřebovat. A veškerá tato nadprodukce se pak za dumpingové, dotované ceny prodává na chudých trzích v Africe. Chudí farmáři nemohou holandskému práškovému mléku konkurovat. Chudé ženy v Ghaně, které pěstují rajčata, nemohou konkurovat konzervám z Itálie - cena rajčatové pasty začíná už na půl centu. Chudí rolníci v Burkina Faso a v Mali nemohou konkurovat bavlně subvencované Spojenými státy. Žijeme ve světě, kde je každá kráva v Evropě dotována dvěma dolary denně, zatímco polovina světové populace si musí vystačit s nižší částkou. Žijeme ve světě, kde jsou dotace na domácí výrobu bavlny v USA pětikrát vyšší než pomoc USA zemím subsaharské Afriky. To musíme změnit. Ničíme trhy chudých zemí. Nejenže jim říkáme "vaše trhy jsou naše", ale také "naše trhy jsou taky naše", protože produkty vyrobené v chudých zemích na naše bohaté spotřební trhy nesmí. Obchodní bariéry namířené proti výrobkům vyrobeným chudou částí populace jsou více než dvakrát vyšší než ty, které máme mezi sebou, mezi bohatými zeměmi. Bavlněná trička z Afriky se na naše trhy dostávají jen s velkými obtížemi. Na hedvábné kravaty z Itálie se však žádná cla nevztahují. To je opravdu nespravedlivé a jak řekl Kofi Annan: "současný obchodní systém brzdí růst, potlačuje příležitosti a nechává hladovět stovky milionů lidí v rozvojových zemích". Ve svém poselství ke Světovému dni chudoby to

zopakuje. Je to problém, který musíme vyřešit. Cancún selhal, ale v Evropě a v USA si nemůžeme další neúspěch dovolit. Měníme obchodní politiku, která zabíjí zemědělskou obživu v Africe.

Třetím tématem je zahraniční dluh. Otázkou dluhu se zabývá samostatný workshop. Ten se však nezaměřuje na problémy afrických zemí. Ráda bych tímto vyzvala zástupce hnutí Milostivé léto, kterým se v minulosti tak účinně dařilo řešit otázku zadlužení chudých zemí, aby se k této problematice vrátili. A to především proto, že jejich kampaň již jednou slavila úspěch - spuštěním iniciativy HIPC, která se ukázala jako velice efektivní. Ugandě se podařilo poslat všechny děti do škol, protože si může dovolit investovat do vzdělávání místo splácení dluhů z minulosti. Tanzanii se zase podařilo rozšířit přístup populace k nezávadné vodě. Znečištěná voda je největším vrahem novorozenců. Takže to byl úspěch. Malawi a Senegal financují kampaně proti AIDS, protože si to mohou dovolit - nemusejí totiž splácet dluh; dluh těchto zemí však stále ještě není udržitelný a v subsaharské Africe je stále mnoho zemí, které potřebují při splácení dluhu úlevu. Je tedy třeba přehodnotit otázku udržitelnosti dluhu v subsaharské Africe a snažit se shromáždit více prostředků, aby bylo možné odpustit část dluhů většímu počtu zemí. To je velmi důležité.

Konečně, přenos technologií - to je další věc, kterou bohaté země slíbily. Musím být velmi stručná, takže se k tomu nemohu vyjádřit obsáhleji, nicméně dohoda TRIPS v rámci Světové obchodní organizace jde úplně opačným směrem. Myslím si, že jedním z témat probíraných během workshopu by mělo být to, jak provést revizi této dohody, aby bylo možné přijatelným způsobem zajistit přenos technologií do chudých zemí, protože technologie, znalosti i zdroje máme. Jsme první generací na této planetě, která může skoncovat s chudobou a byla bych ráda, kdybyste se všichni zavázali k tomu, že si tuto příležitost nenecháte ujít. Děkuji vám.

Frederik Willem De Klerk

Děkuji vám, paní Herfkens, za velmi podnětný zahajovací projev. Nastínila jste řadu zásadních otázek a poskytla nám tak náměty k dalšímu uvažování o těchto problémech. Mnohokrát vám děkuji.

Teď si poslechneme pana Mamadou Cissokha. Je čestným předsedou Rady pro koncentraci a kooperaci v Senegal. Pracuje jako zemědělec a věnuje se sdružování zemědělských dělníků, chovatelů hospodářských zvířat a členek ženských organizací na národní i mezinárodní úrovni. Zná problémy z té strany, na kterou paní Herfkens tak výmluvně ukázala - subsaharská Afrika a problémy Afriky, které zároveň představují problémy chudých a zaostalých národů v jiných částech světa. Těšíme se na vaše slova, pane Cissokho.

Mamadou Cissokho

Děkuji pane prezidentu De Klerku a pane prezidentu Havle, dámy a pánové, jistě Vás nemusím ujišťovat, jak jsem rád, že jsem mezi Vámi.

Tento den je velmi významným dnem, protože dnes je 16. října, světový den proti hladu. Myslím, že nemusím vysvětlovat, jaký má tento den význam, zejména když sedím vedle dvou prezidentů, velkých osobností, jakými jste vy. Jenom chci poprosit, abyste přemýšleli se smířlivostí a uctivostí. Mysleme na ty tisíce a tisíce lidí, starců a dětí, kteří každý den umírají hlady. V současnosti hlásí FAO osm set milionů lidí, kteří se skutečně nedokáží uživit. Ale já jsem přesvědčen o tom, že jich je daleko víc a co je vážné, že mezi těmito osmi sty milióny je nějakých šest set miliónů, kteří jsou vlastně drobnými rolníky, kteří se rozhodli, že budou žít ze své půdy, rybolovu nebo chovu dobytka. A proč se nedokáží uživit? Protože jsou tu takové hospodářské, finanční a politické mechanismy, které jim v tom brání.

Nejprve pohovořím o Africe a hlavně o její západní a subsaharské části. Ve všech tamních zemích zemědělství vždy bylo motorem rozvoje. Když se podíváme na to, jak je postaven

národní rozpočet, který se snaží pomoci modernizaci tohoto sektoru, jsme šokováni. V některých zemích do něj investují 3 % rozpočtu, v jiných 5 %, přičemž ale 95 % státních rozpočtů tvoří úvěry od Světové banky a dalších bank, které investují do rozvoje zemědělství. A tak jistě chápete, že my jsme vlastně přišli o nezávislost a možnost volby. Přibližně 70 - 80 % africké populace jsou zemědělci či pastevci. Jak to, že se tedy nevěnuje víc úsilí tomu, aby docházelo k lepšímu rozvíjení těchto aktivit?

Druhá věc: nejenom že vlády nevěnovaly této záležitosti tolik úsilí, kolik by měly, ale nevěnovaly se ani otázkám vývozu, protože prostředky získané z vývozu se nevrací do zemědělství, ale naopak se investují do rozvoje urbanizace a průmyslu. Dnes máme v Africe města, která mají 3, 5, 6, 10 miliónů obyvatel. Jsou to města, která nejsou bezpečná z hlediska hygieny ani jinak a nejsou tu pracovní příležitosti. A přitom moudré by bylo umožnit nezávislost venkovských oblastí. Během osmdesátých let se mělo co nejvíce investovat právě do rozvoje zemědělství, aby venkov mohl žít lépe. Pak by lidé neodcházeli raději do měst. Dnes venkovská Afrika pomalu zaniká. A jak jsem již říkal, rozvoj zemědělství je dnes velmi nedostatečný a situace je o to vážnější, jak naše vlády a vlastně celý svět, vyjednávají o zemědělství z hlediska světového obchodu. Jak víte, vztahy, které dnes existují mezi našimi státy a zbytkem světa nejsou úplně vyjasněné. Právě jsme vyslechli zmocněnkyni Kofi Annana. Hovořila o lidských právech. Těžko můžeme pochopit, proč jsme nuceni k těmto obchodním vyjednáváním, kde se nehovoří o lidských právech a právech občana, ačkoliv světové organizace k tomu každého vyzývají a naše vlády vyzývají k respektování demokracie lidských práv. To znamená, že naše vlády by měly brát v úvahu názory obyvatelstva, ale jak víte, od získání nezávislosti my zemědělci sledujeme neustálý pokles cen naší produkce, ať už jde o kávu nebo o banány. Všechny tyto produkty mají prostě postupně nižší a nižší cenu. Tyto ceny jsou stanovovány zvenku. Co je dnes tedy WTO schopna udělat pro to, aby se situace změnila?

A je tu ještě jeden významný prvek, který nás nutí klást si hodně otázek. V Západní Africe máme v podstatě dvě hlavní komodity. Jednak jsou to obiloviny a jednak hlíznaté plodiny, jako například maniok, a pro nás je velmi obtížné vyvážet tyto komodity na jiné trhy. Evropa stanovila 40 hygienických nařízení. Proč musí tyto produkty, mají-li být dovezeny do Evropy, splnit 40 norem, aby si je Evropané mohli koupit?

Další věci jsou bilaterální jednání se Spojenými státy. Ta jsou založena na tom, že bychom měli my dovážet produkty ze Spojených států, u nás je zpracovat a pak je se ziskem prodat. A teď si jenom představte náklady na to, aby jeden americký farmář mohl normálně žít. Jak může tedy africký zemědělec kupovat americké zboží, pak je zpracovat a vrátit do Ameriky a ještě mít zisk? To je skutečně stavba jakýchsi vzdušných zámků. Když se podíváme na to, jak je zemědělství organizováno, musíme prohlásit, že je prostě potřeba mít určité moratorium pro země, které ještě nejsou připravené. My nemáme stejné technické, finanční ani technologické prostředky. A mělo by se nám umožnit, abychom se připravili na konkurenci. Nic proti ní nemáme, nejsme proti obchodu, nejsme proti vyjednávání, ale myslím si, že dnes nemáme žádné komparativní výhody, které by nám umožnily pokročit dál.

Nemůžeme říct, že jednou přijmeme nějaká opatření, chceme jen, aby naše země, naše státy přijaly závazky k rychlému vytvoření integrovaných regionů. To je naprosto zásadní. Už dvacet let hovoříme o regionalizaci Afriky. A ještě se to nestalo. Potřebujeme všechny nezbytné ekonomické nástroje k tomu, abychom byli schopni zúčastnit se mezinárodních jednání. Jak víte, Evropa se vybuďovala tím, že uzavřela své hranice a vytvořila jakousi vnitřní provázanost. Síla Spojených států spočívá v padesáti státech v jedné federaci a my nemůžeme doufat, že Burkina Faso, Senegal nebo Jižní Afrika mohou vyhrát, když budou jednat pouze samy za sebe. Takže my chceme, aby v našich státech byla skutečná politická vůle zavést dostatečné rozpočty pro zemědělský sektor. Ve všech zemích se vždy rozvíjí zemědělský sektor za pomoci státních nikoli soukromých financí. Musí se vybudovat jeho

struktura a je nutné, aby probíhal zemědělský a potravinářský výzkum. K tomu slouží státní prostředky, na to nestačí soukromé fondy a o tom je také potřeba přesvědčit africké země. Čili my chceme, aby OSN spolu s ostatními státy pomohla zajistit, aby byly státní prostředky využity k rozvoji zemědělství.

Druhý návrh je takový, že bychom chtěli moratorium, abychom se dokázali připravit, abychom dokázali vytvořit důvěryhodné, otevřené, demokratické regiony, kde se organizace farmářů a prvovýrobců také zapojí do definování jednotlivých postupů a aby ve WTO byl jakýsi respekt k dodržování lidských práv a práv jednotlivce, aby obchodní prostředky nebránily drobným zemědělcům žít dál ze své práce, aby prostě byli schopni produkovat a sklízet a zajistit si tím obživu. Myslím si, že to co dnes nabízí WTO, nemůže pomoci těm šestistům miliónům hladových zemědělců a také jsme přesvědčeni, že dnešní Afrika může najít alternativy ve vyjednávání sama. Pane prezidente, to bylo několik bodů, několik problémů. Myslím si, že je důležité, že se zemědělci obracejí na africké vládní orgány a na orgány OSN a naléhají na ně, aby se znovu věnovaly pravidlům hry. Dnes jsou tato pravidla hry proti nám a my nemůžeme hrát podle takových pravidel, která ničí to málo, co nám ještě zbylo a která nás ještě více ochuzují.

Frederik Willem De Klerk

Mnohokrát vám děkuji, pane Cissokho. Myslím, že jste nám stejně jako paní Herfkens poskytli výtečný výchozí bod pro zahájení naší všeobecné diskuse.

Přejdeme nyní k panelové diskusi. Byl bych rád, kdyby nám všichni, kteří se na ní chtějí podílet, dali teď zvednutím ruky znamení. Chtěl bych delegáty požádat, aby se pokusili omezit své příspěvky na tři až pět minut, aby se dostalo na každého z nás. Přetáhneme trochu půl jedenáctou, než uděláme přestávku na kávu, protože jsme začali pozdě. Slovo teď dávám účastníkům panelové diskuse.

Jako prvního bych chtěl požádat o příspěvek pana Sasakawu z nadace Nippon Foundation.

Yohei Sasakawa

Děkuji vám, pane předsedo. Je mi velkým potěšením, že mám tu příležitost promluvit zde před vámi, a využiji služeb své vlastní tlumočnice, protože nechci, aby tu byla bez práce. Globalizace umožnila mnoha rozvojovým zemím zapojit své ekonomiky do ekonomiky globální. Globalizace také zvýšila míru hospodářského růstu těchto zemí, takže si myslím, že globalizace přinesla některé pozitivní výsledky. Na druhou stranu musíme pamatovat na to, že tato pozitiva jsou omezená a že globalizace měla i negativní dopady, zejména v Africe, kde mnoho zemí nemohlo z přínosů novodobého globalizačního trendu těžit vůbec.

Ve svém včerejším zahajovacím proslovu jsem hovořil o globální propasti, která lidstvo rozděluje, a je pravda, že mezi těmi, kdo "mají", a těmi, kdo "nemají", je výrazná propast. Nicméně chtěl bych se s vámi zde na této konferenci podělit i o nějaká konkrétní čísla; budu citovat předního buddhistického mnicha působícího v Thajsku, mnicha jménem Visalo. Ten uvedl, že celkový majetek tří nejbohatších lidí světa je větší než součet hrubých domácích produktů 48 nejchudších zemí světa.

Řekl: "Ve světě se jí hodně zmrzlina, tento trh dosahuje nepředstavitelné hodnoty jedenácti miliard amerických dolarů. Také máme vysokou spotřebu parfémů - dvanáct miliard dolarů. Podle odhadů by za šest miliard dolarů bylo možné zajistit základní vzdělání všem dětem světa." A právě to je ona globální propast, o které bych zde s vámi chtěl mluvit. Také bych se s vámi chtěl podělit o své zkušenosti z projektu v Africe.

V Africe, konkrétně subsaharské, je 48 zemí s celkovým počtem obyvatel 700 milionů. Z výdělečně činné populace tvoří 70 % rolníci. Jsou to drobní rolníci, kteří pěstují potravu pro sebe, aby se mohli druhý den najíst. Pokud se nepodaří vyřešit tento problém zemědělství, nebude možné řešit všechny ty ostatní problémy, kterým musí Afrika čelit, - právě proto, že

zemědělci tvoří 70 % pracující populace. Abyste ale mohli pochopit můj příspěvek, potřebuji, abyste si o těchto afrických farmářích udělali dobrou představu.

Jeden z hlavních řečníků se zmínil o Tanzanii, takže i já použiji tento příklad rolníků v Tanzanii. Předpokládejme, že máme rolníka s manželkou a třemi dětmi, kteří pěstují kukuřici na čtyřech nebo pěti akrech půdy. Pěstováním kukuřice si tato rodina může měsíčně vydělat asi 35 až 40 dolarů. Tato rodina je na tom dobře, protože většina farmářů si vydělá jen 20 dolarů nebo i méně. Také bych chtěl, abyste si představili dům, v jakém africké rodiny bydlí. Je to malá chatrč, velká pouhých deset metrů čtverečních. Nemají žádný nábytek. Mají velmi prostou desku, kterou používají jako postel. Samozřejmě nemají žádný přívod elektřiny ani pitné vody a mohou si dovolit jen jedno jídlo denně. Většinu zemědělských prací dělají ručně. Někteří šťastnější rolníci mají motyku nebo ruční pluh. Nemají kuřata ani krávy. To chci, abyste si představili, když mluvím o afrických rodinách a těchto farmářích, kteří jsou dnes také součástí současného trendu globalizace.

Můj africký projekt začal v roce 1984. To byl rok, kdy v Etiopii udeřil těžký hladomor a má nadace se rozhodla, že lidem v Etiopii poskytne potravinovou pomoc. Mám však jednu zásadu: když někomu dáte rybu, nakrmíte ho na jeden den, ale když ho naučíte rybolovu, nakrmíte ho na celý život. S tímto přesvědčením jsem tedy před sedmnácti lety zahájil práci na tomto africkém projektu a za posledních 17 let jsme tento africký zemědělský projekt rozšířili do 15 zemí Afriky. Jeli jsme do Afriky a snažili se rolníky naučit nové metody práce. Náš přístup byl velmi prostý. Učili jsme je na poli natáhnout provázek a sázet semínka v pravidelných rozestupech podél tohoto provazu a také jsme jim doporučili pěstovat na poli pouze jeden druh plodin. Nám to může připadat jako logické, ale je jsme to museli naučit, protože zkrátka na začátku tyto základní znalosti neměli. Také jsme je museli naučit, aby semeno poté přikryli zeminou. Na začátku pro nás bylo těžké učit místní farmáře tyto jednoduché postupy. Někteří rolníci začali na vyhloubení jamky používat klacík, kterým pak také udělali jamku na hnojivo. Ale byli tam i někteří důvtipní farmáři, kteří začali používat takovou vidlici se dvěma hroty, a udělali tak dvě díry najednou. Tím zvýšili svou výkonnost na dvojnásobek. Přispěním trochou moderních znalostí k tradičnímu přístupu jsme mohli jejich produktivitu zvýšit dvakrát až třikrát. A tak začal náš projekt přinášet určité pozitivní výsledky. Nicméně byl kritizován, zpočátku zejména v Evropě, protože jsme rolníky podporovali v používání některých chemických hnojiv. Evropané ekologičtí aktivisté začali projekt kritizovat a říkali: "Je absurdní používat v Africe chemická hnojiva. Cožpak nevíte o syndromu cyanotických dětí, který se v mnoha zemích vyskytl?" A začali africké státy nabádat, aby nepoužívaly chemická hnojiva, nýbrž organická. Je možná pravda, že organické zemědělství by bylo ideální. Ale kde v Africe seženete organická hnojiva? Samozřejmě se pak přišlo na to, že za cyanotické děti nemohou chemická hnojiva. Zjistilo se, že příčinou jsou průmyslové odpady. Přesto jsme čas od času nuceni čelit kritice. Ve světě se chemická hnojiva používají v mnoha zemích. Například Vietnam spotřebuje 365 kilogramů chemických hnojiv na hektar, Čína 275 kg a v Africe se spotřebuje 9 kg. Přesto je Afrika za používání chemických hnojiv kritizována a já mám pocit, že něco je tu špatně.

V osmdesátých letech stáli afričtí rolníci před dalšími velmi náročnými úkoly. Jedním z nich byla takzvaná strukturální adaptace nebo zavádění tržní ekonomiky. S touto myšlenkou přišly některé mezinárodní organizace, které trvaly na tom, že by se tento princip měl vztahovat i na africké rolnické rodiny. Některé organizace v Africe také zaváděly decentralizaci politické moci. V mnoha afrických zemích však politické instituce bohužel stále ještě nejsou stabilní a také nemají dostatek zdrojů; navzdory tomu mají tyto společnosti podporovat decentralizaci politické moci. Některé mezinárodní organizace také v Africe propagovaly privatizaci. Tyto organizace požadovaly, aby africké vlády neposkytovaly subvence na zemědělství, což se týkalo i hnojiv, semen a zemědělských poradců. A tak africké země měly přestat dotovat zemědělství. Ale realita je taková, že v mnoha vyspělých zemích v Evropě, ale i v USA a

Japonsku, do zemědělství plynou nemalé dotace.

V Africe hrají zemědělství poradci velmi důležitou roli. Učí africké rolníky základní postupy, díky nimž mohou zvýšit zemědělskou produktivitu. Většina afrických rolníků je negramotná, a proto jsou tito zemědělství poradci velmi důležití. Mohou je naučit nejen zemědělské postupy, ale i leccos o hygieně, a dokonce jim i poskytnout nějaké základní vzdělání. Některé mezinárodní organizace však africké vlády nabádají k tomu, aby své dotace na podporu projektů afrických zemědělských poradců stáhly. Afričtí vůdci si pravděpodobně roli zemědělských poradců uvědomují, zároveň však chtějí získat finance od mezinárodních organizací. Potřebují jejich peníze, proto je poslouchají. Pokud by se však situace takto vyvíjela i nadále, jaké budou podmínky afrických rolníků, kteří tvoří 70 % celkové pracující populace? Subsaharské země dokážou vyprodukovat pouze 80 až 85 % potravin, které by naplnily jejich potřebu. A pokud by to mělo takto jít dál, bude k roku 2020 Afrika muset dovážet 50 až 70 milionů tun jídla.

Byl bych rád, abychom se tímto důležitým tématem zabývali odpoledne, protože Afrika je nyní zahlcena globálními organizacemi a zaváděním tržní ekonomiky. Pro Afriku zemědělství znamená zásadní prostředek pro přežití. Je to pro ně otázka existence. Ale bojím se, že kvůli globalizaci a zavádění tržního hospodářství přijdou afričtí zemědělci o své základní právo na přežití, a ten pocit mám pokaždé, když Afriku navštívím. Je pravda, že afričtí vůdci zemědělství za prioritu nepovažují, protože na zemědělství věnují pouze 5 % státního rozpočtu, ale rád bych napravit situaci, kdy se Afričané ukládají ke spánku s prázdnými žaludky a musí si dělat obavy o to, co budou jíst zítra. Ale já mám co jíst, a proto bych rád tuto situaci napravit. Děkuji vám.

Předseda mě vyzval, abych svůj projev ukončil. Rád bych skončil, ale jakožto Japonce bych k tomu chtěl říci, že to považuji za poctu, protože Japonci zpravidla na takovýchto konferencích spíše mlčí a já mám pocit, že asi mluvím až moc. O některé ze svých názorů bych se s vámi rád podělil během odpoledního bloku. Děkuji vám.

Frederik Willem De Klerk

Děkuji vám, pane Sasakawa. Obdivujeme obětavou práci, kterou vykonáváte v Africe. Dovolte mi jako Afričanovi pronést slova velkého uznání za dobrou práci. Bylo zajímavé poslechnout si o vašem projektu něco víc a myslím, že se vám podařilo upozornit nás na strašlivé problémy, jimž Afričané čelí.

Zahlédl jsem zdviženou ruku lorda Desaie, a pak Chan Liena.

Lord Desai of St Clement Danes

Děkuji vám, pane předsedo. Uvedu tři krátké poznámky:

V kampani Rozvojové cíle milénia je tím opravdu podstatným cílem, aby vyspělé země poskytovaly větší pomoc rozvojovým zemím. Myslím, že my všichni potřebujeme přehodnotit kalkulaci pomoci tak, že vypočítáme rozdíl mezi škodlivými výdaji, které činí vyspělé země, a pozitivními penězi, které poskytují. Ukázalo by se, že negativní pomoc poskytovaná rozvojovým zemím je mnohem větší než pozitivní pomoc. Tím skutečným přáním je dostat negativní pomoc na nulu. Myslím, že by bylo mnohem lepší, kdyby vyspělé země zrušily veškeré výdaje na subvence, než aby poskytovaly víc peněz. Přinejmenším by tím ušetřily peníze.

Za druhé, podle mě je velmi zvláštní, že zatímco kritizujeme trh, hlavní problém dnešního světa, kterým je zadluženost, s ním nemá nic společného. Dluh má souvislost s vládami. Proč vlády nedokážou zrušit dluh, který uvalily na rozvojové země, to přesahuje mé chápání. V osmdesátých letech minulého století jsme spravovali obchodní dluh mnohem lépe, než v současné době spravujeme mezivládní dluh. Je na čase, aby vlády vyspělých zemí přestaly být v tomto směru pokrytecké.

Velmi krátce na závěr. Když jsem v padesátých letech minulého století cestoval po Indii, všichni jsme záviděli Africe, neboť to byl mnohem bohatší kontinent než Asie. Myslím, že bychom měli zaměřit svou pozornost na pochopení toho, proč o padesát let později hovoříme v souvislosti s Asií o úspěchu a proč v souvislosti s Afrikou nikoli. Podle mě jde o jednu z nejdůležitějších otázek, kterou se takováto konference může zabývat. Mnohokrát vám děkuji.

Chan Lien

Děkuji vám, pane moderátore, pane prezidente Hayle, dámy a pánové. Myslím, že nás, kteří pocházíme z Tchaj-wanu, z Čínské republiky, toto forum opravdu chytá za srdce. Jako nově industrializovaná země se Tchaj-wan v poslední době usilovně snažil vyrovnávat s problémy globalizace. Myslím proto, že je na místě, abych se s vámi na tomto fóru podělil o některé své zkušenosti. Domnívám se, že globalizace opravdu nabízí šance pro celosvětový rozvoj, nepostupuje ale rovnoměrně. Připadá mi také, že z výhod globalizačního procesu dokáží čerpat pouze ty národy, které přestoupily práh dlouhodobě udržitelného hospodářského růstu. Proto je podle mě nezbytné, aby rozvojové země zavedly komplexní balík opatření, a vytvořily tím vhodné podmínky udržitelného hospodářského růstu. Rád bych se zmínil o několika aspektech tohoto balíku opatření a vzal si za příklad Tchaj-wan.

Za prvé se domníváme, že je nezbytné vytvořit silnou vládu s efektivní státní správou, která usiluje o modernizaci a dobrý způsob vládnutí. Obzvlášť důležité je mít spolehlivé instituce a vhodný právní rámec, včetně dobře načasovaných finančních a hospodářských reforem. Tato vláda se také musí starat o zahraniční investice a rozvoj.

Za druhé si myslím, že je důležité podporovat produktivitu prostřednictvím vzdělávání, odborného výcviku a jiných forem rozvoje lidských zdrojů.

Za třetí věřím, že je velmi podstatné zavést nutnou pozemkovou reformu a povzbuzovat malé a střední podniky k tomu, aby zvyšovaly příjmy v přepočtu na jednoho zaměstnance, a přitom udržovat spravedlivé rozdělení bohatství ve společnosti.

Dále se domníváme, že je vhodné, pokud jde o stadia rozvoje, zbavit se přílišné závislosti na surovinách nastartováním rozvoje. V první fázi se rozvoj zaměří na pracovně náročná, exportně orientovaná odvětví ekonomiky, a poté v následných stadiích na kapitálová a technologická odvětví. Z hlediska kapitálu je podle mě také důležité spoléhat se hlavně na domácí tvorbu kapitálu a exportní příjmy z kapitálových zásob země. Rozvojové země by se také měly co možno nejvíce vyhybat vytváření zahraničního dluhu. V období hospodářského růstu si Tchaj-wan nikdy nevytvořil žádný podstatný zahraniční dluh.

A nyní se dostáváme k otázce zahraniční pomoci. Myslím, že je třeba efektivně využít této omezené částky v klíčových sektorech, jakými jsou školství, výzkum, odborná technická příprava a vybudování infrastruktury a institucí.

Závěrem bych chtěl dodat, že se investiční proces vyplácí, pokud investujete do inovace výzkumu a vývoje, abyste zůstali v podmínkách globalizace konkurenceschopní. To jsou hlavní zkušenosti, které jsme získali z procesu hospodářského rozvoje na Tchaj-wanu. Samozřejmě je nám jasné, že každá země je svým způsobem jedinečná, takže se naše zkušenosti možná nedají plně uplatnit v rozvojovém programu jiných zemí, nicméně se ale domnívám, že zmínka o zkušenostech našeho národa může na tomto vysoce důležitém fóru posloužit jako orientační bod. Mnohokrát vám děkuji.

Frederik Willem De Klerk

Pokud v následujících deseti letech dosáhne Afrika alespoň 20% toho, co se v oblasti rozvoje udělalo na Tchaj-wanu, bude se jednat o obrovský úspěch. Mnohokrát vám děkuji za vaše slova.

Dalším řečníkem je lord Holme, po něm přijde na řadu paní Inge Kaul.

Lord Holme of Cheltenham

Chci pokračovat v hlavním tématu projevů pana Cissokha a paní Herfkens, kterým je absolutní nezbytnost zajištění přístupu rozvojových zemí, které jsou skutečně závislé na zemědělství, na severní trhy. Čelíme teď vážné krizi kvůli krachu jednání v Cancúnu. Něco se pokazilo v době mezi jednáními v Dauhá a Cancúnu. Kolo jednání v Dauhá znamenalo slibný začátek pro další kola multilaterálních obchodních jednání, ale Cancún skončil nezdarem. Nyní máme světový obchodní systém, v jehož centru je tento problém a jemuž hrozí něco mnohem horšího, o čemž budu za chvíli hovořit. Domnívám se, že tím selháním bylo, že EU a Spojené státy učinily kroky, které nebyly dost razantní. EU učinila gesto v případě přístupu na trh, ale Spojené státy neučinily vůbec žádné gesto v případě svých vývozních subvencí. A v důsledku toho nebylo možné jednání o nic podstatného opřít.

Další významnou skutečností, která vyplynula ze zhoršující se situace ve světě, byl závěr rozvojových zemí, že musí získat silnější zastoupení v celém procesu Světové obchodní organizace. Vytvoření aliance rozvojových zemí G-22 je podle mého názoru tím slibným krokem. Potřebujeme si ale uvědomit, že k dosažení pokroku je třeba dvou věcí. Za prvé se neobejdeme bez globální kampaně, která se silně podobá kampani za odpuštění dluhu. Ta stmeluje občanskou společnost, vlády a obyvatelstvo všeobecně, neboť je nutí, aby si uvědomily, že jde o otázku spravedlnosti a globální morálnosti, a nikoli pouze o záležitost obchodu. Imperativem pro vyspělé země je otevřít své dveře a přestat se subvencemi, protože druhá možnost, řada bilaterálních obchodních dohod, které jsme dnes svědky, je velmi nebezpečná. Pro mocné národy typu Spojených států je samozřejmě velkým pokušením uplést síť bilaterálních dohod, které přesně vyhovují jejich bezprostředním ekonomickým zájmům. Tyto dohody ale určitě neslouží spravedlivému a otevřenému světovému systému. Doufám, a mluvím o tom teď, pane předsedo, protože se nezúčastním prvního workshopu, doufám, že první workshop se bude zabývat škodlivostí těchto bilaterálních dohod, které představují problém pro všechny z nás, kteří chceme dělat věci, o něž nás žádali naši řečníci.

Inge Kaul

Úvodní projevy se mi velice líbily. Při jejich poslechu mě hlavně upoutala míra konsensu, která již existuje. V hlavních obrysech opravdu víme, co podnikat, a také se v tom téměř shodujeme. Klíčová otázka tedy zní, proč nejednáme? Navrhuji, že bychom mohli vnést do diskuse nový rozměr a položit si otázku: dokážeme nějakým způsobem motivovat průmyslové země, aby zvolily cestu reforem, které doporučujeme? Je docela udivující, že kdykoli chceme vymýtit chudobu, zaměříme svůj pohled na Afriku; pro změnu bychom ale mohli spočinout pohledem na průmyslových zemích a zeptat se sami sebe, jestli umíme rozpoznat strategie dvojího zisku, které přinesou zisk jak Africe, tak i průmyslovým zemím? Co nás napadá? Jak by mohly průmyslové země využít 300 miliard dolarů, kterými dnes subvencují svá upadající průmyslová odvětví? Jaký by mohla mít technologická odvětví prospěch z diferencované cenové politiky, jak dát technologii zelenou? Navrhuji proto, abychom v pracovních skupinách a u kulatých stolů obraceli svůj pohled více na sever a zamýšleli se nad tím, jak bychom mohli vytvořit prostor pro růst rozvojových zemí místo toho, abychom příliš ulpívali pohledem na Africe.

Rémi Parmentier

Mnohokrát děkuji, pane předsedo. Je pro mě ctí, že se účastním tohoto fóra za Greenpeace International. Budu stručný.

Toto forum, jak nám právě připomněl Richard Holme, se koná jen měsíc po nové krizi ve Světové obchodní organizaci. V současnosti narážíme na mnohé výzvy, aby se Světová obchodní organizace tvářila, že všechno funguje jako obvykle. U nás v Ženevě někdy máme

dojem, že situace připomíná přesunování židli na horní palubě Titaniku, protože opravdu existují lepší příležitosti než ty, které jsou vyvolány krizemi. Přáli bychom si, aby naše vláda i mezinárodní společenství pochopily smysl krize Světové obchodní organizace. A aby se jí chopily jako možné příležitosti k navržení multilaterálního obchodního systému, který je slušný a spravedlivý a vezme v úvahu všechny problémy, o nichž hovořili jiní řečníci, hlavně tím myslím Mamadou Cissokha ze Senegalu. Krize, která znovu zasáhla Světovou obchodní organizaci, obsahovala i pozitivní prvek. Vznik aliance G-22 o níž se zmiňoval Richard, je asi dobrá věc. Ačkoli chápu, že dnes už je to pravděpodobně G-18, protože Spojené státy umí výborně využít své politické a finanční moci k tvrdému nátlaku, je to určitě důležitý vývoj. Menší pozornost možná veřejnost věnovala protokolu o biologické bezpečnosti, který se časově shodoval se schůzkou Světové obchodní organizace a který dnes upravuje používání geneticky upravených organismů v potravinách a v zemědělství a zdůrazňuje právo každé země určitě geneticky modifikované organismy z preventivního hlediska zamítnout. Shodou okolností vstoupil tento protokol, který je velmi důležitým dokladem mezinárodní vládní moci, v platnost 11. září a navíc ještě v týdně, kdy se sešla Světová obchodní organizace. Všichni víme, že se Spojené státy a možná i další země snažily využít Světovou obchodní organizaci k tomu, aby zabránily nejen ratifikaci, ale také sepsání a přijetí protokolu o biologické bezpečnosti. Zmiňuji se o tom jako o příkladu, že když se občanská společnost spojí s vládami, a posílí se tím, může dosáhnout pokroku dokonce i v udržitelném rozvoji. Myslím, že jde o jednu z otázek, kterými se má zabývat jednání pracovní skupiny, jehož se mám dnes odpoledne zúčastnit.

Zástupkyně generálního tajemníka OSN se v souvislosti s "Rozvojovými cíli milénia" zmínila o tom, že ke zdůraznění těchto cílů došlo na konferenci o financování rozvoje v Monterrey. Rád bych vás ale upozornil, že všichni víme o nebezpečných podmínkách, jaké Bushova vláda váže na sliby týkající se věcí kolem rozvoje. Tomu musíme věnovat pozornost. Kromě specifické otázky souhlasu Kongresu se zástupkyně generálního tajemníka OSN ovšem dotkla velmi vážných problémů, například těch, které jsou spojeny s dohodou TRIPS (Trade Related Intellectual Property Rights), ujednáním Světové obchodní organizace o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví. Tento problém nás také nabádá, abychom se chopili příležitosti a využili krizi Světové obchodní organizace k proměně multilaterálního režimu na slušný a spravedlivý systém.

Souhlasím s Richardem Holmem; dnes ráno se nějak příliš shodujeme, Richarde. Uvidíme později, ale souhlasím s tím, že existuje velmi vážné nebezpečí v souvislosti se všemi těmi bilaterálními a regionálními dohodami, jejichž prostřednictvím si Bushova vláda myje ruce. Doufám, že během tohoto fóra nejen dokážeme přijít s řadou prohlášení, ale že se nám skutečně podaří dosáhnout pokroku a přijít s návrhy týkajícími se otázek, jež souvisejí s dalšími krizemi světového způsobu vládnutí, což Bushova vláda, jak všichni víme, ještě zhoršuje. Děkuji vám.

Frederik Willem De Klerk

Mnohokrát vám děkuji. Pracovní skupiny slouží právě k tomu, aby došlo k velmi těsné vzájemné součinnosti všech diskutujících při hledání nějakého řešení.

COFFEE BREAK

Frederik Willem De Klerk

Dámy a pánové, myslím, že je nás tady už dost, abychom znovu začali. První diskutující, který se přihlásil o slovo, je pan Jürgen Kaiser.

Jürgen Kaiser

Mnohokrát děkuji, pane moderátore.

Chtěl bych se vyjádřit k proslovu paní Herfkens a položit jí otázku, která se konkrétně týká výsledku iniciativy na odpuštění dluhu nejzadluženějším zemím. Člověka pokaždé povzbudí, když slyší o dosažených úspěších. Známe příběhy z Ugandy, kde děti mohou chodit do školy díky uvolněným finančním prostředkům spojeným s touto iniciativou.

V Německu jsme se ovšem nedávno setkali s prezidentem Tanzanie, panem Benjaminem Kappou, a vedli jsme s ním delší rozhovor. Zchladil náš optimismus, když nám popsal vyhlídky spojené s tanzanským dluhem, protože zejména Tanzanie je opravdu úspěšným příkladem multilaterální iniciativy ohledně zadluženosti. Když jsme ale začali přepočítávat finanční potřeby pro kampaň Rozvojové cíle milénia na skutečné finanční potřeby Tanzanie a výhledu Tanzanie ohledně udržitelného dluhu, zjistili jsme, že tato země de facto ani není schopna splácet své dluhy. A je nám jasné, že multilaterální iniciativa na odpuštění dluhu je něčím, co přichází na konci dlouhého příběhu, když věřitelé navrhli mechanismy k odpuštění dluhu, ale že v průběhu takových 14 či 15 let toho učinili příliš málo a příliš pozdě. Chápeme tedy, že právě nyní potřebujeme něco, co je skutečnou výzvou stojící za multilaterálními rozvojovými cíli. V řízení zahraničního dluhu potřebujeme nejen více kvantity, ale také více kvality.

Moje otázka na paní Herfkens a možná i na paní Kaul, která zastupuje OSN, zní: co je OSN skutečně schopna podniknout? Chápeme, že se debata kolem dlužních mechanismů až doposud točila hlavně kolem Brettonwoodských institucí, což může být jednou ze zabudovaných vad tohoto mechanismu, protože součástí celého procesu jsou významní věřitelé. V možnostech OSN spatřujeme velký potenciál, takže bych rád věděl, co je OSN v souvislosti s financováním rozvojového procesu či v jakémkoli jiném směru připravena podniknout k prosazení této nové kvality. Děkuji vám.

Jana Matesová

Děkuji vám, pane předsedo. Chtěla bych upřímně poděkovat panu prezidentu Havlovi a organizátorům, že mě sem pozvali. Je to pro mě velká čest.

Úvodní projevy se mi velice líbily, stejně jako jejich konstruktivní přístup a míra jejich konsensu. Zdůrazním jen jeden problém, o němž se zmínila paní Herfkens, a to je rozsah mezinárodní pomoci. Uvedla, že pokud by se bohaté země vrátily tam, kde byly v osmdesátých letech minulého století z hlediska procentuální části jejich hrubého domácího produktu nebo hrubého národního důchodu, byla by teď finanční a rozvojová pomoc dostatečná. Taková je situace, protože dosud nikdy v našich dějinách nebyla oficiální pomoc vzhledem k hrubému domácímu produktu či hrubému národnímu důchodu tak procentuálně nízká, jako je nyní.

Vidím také, že jsem jedinou českou účastnicí panelové debaty, což je výsada, ale v publiku je spousta mých krajanů, takže bych z té perspektivy ráda poznamenala, že problémy, o nichž se hovoří na této konferenci, nejsou jen problémy chudých a bohatých zemí, jsou to z velké části právě tak problémy naší země - otázka odpuštění dluhu, otázka obchodu, otázka pomoci. Paní Herfkens se zmínila o závazku EU, že se v roce 2006 žádná členská země nebude podílet na oficiální pomoci rozvojovým zemím nižším procentem, než je 0,33% z hrubého národního důchodu. To se netýká nových členských zemí, ale v konečné míře se to bude muset týkat i jich.

Existuje ještě další část tohoto závazku - celá Oficiální rozvojová pomoc (ODA) od EU nebude v roce 2006 nižší než 0,39% z celkového hrubého národního důchodu Evropské unie, který tou dobou bude zahrnovat i výsledek všech nových členských zemí. To znamená, že pokud nové členské státy nebudou na oficiální rozvojovou pomoc dostatečně přispívat, ostatní členské státy to budou muset kompenzovat. Česká republika a ostatní nově přistupující země zřejmě zatím nemohou přispívat 0,33% a určitě toho nebudou schopny ani v roce 2006. Česká

republika ale není na konci seznamu, takže pokud jde o velikost oficiální rozvojové pomoci, jedná se pouze o malý zlomek toho, co platí ostatní členské státy. Do roku 2010 budeme pravděpodobně muset znásobit oficiální rozvojovou pomoc pětkrát a v tom okamžiku se stanou otázky typu, jak jsou řešeny problémy pomoci rozvojovým zemím a jaké jsou výměnné obchody, předmětem veřejné debaty. Takže jsem si jistá, že v té době už bude forum, jako je toto, představovat pro českou populaci záležitost bezprostřední důležitosti a nebude v našem zájmu, aby nás EU postrkovala; je to otázka zodpovědnosti a národní zralosti. Pokud opravdu trváme na tom, že v EU z hlediska ekonomické vyspělosti neexistují dva různé druhy zemí, musíme to chápat i z hlediska zodpovědnosti.

Chtěla bych dále uvést, že plně, skutečně z celého srdce souhlasím se slovy, která tu pronesl lord Desai a pan Chan Lien. Z hlediska zdejší diskuse, ačkoli zastávám stejný názor, že je třeba se víc zaměřit na to, co musí podnikat bohaté země, je tato debata něčím, co nepřetržitě probíhá už mnoho let. Přemostit propasti de facto znamená dostát závazkům na všech stranách a z tohoto zorného úhlu jsem společně s paní Kaul pro hledání strategií dvojího zisku; musí existovat strategie dvojího zisku pro každou zemi, pro chudé země a mezinárodní instituce, a my bychom měli hledat takové strategie dvojího zisku i na této konferenci. Děkuji za pozornost.

Deborah Doane

Mnohokrát děkuji. Být tu s vámi je pro mě pocta.

Během celé diskuse klademe důraz na existenci konsensu - důraz na snížení obchodních bariér a na integraci rozvojových zemí do globální ekonomiky. Jednou z obav, které máme v naší organizaci ohledně tohoto konsensu, je, že ignoruje některé dopady obchodu - dopady na klimatické změny, biologickou rozmanitost a na udržitelné živobytí. Je chyba, že tyto problémy integrujeme a pohlížíme na ně holisticky, jak jsem toho byla svědkem v Johannesburgu a na dalších místech. Při svých diskusích nevěnujeme patřičnou pozornost nezamýšleným důsledkům obchodu; tyto důsledky z velké míry eliminujeme z určitých obchodních pravidel a diskusí. A nejen to, domnívám se, že v otázce integrace do globální ekonomiky přehlízíme také otázku hospodářské soběstačnosti. Jednou z věcí, o nichž hovořil pan Lien, bylo, jak jsme vnesli rozmanitost do místních ekonomik. Obávám se, že cesta k volnějším obchodům a k přístupu na trhy pro stále větší počet rozvojových zemí může vlastně prohloubit naši zranitelnost. Neříkám tím, že obchod není součástí odpovědi; je to její součást, ale není to úplná odpověď.

Jsem přesvědčena o tom, že potřebujeme nalézt strategy, kteří vybudují bohaté a rozmanité ekonomiky. Zatím ale neexistují a vinu na tom nesou nejen politikové a politická sféra, ale také soukromý sektor, který prostřednictvím lobování omezuje schopnosti vlád a další snahy vytvořit taková nařízení, která skutečně pomohou udržet lidem živobytí. Myslím si, že jednou z věcí, kterou lze podniknout v rozvinutých i rozvojových ekonomikách, je poměřit dopady obchodu na místní ekonomiky. Jak zabezpečit, aby peníze zůstávaly na místě? V dnešní době se přímé investice ze zahraničí rovnou vysávají z rozvojových ekonomik pryč a vracejí se zpět do rozvinutých ekonomik. Musíme nalézt způsoby, jak udržet peníze na lokální úrovni. Ke zdůraznění pointy, která se mi velice líbí ve vztahu k svobodnému rozhodování, bych chtěla uvést: jak mohou rozvojové země rozhodovat o tom, kdy, na jaké úrovni a za jakých podmínek chtějí obchodovat a angažovat se v globální ekonomice? Musí řešit otázku buď všechno nebo nic? Nebo existují stupně podpory, což je hrozný termín, kde mohou říci: "Chceme získat lokálně udržitelné prostředky na obživu; nechceme být závislí na zámořských zemích v oblasti potravin a základních potřeb." Jak to v takové situaci uděláme, ve kterém okamžiku si řekneme: "Dobře, jsme připraveni se do toho pustit"? Řekla bych, že jihovýchodní Asie určitě měla takovou příležitost před 20 lety, ale tenkrát sehrála svou roli panující obchodní pravidla. Děkuji vám.

Marco Quinones

Děkuji vám, pane předsedo, chtěl bych říci dvě poznámky: jednu v negativním duchu a druhou v pozitivním duchu. Doufám, že se dokážeme poučit z obou.

Nejprve se chci zamyslet na tím, co se stalo v naší zemi, v Mexiku. Uplynulo už téměř patnáct let od podepsání dohody NAFTA o volném obchodu mezi Spojenými státy, Mexikem a Kanadou, jež představují trh, na němž se podílí zhruba půl miliardy lidí. V rámci této dohody bylo na zemědělství, a obzvláště na potravinářské plodiny, vyhlášeno moratorium, protože se mexičtí zemědělci nenacházeli ve stejném postavení jako velcí farmáři ze Spojených států a Kanady vybavení vysokým stupněm mechanizace. Po deseti letech, kdy moratorium vypršelo a trhy se otevřely, Mexiko zaplavily mnohem levnější americké produkty, které dnes přivádějí mexické zemědělce k úpadku. Úpěnlivě se tomu vzpírají a snaží se přimět mexickou vládu, aby opětovně projednala podmínky dané smlouvy. Tolik tedy k dohodě NAFTA.

Říkám to proto, že v subsaharské Africe a v Africe všeobecně, ale konkrétně v subsaharské Africe, bychom neměli toto ponaučení nechávat bez povšimnutí. V Africe totiž většina zemědělců patří k drobným vlastníkům, zcela tu chybí infrastruktura a trhy nejsou rozvinuté. Dnešní afričtí zemědělci už snad nemohou projevovat větší nezájem o mezinárodní obchod, než jaký projevují; většině z nich totiž neplynou z mezinárodní obchodu žádné zásadní výhody. Vliv volného obchodu ovšem pocítí všichni, zejména zemědělci pěstující potravinářské plodiny.

V druhé poznámce bych pozitivně komentoval nedávné dění v Etiopii. Jedna z diskutujících se tu už přede mnou zmínila o Africe, když jsme hovořili o tom, jak zmírnit problémy chudoby, a položila otázku, proč bychom se měli zabývat chudými zeměmi a nikoli tou druhou stranou, tedy bohatými zeměmi. Co mohou učinit, aby pomohly chudým zemím řešit problémy chudoby? Před třemi měsíci dokázal etiopský premiér Meles sestavit konsorcium dárců v čele se Světovou bankou a Evropskou unií (tato dárcovská skupina zahrnuje v podstatě celé společenství bohatých zemí), aby se zamyslelo nad problémy Etiopie. Pokaždé, když si představíme hladomor a bídu, je Etiopie první zemí, která nám vytane na mysl, takže důvodem, který vedl pana Melese ke svolání tohoto konsorcia, bylo prozkoumat, jak by mohlo mezinárodní společenství jednou provždy vyřešit problémy hladomoru v Etiopii. Došlo k vypracování dokumentu, o němž se diskutovalo před třemi týdny, ve dnech 24. a 25. září, přičemž společenství dárců odhadlo celkovou finanční potřebu zhruba na 3,2 miliardy dolarů, jejichž uvolnění se rozloží na období pěti let. Dnes se skupina stále ještě snaží získávat závazný příslib od všech dárců, aby si udělala představu o tom, jak by se potřebné peníze daly opatřit. Tak to je jeden způsob, jak postupovat - národní představitel v Africe vyzývá mezinárodní společenství a přesvědčuje ho, aby společně pomohlo jeho zemi přemoci jednou provždy problém chudoby. Děkuji vám, pane předsedo.

Frederik Willem De Klerk

Mnohokrát vám děkuji. Mohu k tomu jen něco dodat?

Jelikož pocházím z Afriky, chtěl bych podotknout, že něco takového, co dělá ministerský předseda pro Etiopii, se Africká Unie snaží dělat prostřednictvím iniciativy Nového partnerství pro rozvoj Afriky (NEPAD) pro celou Afriku. Domnívám se, že iniciativa NEPAD má některé obdivuhodné stránky. Jmenovitě, země prohlašující, že potřebujeme pomoc, na sebe berou také zodpovědnost tvrzením, že musíme provádět demokratizaci, musíme zavádět náležitá hospodářská opatření, musíme ukáznit ty příliš chybní a že nemůžeme očekávat pomoc, pokud také sami nepodáváme výkon a nejednáme správně. Takže rámec iniciativy Nového partnerství pro rozvoj Afriky považuji z hlediska rozvojových regionů a regionů, které se potýkají s problémy, za vykročení správným směrem. A jednotlivé země, které uzavírají bilaterální dohody, mohou tuto iniciativu každopádně podkopat. Musíme proto

dosáhnout rovnováhy mezi iniciativami země A tak, aby byla dobrým trhem, dělala správné věci a zároveň měla správné vztahy, ale stejně si myslím, že se musíme na problém podívat z většího nadhledu a zajistit, aby vše bylo rovnoměrně rozděleno při každé činnosti nebo iniciativě směřující ke zvýšení pomoci atd. Jinak se ocitneme v situaci, kdy je program pomoci nevyvážený, což s sebou nese své vlastní problémy. Naším dalším řečníkem je paní Barker.

Debi Barker

Děkuji organizátorům za tuto báječnou příležitost a za skvělou konferenci. Opravdu děkuji. Mám dvě poznámky; první je pouze informační. Slyšeli jsme o tom, jak se vlády scházejí na nejrůznějších konferencích, jakou byla například Miléniová konference OSN v Monterrey, a jak se zavazují k poskytování pomoci, atd. Po skončení dané konference se účastníci rozjeli domů a mnozí z nás ani nevědí, co vlády vlastně po konferenci podnikly.

U nás, ve Spojených státech, Kongres vytvořil tzv. účet miléniové výzvy. Sestavil zároveň seznam kritérií, která státy musejí splnit, aby obdržely pomoc. Tento seznam obsahuje kritéria typu: mají dané země demokracii toho druhu, jak ji chápou Spojené státy? Další kritérium: spolupracuje tato země, která má obdržet pomoc, se Spojenými státy v duchu jejich tržních a obchodních měřítek? Takže to jen pro informaci.

Za druhé, úplně souhlasím s řečníkem, který hovořil o otázkách zemědělství a o důvodu, proč se považuje za provokativní na tyto otázky upozorňovat. Jedná se o velmi závažné problémy, o kterých zde musíme skutečně usilovně přemýšlet. Naše organizace a spousta dalších organizací a hnutí, s nimiž spolupracuji, neradi vidí, jak obrovský důraz se klade pouze na to, aby každá země jednoduše zvyšovala dovoz v zemědělství. Pripadá nám, že to kromě jiného nakonec vede k nestabilitě. Hodně zemědělců po celém světě a občanská společnost, s níž pracujeme, se nezaměřují na volání po otevřenějších trzích, ale snaží se vytvářet lokální výrobní systémy, získávat na ně finanční prostředky a tyto výrobní systémy si udržet. Pokud se bavíme o podpoře (což je mimochodem velmi obtížné slovo a naše organizace právě dokončila práci, kde je celá jedna kapitola věnována tomuto slovu), měli bychom začít tím, co lze zajišťovat a produkovat nejprve na lokální, pak na regionální, celostátní a nakonec na mezinárodní úrovni. Místo toho náš současný model funguje úplně naopak a zavádí globální normu.

Tím nechci říci, že se obejdeme bez spravedlivých obchodních pravidel nebo že nemusíme poukazovat na pokrytectví Spojených států uzavírajících své hranice vůči rozvojovým zemím. To se určitě musí dít a myslím, že jsme toho byli svědky v Cancúnu, kde se hodně národů postavilo Spojeným státům a řeklo jim, že se musejí zabývat některými z těchto pokryteckých postojů. Například koalice rozvojových zemí G-22, to je ukázka takového postoje. Z jedné stránky jde o pozitivní věc, když se na to ale na druhé straně podíváte z hlediska zemědělství, může to být trochu znepokojivé, protože se silně zaměřují na model, který bych označila za průmyslově-zemědělský model vývozního růstu. Dostali jsme se do situace, kdy se v noci míjejí dvě lodi převážející totožné zboží. Indie vyváží stejné množství pšenice, jaké dováží ze Spojených států a naopak; totéž vidíme v řadě jiných zemí. Nejenže to vytváří nestabilitu v dodávce potravin, ale také s tím souvisejí náklady na ochranu životního prostředí. Chci říci, že jen infrastruktura na udržení celého tohoto obchodního exportu vysoce poškozují životní prostředí a zvyšuje využívání fosilních paliv. Takovýto vzorec jednání je pro lidi i pro naši planetu velmi škodlivý.

A komu současná situace prospívá? Prospívá průmyslovým komplexům; v případě zemědělství z ní nemají užitek zemědělci, ale pár agrárních podniků. Setkáváme se také s případy zemí, kterým plynou vysoké příjmy z exportu, ale zemědělci v nich krachují. Takže nemůžeme brát tento exportní model za samozřejmost, a já doufám, že tento zemědělsko-průmyslový model nepovažujeme za univerzální a trvale udržitelné řešení.

Svou poznámku ukončím zmínkou o pomoci a investicích. Jak už o tom hovořil řečník přede mnou, tak většina pomoci a investic mířících do rozvojových zemí, se vrací do těchto severních průmyslových zemí nazpět. Uvedu vám konkrétní příklad, jak k tomu dochází: jestliže poskytnete pomoc a investice zemědělcům v rozvojových zemích - patří sem pesticidy, hnojiva, těžká technika, což vše dodávají severní zemědělské korporace - tak tyto korporace z úvěrů, pomoci i investic vysoce těží. Místo toho byste mohli mít zemědělské vstupy, které jsou lokální a mohou být trvale udržitelné lokálně. Můžete mít organická hnojiva. V Indii používají tento skvělý integrovaný systém, v němž krávy poskytují veškeré hnojivo a ve větším množství, než je třeba. Takové myšlenky mám na mysli, dají se ještě rozvést, abychom získali obrázek o tom, co je pro lidi i pro planetu opravdu spravedlivé a trvale udržitelné. Děkuji vám.

Björn Lomborg

Děkuji vám, pane předsedo.

Chtěl bych promluvit trochu obecněji, protože až dosud jsme poslouchali množství návrhů týkajících se otázky, co bychom mohli udělat dobrého. Od námětů zabývajících se nasycením světa jsme se dostali až k záchraně biologické rozmanitosti. Problémem, který bych tu chtěl nastínit a na který by se podle mě měly zaměřit všechny pracovní skupiny, je určení priorit všech těchto cílů. Očividně bychom si přáli uskutečnit všechny dobré věci, ale na které z těch dobrých věcí bychom se měli soustředit v první řadě? Domnívám se, že nejde o náhodu, když se hlavní námět dnešní dopolední diskuse týká hlavní překážky spravedlivého rozvoje v současném světě. Vyslechli jsme si deset či dvacet návrhů a já bych si přál, abychom se zamysleli nad tím, do kterých ze všech těch dobrých věcí bychom se měli konkrétně pustit. Tady se opravdu soutěží nejen o peníze, ale také o pozornost. Obzvláště ve vyspělém světě nemůžeme očekávat, že budeme mít peníze na všechno, na co bychom chtěli. Slyšeli jsme, že lidé utratí možná devět miliard dolarů za zmrzlinu a dvanáct miliard za parfémů a že jen samotný Bill Gates by byl schopný uživit několik zemí patřících k nejchudším na světě. Bylo by samozřejmě úžasné, kdyby se lidé vzdali zmrzliny a parfémů, kdyby se třeba Bill Gates vzdal všech svých peněz, ale je jasné, že se to nestane.

Takže z reálného hlediska disponujeme zhruba padesáti miliardami dolarů rozvojové pomoci pro třetí svět. V lepším případě můžeme tuto částku zvýšit až na sto miliard dolarů, ale tím to končí. Musíme si položit těžkou otázku, za co těch sto miliard dolarů utratíme? A tak můj návrh do diskuse je následující: pokud se máme něčeho dobat, měli bychom také říci, co vynechat. Nemůžeme tady přece jen sedět a hovořit o všech těch věcech, které by se měly udělat. Bylo by to skvělé, ale nestačí nám na to peníze. Stejně tak je důležité, aby naše závěrečné dokumenty obsahovaly konstatování, co bychom neměli dělat, na co bychom se měli zaměřovat méně, aby zbyly peníze i pozornost na ty záležitosti, ze kterých bude mít svět největší užitek. Děkuji vám.

Ken Ash

Děkuji vám, pane moderátore.

Působím v Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), kde zodpovídám za oblast potravin, zemědělství a rybolovu. Chtěl bych se jednou či dvěma poznámkami vyjádřit k některým výhledům, na něž se velmi zajímavým způsobem soustředili řečníci ve dvou úvodních, tématicky zásadních projevech. Obzvláště Eveline Herfkens zdůraznila zodpovědnost bohatých zemí, pro mnohé z nichž pracuji, spočívající v tom, aby plnily své závazky a své sliby, nebo přinejmenším nestály v cestě zemědělskému rozvoji, hospodářskému růstu a snižování chudoby v méně vyspělých částech světa. Rád bych řekl, že kromě této zodpovědnosti existuje další důvod, proč se nestavět do cesty většímu otevírání trhů a proč ho naopak podněcovat a umožňovat, ačkoli nejde o všelék, ale o příspěvek k

dalšímu celosvětovému hospodářskému rozvoji a růstu. Jednoduše je ve vlastním zájmu těchto zemí tyto politické přístupy v oblasti zemědělství změnit.

Důvod je opravdu prostý - mnohé z těchto politických přístupů jednoduše nefungují; z hlediska zajištění stanovených cílů nejsou ani účinné, ani efektivní, stejně jako nejsou spravedlivé. Spravedlivé nejsou ani z hlediska dopadu na tuzemské výrobce, ani z hlediska mezinárodních dopadů. Už se velice těším, až budu mít příležitost některé tyto věci podrobněji rozvést během diskuse, která bude následujícího půldruhého dne probíhat v pracovních skupinách. Podle mě je totiž důležité předvést, jak to tu vyjádřil i jeden z řečníků, že existují řešení, z nichž těží obě strany. Existují některé věci, které mohou vlády bohatých zemí řešit a z nichž budou těžit jak tyto země, tak i zbytek světa. Jak to ve svém stanovisku uvedla jedna mocnost, pokud nedokážeme podle potřeby zvyšovat pozitivní pomoc, pak se můžeme alespoň zbavit nějaké negativní pomoci, a já doufám, že se tímto problémem budeme zabývat v pracovní skupině číslo jedna. Děkuji vám.

Chan Lien

Děkuji vám, pane moderátore. Bude vám možná připadat, že se moje poznámky poněkud odklánějí od hlavního směru této diskuse, ale podle mě úzce souvisejí se všeobecným námětem této konference.

Naše země představuje jeden z příkladů, který bych tu chtěl uvést pro ilustraci toho, o čem se Inge Kaul zmiňuje jako o vážném nesouladu mezi stále narůstající povahou globálních problémů a výlučným, fragmentárním přístupem k veřejné politice, jaký zaujímají nadnárodní instituce typu OSN a Světové zdravotnické organizace, jejichž základním posláním je přitom usnadňovat poskytování globálních veřejných statků, a to zejména globálního míru a globálního zdraví. Při vši úctě k neocenitelným službám těchto institucí se domnívám, že je důležité poukazovat konkrétně na to, jak je jejich autoritativní a zprostředkovatelská role podkopávána, když se politická moc získává silou v rámci organizační struktury. Následně je pak takový kolektivní orgán přinucen, aby se podvolil strategii výslovně sloužící sobeckým zájmům jediného člena, čímž vyděračsky zbavuje ostatní obecnějšího dobra.

To se musí změnit. Žádnému členskému státu by se nemělo dovolit, aby blokoval přijetí oprávněných kandidátů. Naše země, Tchaj-wan, má vyšší počet obyvatel než tři čtvrtiny členských států OSN. Jsme čtrnáctým největším obchodním státem a z hlediska přístupu k lékařské péči se řadíme na druhé místo ve světě. V mezinárodní oblasti svědomitě plníme svůj díl odpovědnosti tím, že poskytujeme cílené příspěvky a přizpůsobujeme se mezinárodní etice a právním předpisům severu. Skutečností však zůstává, že je nám výslovně znemožněno členství v OSN a také ve Světové zdravotnické organizaci. Zdánlivě to může vypadat jako sobecký problém, ale podívejte se na celou věc takto. Neustále na nás míří čtyři sta balistických raket. Jejich použití spočívá výhradně v rukou mocnosti, která prohlásila, že má v úmyslu uplatnit proti nám vojenskou sílu, pokud nesladíme svůj krok i svou řeč s jejich politickým programem. Obecněji z toho vyplývá, že pokud je takové hustě zalidněné území vystaveno vojenské hrozbě bez možnosti dostat se pod patronát OSN, omezuje se tím platnost práva, což vystavuje svět neustálé zranitelnosti a znemožňuje dosažení globálního míru.

V otázce globálního zdraví znamenala epidemie těžkého akutního syndromu dýchacích cest (SARS), která propukla v minulém roce, jasné varování v boji proti přenosným nemocem a pokud lidstvo nechce tento boj prohrát, zbývá mu pouze jeden scénář. Zde máme fakta: Tchaj-wan byl jednou z prvních zemí, která podala zprávu o případech nemoci SARS a požádala o pomoc. Světová zdravotnická organizace vyslala desítky lékařských odborníků do všech ostatních postižených oblastí, nikoli však na Tchaj-wan. Dva měsíce po vypuknutí epidemie, když už bylo v karanténě 14 000 lidí, k nám ze Světové zdravotnické organizace dorazili dva epidemiologové. Jejich prvotním úkolem bylo shromažďovat údaje. Navzdory vážnosti této krize měli přísně nakázáno, aby nejednali s žádným vládním úředníkem, včetně

našeho ministra zdravotnictví, a aby nevydávali žádná veřejná prohlášení. Důvodem tohoto všeho byla skutečnost, že Tchaj-wan není členem WHO. Dokonce došlo k zamítnutí naší snahy získat ve Světové zdravotnické organizaci status pozorovatele, čímž bylo řečeno jasné ne otázkám zdraví 23 milionů lidí, všestranné zdravotnické spolupráci a také zásadě zdraví pro všechny.

Žádám proto o provedení institucionální reformy, žádám o změnu statu quo, čímž se překlene propast vzniklá selektivním vylučováním, protože se jako politický představitel stávám svědkem situací, kdy malé reformy mohou způsobit velké změny. A jako otec doufám, že generace mých dětí i má vlastní generace dostanou příležitost zapojit se do globálních institucí, které rozhodují o otázkách, jež osudově sdílíme, jako je otázka mezinárodní bezpečnosti a léčení nemocí. Mnohokrát vám děkuji.

Matti Wuori

Děkuji vám, jsem bývalým předsedou Greenpeace International, ale tady zastupuji Evropský parlament. Byl jsem požádán, abych navázal na poznámky Jany Matesové o Evropské unii. Evropská unie je v celosvětovém měřítku zdaleka největším dárce, pokud jde o občanská práva, státní správu a rozvojovou pomoc. Celková koncepce rozvoje by se ovšem měla nově vymezit v souladu s tím, co tady řekl Mamadou i ostatní řečníci. Všichni si naléhavě uvědomujeme, jak nás omezují některé vysoce škodlivé, riskantní zájmy. Můj komentář má velmi skličující podtón. Zdá se, že podstatou problému je organizované či institucionalizované sobectví. Náhodou jsem byl v Jihoafrické republice v době, kdy tam probíhala obchodní jednání s Evropskou unií. Měl jsem proto dobrou pozici pozorovatele a způsob, jakým EU postupovala, mě vyděsil. Spatřil jsem obnaženou tvář Evropské unie. A druhá věc, kterou bych chtěl komentovat, se týká globálního vládnutí. Zdá se, že jeho hybnou silou jsou bezpečnostní zájmy, ale bezpečnost je deformována suverenitou jedné velmoci. Upřímně ale doufám, že mnohostrannost a vláda zákona získají v rámci Evropské unie větší sílu, a vybízím Českou republiku, aby se do tohoto procesu zapojila. Jinak budeme neustále svědky toho, jak se vyhazují miliardy v Iráku, když zoufale potřebujeme získat prostředky na vymýcení chudoby, AIDS a malárie. Děkuji vám.

Erik Jonnaert

Po vyslechnutí několika účastníků panelové diskuse bych citoval slova pana Lomborga, který nás v této debatě vyzýval k určitému realismu a pragmatismu. Domnívám se, že už toho bylo řečeno dost a teď očividně přišel čas, kdy je třeba jednat.

Velice se mi líbil projev paní Herfkens, protože pevně věřím, že rozvojové cíle OSN poskytují ten správný rámec, v němž my všichni realizujeme své myšlenky a svá očekávání. A domnívám se, že z OSN musíme učinit rámec nejen pro vlády, ale také pro podnikatelský sektor. Jako zástupci obchodních kruhů je mi jasné, jak bychom mohli vyzvat společnosti k tomu, aby každá z nich individuálně specifikovala svůj příspěvek k dosažení těchto cílů. A každá společnost to může udělat svým vlastním způsobem. Každá disponuje specifickými znalostmi a specifickou technologií, které lze uplatnit při dosahování těchto cílů. Samostatně to nemusí nutně zvládnout a tady si myslím, že vstupuje do hry občanská společnost.

Řekl bych, že musíme směřovat k novému obchodnímu modelu, v němž firmy partnersky spolupracují s občanskou společností, aby lépe pochopily, jak mohou využívat své znalosti k obecnějšímu prospěchu všech. A domnívám se, že pokud toto úspěšně zvládneme, rozšíříme tím horizont naší debaty někam dál, než jen tam k vzájemným obviňováním.

Nechci odmítat debatu o zodpovědnosti - vždyť je důležitá. Musíme si uvědomit, že zodpovědnost tady neseme všichni, ať už jako jednotlivci nebo jako organizace, které zastupujeme, ale musíme proměnit debatu v příležitost. Jestliže se podíváte na "cíle milénia", pochopíte, že jde o nabídku příležitostí. Proměňme negativní v pozitivní, což bude, myslím,

pro mnohé kolem nás přitažlivé.

Rian Fokker

Děkuji vám. Chtěl bych organizátorům poděkovat, že shromáždili takové množství nejruznějších odborníků, je to pro mě čest, že jsem zde.

Líbilo se mi hodně dosavadních příspěvků, obzvláště ty, v nichž se hovořilo o úloze obchodu a obchodování v zemědělství, a také ty příspěvky, které ukazovaly, že liberalizace může být pro chudé země nebezpečná. Domnívám se, že všechna tato vystoupení směřují k faktu, že potřebujeme zavést obchodní pravidla, na jejichž základě bude obchod fungovat i pro chudé, a právě tak se domnívám, že je to právě mnohostranná platforma, na níž musíme tato pravidla vyjednat.

Z tohoto důvodu byla naše organizace zklamána výsledky z Cancúnu. Nenašlo se žádné řešení pro krizi v západní Africe; neodbouraly se vývozní ani jiné subvence, které umožňují prodávat za dumpingové, tedy dotované ceny. Domnívám se, že je pro nás výzvou zasadit se o obnovení těchto jednání, což bude nadmíru obtížné. Spojené státy nebudou jejich iniciátorem; stojí před volbami a již dříve konstatovaly, že větší energii vloží do bilaterálních dohod. Evropská unie obviňuje všechny kromě sebe a nečinně sedí a čeká, až se do toho vloží ostatní.

Takže zbývá skupina rozvojových zemí. Nově vzniklé aliance musejí sehrát nesmírně významnou úlohu. Velmi nás těší, že tato aliance vznikla. Nakonec my všichni musíme pobízet své vlády k zodpovědnosti a k povinnosti skládat účty a přimět je k tomu, aby se vrátily k jednacímu stolu a znovu přehodnotily obchodní pravidla. K tomu potřebujeme získat podporu veřejnosti. Proto se rozvojová agentura OXFAM tak silně zasazuje o reformní iniciativy. Shromáždili jsme přes tři miliony podpisů od lidí, kteří to považují za potřebné. Ještě jednou opakuji, že musíme přinutit své vlády jednat. Potřebujeme hledat podporu a tuto konferenci považují za jednu z příležitostí, kde se můžeme bavit o tom, jak ji získat.

Patricia Adams

Děkuji vám, pane předsedo. Také pro mě je velkou ctí zde být.

Chtěla bych se dotknout problému, který se doufám stane předmětem diskuse ve workshopu o zodpovědnosti nadnárodních korporací a jejich povinnosti skládat účty; jde o otázku korupce, na kterou dosud nepřišla řeč. Sever s neuvěřitelnou rychlostí informoval Jih, že pokud usiluje o rozvoj, musí prokázat dobrý způsob vlády a musí svou ekonomiku a svůj veřejný sektor zbavit korupce. A když přitom dojde na zcela ukázkový případ korupce, mám na mysli Lesotho, kde v současné době probíhají ty nejpodivnější soudní procesy, neboť výkonný ředitel pro výstavbu přehrady - jedná se o státní podnik - byl obviněn z přijímání úplatků. Dvě obří strojírenské společnosti byly také obviněny z uplácení a zhruba dvanáct strojírenských firem, které patří k největším na světě, stojí nyní před soudem. Takže když dojde na takové případy, tak severní vlády nedělají nic. První společnost, kterou se podařilo usvědčit, pochází z Kanady. Kanadská vláda odmítla proti této společnosti zakročit.

Byla bych ráda, kdyby se ve workshopech diskutovalo o tom, jak je důležité, aby severní vlády a severní instituce poskytující pomoc důrazně upozornily společnosti ze svých zemí, že úplatkářství je trestné, nepřijatelné a že pokud se do něčeho takového zapletou, bude to mít pro jejich firmy velmi vážné důsledky. A domnívám se, že nyní záleží na severních vládách, aby se chopily odpovědnosti a na pozadí závažných procesů probíhajících v Lesothu odsoudily korupci.

Joshua Karliner

Mnohokrát děkuji, pane moderátore. Také pro mě je to čest být tady, a chtěl bych proto organizátorům poděkovat, že mi poskytli nebyvalou příležitost usednout ke stolu jako je tento.

Je to nádherná diskuse.

Překvapilo mě, že kromě několika posledních řečníků se nikdo ani nezmínil o obchodních a nadnárodních korporacích navzdory skutečnosti, že se dnes jedná o jedny z nejmocnějších hráčů na světovém jevišti. S velkým zájmem jsem si také přečetl poznámky na vývěsce, a pokud jste neměli příležitost se do nich podívat, tak je doporučuji jako výbornou četbu.

Jedním z nejpoužívanějších výrazů jsou v těchto poznámkách "vlivné kruhy". Samozřejmě víte, že pracuji pro CorpWatch, takže my máme "vlivnými kruhy" na mysli nadnárodní korporace. Někteří lidé mohou používat tento výraz v širším významu.

Rád bych ale, vzhledem k některým námětům, o kterých se zde diskutovalo, hovořil o tom, jak "vlivné kruhy" fungují v místě, které znám nejlépe, což je v mé rodné zemi, ve Spojených státech. Na přetřes přišel problém zemědělských intervencí a očividně šlo o velké debatní téma ve Světové obchodní organizaci. A Spojené státy, jak víte, patřily k zemím, které se postavily zamítavě k omezení subvencí pro své vlastní zemědělské kruhy, a ty samozřejmě patří k největším nadnárodním korporacím v naší zemi. Tyto korporace patří z hlediska našich volených úředníků také k největším politickým dárcům. Takže jde tak trochu o začarovaný kruh, kdy tyto společnosti investují miliony dolarů, aby si v podstatě koupily pozornost a přízeň politiků, kteří je pak podporují v těchto mezinárodních jednáních. V mnoha ohledech se jedná o morální zkaženost naší demokracie.

Takže velmi oceňuji, že paní Adams nadhodila téma korupce a téma její existence nejen v činnostech a chování korporací v rozvojových zemích, ale také přímo doma, v našich vlastních zemích. Korupce se ale netýká jen politické sféry, čehož jsme se stali svědky ve Spojených státech v minulých letech, kde se objevila v samotném ekonomickém systému, jak můžeme doložit na příkladu Enronu, WorldComu a dalších skandálů v korporativním sektoru. Jaké kroky se tedy od nás při řešení těchto otázek a problémů očekávají? V našem workshopu strávíme dva dny debatováním na téma zodpovědnosti a povinnosti korporací skládat účty. A diskuse se bude také točit okolo otázky řízení společností a způsobu, jak vybudovat takovou strukturu řízení, která by řešila některé z problémů, které vypluly na povrch v případě Enronu. A plně souhlasím s velmi dobrým nápadem, s nímž přišel pan Jonnaert, totiž přimět korporace, aby se snažily zabývat úkoly milénia a činily tak dobrovolně.

Domnívám se ale, že se v tomto směru musí udělat mnohem víc. Odpovědnost korporací znamená, že korporace dělají správné věci a dělají je dobrovolně. To je v pořádku, ale povinnost korporací skládat účty (accountability) - uvědomuji si, že vy, kteří nemluvíte anglicky, nemáte možná ve svém jazyce ani pro accountability náležitý výraz - znamená, že přinutíte korporace, aby se držely právně závazných řešení, místo abyste čekali, že si to budou regulovat samy podle svého. Někteří lidé tvrdí, že vlastní regulace je oxymoron.

A tak naše organizace a hodně skupin zapojených do antiglobalizačního hnutí vystupujícího proti korporacím hledá způsoby, jak vytvořit mechanismy pro povinnost skládat účty na místní, národní a mezinárodní úrovni, kde se bude klást hlavní důraz na lidská práva, ekologická práva, demokracii a transparentnost - a nikoli na zisk. Matti Wuori hovořil o potřebě nově vymezit rozvoj. Jde o koncepci, která už nějakou dobu existuje. Jak vytvoříme fungující model rozvoje a multilaterální obchodní systém, který dává přednost těmto základním, univerzálním právům před pouhým hospodářským ziskem? Myslím, že je to výzva pro nás pro všechny, abychom se tím zabývali ve všech pracovních skupinách, a už se těším, jak budu se svými kolegy diskutovat o zodpovědnosti a povinnosti korporací skládat účty.

Michael Klein

Zmiňujeme se tu o několika věcech, o kterých by stálo za to v dnešních a zítřejších debatách přemýšlet a diskutovat. A při tomto zvažování bych nejprve rád zdůraznil postřeh, který učinil lord Desai. Druhý důležitý bod tu myslím nadnesl Jürgen Kaiser, když hovořil o potenciálním střetu zájmů v samotném jádru Brettonwoodských institucí, které vystupují jak v roli věřitelů,

tak těch, kteří se snaží vyřešit problémy, a já v jedné z těchto institucí působím. Také se dotkl důležitého bodu týkajícího se řízení tohoto potenciálního střetu zájmů.

Padla též zmínka o tom, že by bylo dobré, kdyby vyspělé země poskytovaly víc peněz. Všimli jsme si totiž, že jich rok od roku dávají méně a méně. V tuto chvíli není tedy jasné, jak to bude fungovat z dlouhodobějšího hlediska, ale při naší diskusi stojí za to vzít v úvahu, že soukromé dary směřující do oblasti rozvoje a do příbuzných oblastí, dosahují nyní podobné výše jako oficiálně poskytovaná pomoc. Měli bychom se podívat na čistý efekt těchto převodů.

Když budeme diskutovat o obchodních záležitostech a promýšlet jejich řešení, bylo by možná moudré mít na paměti dva postřehy, které zrovna před několika sty lety vyslovil francouzský ekonom - Bastion. Zmínil se o tom, že někteří lidé by uvítali určité omezení celkového dovozu, nemusel by být až tak dobrý, zato celkový vývoz by se mohl trochu zlepšit. A pokud je to skutečně pravda, tak vlastně navrhoval, abychom nechali lidi vyvážet zboží na lodích, a pak je uprostřed oceánu potopili, aby nikdo nemohl to zboží importovat. Chceme to zařídit podobně nebo existuje nějaký jiný způsob, jak se dá přemýšlet o obchodu? Jeho druhý postřeh se týkal výrobců svíček, kteří si stěžovali na nepoctivou konkurenci slunce, které lidem půl dne svítí zadarmo, měli bychom tedy zavést nějaké mechanismy, které by takovou subvencí řešily nebo musí nastat jiná úprava?

A poslední poznámka, když přemýšlíme o úloze trhů, regulace, vlád, a podobně, pak stojí za upozornění, že nejjednodušší regulace trhů v konkurenčních sektorech na světě jsou náhodou ve skandinávských zemích. Po krizi v roce 1992 Finsko, Norsko, Švédsko a Dánsko deregulovaly a zjednodušily život na trzích pro výrobní sektory, což jim umožňuje zachovat existující síť sociálního zabezpečení. Takže jde o to správně vyvážit podněty pro růst, atd. a na druhé straně vytvořit rozumnou síť sociálního zabezpečení. Děkuji vám.

Francisco Thompson-Flôres

Jsem zástupcem generálního ředitele Světové obchodní organizace (WTO). O WTO padla během dnešních dopoledních debat zmínka už několikrát, stejně jako o Cancúnu, takže bych k tomu chtěl říci pár slov.

Jak víte, tak WTO je organizací, která usiluje o dosažení mnohostranné obchodní dohody, tzv. dohody z Dauhá, která by měla vstoupit v platnost dnem 1. ledna 2005. Na tomto časovém rámci se dohodly členské vlády, které se zúčastnily jednání v katarském Dauhá, k němuž došlo v listopadu 2001.

Hlavní myšlenkou této dohody je předpoklad, že obchod je nepostradatelný. Růst ekonomiky jako celku se bez obchodního růstu neobejde. A všichni víme, že současná ekonomická mezinárodní situace je dost neradostná. Evropa čelí velmi nízkému či vůbec žádnému rozvoji. Signály americké ekonomiky jsou smíšené. Latinská Amerika se nachází ve velmi těžké situaci, stejně jako Afrika. Trochu nadějnější je možná dnešní ekonomická situace v Asii. Přesto je ale jasné, že pokud nebudeme vykazovat obchodní růst, pak bude velmi obtížné dosáhnout růstu v ekonomice jako celku.

Před dvěma lety, v roce 2001, obchod poklesl o 1% a minulý rok se o 2,5% zvýšil. Letos by to mohlo být o trochu lepší, ale máme daleko do nárůstu o 6 či 7 %, který se v obchodě projevoval po druhé světové válce. Také jsme přesvědčeni o tom, že bilaterální dohody a regionální dohody nemohou nahradit multilaterální dohodu. Takže k dosažení cílů milénia je, myslím, nezbytné uzavřít mezinárodní dohodu, která prostřednictvím liberalizace napomůže obchodnímu růstu. Hlavně tímto směrem se dnes upírají snahy Světové obchodní organizace. Cancún představoval střednědobé setkání na úrovni ministrů členských zemí WTO, které bylo pátým v pořadí. Měl se stát cestou k vytvoření rámce, který by umožnil obnovit jednání o světovém obchodu, aby se dosáhlo prosazení rozvojového programu z Dauhá a podepsání mnohostranné obchodní dohody, která by vstoupila v platnost ke dni 1. ledna 2005. Cancún

však skončil neúspěchem. Za prvé je ale třeba říci, že v některých oblastech se dosáhlo pokroku. A za druhé, že zemědělství, o kterém se už tady mluvilo, bylo oříškem ještě před jednáním v Cancúnu a nenese proto vinu na jeho ztroskotání. V průběhu zasedání došlo k vytvoření čtyř nebo pěti jednacích skupin - jedna z nich se orientovala na zemědělství - a když jsme dospěli k poslednímu dni našich rozhovorů, bylo to tuším 14. září, tak bylo dost pravděpodobné, že návrhy z oblasti zemědělství a některých jiných témat, například nezemědělských produktů, na nichž se některé skupiny shodly, budou během poslední schůzky schváleny. Pokud použiji ženevský žargon, tak byly proveditelné. Ale tyto dokumenty, tyto projekty, tyto návrhy dohod, se nedostaly na pořad závěrečné schůzky, protože v neděli 14. září jednání uvízlo na mrtvém bodě kvůli novým problémům, které vznikly nastolením singapurských témat. Takže dnes nevíme, jestli by jiné návrhy dokumentů, včetně návrhu týkajícího se zemědělství, byly schváleny, pokud by se projednávaly při závěrečné schůzce. V Cancúnu jsem získal dojem, že existuje opravdu dobrá šance toho dosáhnout.

Co nastane nyní a co v budoucnosti? To nemůžeme vědět, protože to závisí na členských státech. WTO je organizací, jejíž aktivitu určují jednotliví členové. V tuto chvíli se generální ředitel a předseda rady radí s ostatními, aby zjistili, jestli lze v těchto hlavních bodech dosáhnout pokroku. Děkuji vám.

Heinz Rothermund

Je pro mě velkou ctí být zde, na této konferenci. Fóra jsem se zúčastnil i minulý rok a chtěl bych říci, že jsem byl ohromen mírou adresnosti - ve vztahu k institucím a korporacím - ke které docházelo na loňské konferenci. A na současném setkání je povzbudivá skromnost, kterou bych nazval téměř pokorou, s níž se všichni účastníci snaží neodbočovat od všeobecného námětu, kterým jsou cíle milénia. Velice se mi líbí, jak silně lidé vnímají cíle milénia; nezačínají hovořit jen o cílech, ale také určitě poukazují na potřebu k těmto cílům směřovat.

A proto mě velmi potěšily poznámky pana Jonnaerta, který hovořil o korporacích a názorně nám vyložil, že transparentnost se neobejde bez zveřejnění cílů. Také korporace ukázaly, že transparentnost vyžaduje, abychom předvedli, nakolik jsme pokročili směrem k vytčeným cílům bez ohledu na případnou nedokonalost. A upřímně se domnívám, že vlády by měly pomalu ale jistě postupovat podobným směrem, kde se všeobecné cíle, které jsou velmi chvályhodné a které všichni schvalujeme, skutečně promění v cíle proveditelné a od vlád se bude na oficiálních fórech požadovat, aby o svém směřování k těmto cílům referovaly. Jestliže přinutíme vlády, aby dokládaly dosažení pokroku v číslech a neobjasňovaly ho jen z hlediska záměru, pomůže nám to postoupit v mezinárodní sféře k větší transparentnosti. Mnohokrát děkuji.

Mamadou Cissokho

Děkuji, pane předsedo.

Dnes ráno jsem přednesl zřejmě nejkratší řeč, protože jsem si myslel, že nejdůležitější otázky necháme do pracovní skupiny. Mám za to, že potíže, které tyto země mají v současnosti, jsou způsobeny zapojením WTO do složité situace, ve které žijeme. Od roku 1980 je mnoho našich zemí ve strukturální úpravě, která nám má údajně umožnit vyřešit problémy a dosáhnout ekonomického růstu; Toto nám bylo řečeno ze strany IMF a Světové banky, tedy Západu - neboť Amerika, Evropa, Japonsko a ropné velmoci jsou těmi, kdo řídí Světovou banku a IMF. Jak dobře víte, strukturální úprava znamená škrty ve státním rozpočtu v sociálních oblastech - ve školství, zdravotnictví a zemědělství, prováděné dle profesorů ze Světové banky za účelem dosažení makroekonomické rovnováhy a hlavně kvůli splácení dluhů.

Od roku 1980 je tedy většina našich zemí ve strukturální úpravě. To ale nesnížilo dluh, naopak: nadměrné zadlužování pokračovalo. Mluvím o případě Senegalu, mé zemi, kde jsem si jist, že jsme dlužnou částku splatili již desetkrát. Dokonce třináctkrát. Nevím o tom, že by kdy v historii existoval dluh, který by byl bez konce, a stále znovu a znovu by byl splácen. Musíme dluh zaplatit stokrát a to je vážný problém. Jsme ve strukturální úpravě a nadměrně zadluženi.

Za druhé: Afrika je kontinent, jehož převážná část je životně závislá na obchodu. Jsme dovozci všeho - materiálu, léků, vozidel apod. a vyvážíme zemědělské produkty. Mohu tedy říci, že jsme jádrem světového trhu. Mám za to, že Západ světový trh objeví dokonce až v budoucnu, zatímco my jsme odjakživa jeho součástí. A to, co nám působí potíže je, že světový trh nám nepřinesl možnost rozvoje. Tedy, o PASS nám bylo řečeno, že napomůže našemu rozvoji, avšak nebylo to účinné. "Splat'te dluhy, to podpoří váš rozvoj." Platíme, nemá to konce a nerozvíjíme se. Účastníme se obchodu a nevyděláváme.

Je třeba brát v úvahu reálný stav tohoto prostředí. Ve všem, co nám dnes nabízíte, my žijeme, a daleko nás to nedovedlo. Jde o konkrétní fakta, nikoliv o utopie.

A čtvrtý bod. Spolupráce je byznysem, který přináší více dárce než obdarovanému. Průzkumy jsou vedeny výzkumnými orgány, které nejsou z našich zemí. Materiál je nakupován tam, odkud tito lidé pocházejí. Jsou to dárce, kdo hodnotí a rozhodne, je-li třeba pokračovat či nikoliv.

Máme tu tedy pět nástrojů: strukturální úpravu, splácení dluhu, obchod, spolupráci a lidská práva. O všech těchto pěti oblastech nám bylo řečeno, že je musíme upravit, abychom se hnuli z místa. To se děje od roku 1980 a my se neposouváme. Jsme vyzýváni k přijetí takového způsobu vyjednávání, ve kterém se mluví pouze o obchodu. Rozumíte jistě obtížím, do kterých se dostáváme s našimi vládami. Říkáme jim, že je třeba nám to vysvětlit, ale ony nám to vysvětlit nedokáží. Dalším faktem totiž je, že když jednáme s ministry, říkají, že to, co pozorují v Ženevě je, že tam nejsou představitelé Západu, ale experti nadnárodních společností. Ti jsou v Ženevě a úřadují. Nejsou to tedy státy, kdo v Ženevě vyjednává, nýbrž zájmy velkých světových skupin, které pak zapojují své země.

My nemáme tyto velké skupiny, nemáme prostředky, nemáme možnosti. Je tu tedy problém: problém morální, problém spravedlnosti a problém demokracie. Není možné požadovat demokracii v našich zemích, aniž by existovala demokracie mezinárodní. Právě toto způsobuje potíže. Proto jednání WTO v Cancúnu neskončila ani úspěchem, ani neúspěchem. Šlo o situaci, kdy lidé chtěli, abychom mluvili o celém souboru problémů.

Stále si myslím, že existují záležitosti, za něž je nesena mezinárodní zodpovědnost. Je jimi demokracie, průhlednost, veřejné rozpočty, rozpočty pro zemědělství a uskutečnění regionální integrace. To jsou pro mne podmínky, nikoliv strukturální úpravy a splácení dluhu. Avšak souhlasím s panem prezidentem de Klerkem: Jestliže chceme toto uskutečnit, je nutné, aby změny probíhaly v návaznosti na vnější závazky. Je třeba zastavit vymáhání dluhů, které jsme již zaplatili. Toto se musí zastavit. Je nutné zavést pro nás moratorium. Jednou jsem se zeptal komisaře Lamyho, jestli se Evropa chystala v roce 1965 zapojit do WTO. Řekl, že ne, neboť v Evropě tehdy žilo 30% zemědělců. Nás je dnes 70%, nemáme prostředky a nejsme připraveni. Pokud někdo není připraven, má právo požádat o čas na přípravu. O této otázce bych zde rád diskutoval: Je možné domnívat se, že dostaneme čas na přípravu? (Samozřejmě za podmínek, které před chvílí zmínil pan předseda.)

Také bych rád, abychom - za předpokladu, že jsme připraveni - v rámci WTO diskutovali o obchodu, lidských a občanských právech a o spolupráci, neboť naše zkušenosti s obchodem čerpají z konference v Bandungu a v Berlíně. Právě obchod kolonizoval Afriku, rozdělil nás, rozsekal nás na kusy! Když někdo mluví o obchodu, vzpomeneme si na minulost. Není WTO jen dalším způsobem, jak nám škodit? Je tedy nutné, abychom věděli, že obchod nikdy nebyl obchodem vynuceným zbraněmi, silou. A to nemůžeme říci.

Myslíme si nyní, že jednou se současných obtíží je, že my, zemědělci z Jihu nemáme prostor k diskusi s nevládními organizacemi Severu. Je třeba, aby WTO vytvořila prostor pro dialog a neomezovala se pouze na tvrzení, že v Ženevě vyjednávají státy. Naše zájmy nejsou našimi státy často brány v potaz a my musíme mít možnost o tom mluvit a jednat.

Na závěr bych chtěl pouze říci, že nejsem pesimistický z toho důvodu, že v Africe dnes vznikají různé organizace. Objevují se interpelace na vlády a existují africké státy, které svrhly diktaturu. Myslím si, že prvotní zodpovědnost za toto všechno se vrací do našich rukou a jsem si jist, že ji na sebe vezmeme.

Děkuji vám.

Eveline Herfkens

Vzhledem ke všemu, co tu bylo řečeno, mám téměř chuť pronést dlouhou verzi svého projevu z dnešního dopoledne, ale neudělám to, pane moderátore, budu pouze reagovat na několik věcí z diskuse.

Za prvé, plně schvaluji komentář Inge Kaul. Je velmi důležité uspořádat jednou za čas schůzku, která bude zvažovat, co by měly dělat bohaté země. Je velmi nespravedlivé, jak mezinárodní instituce, bilaterální dárci či rozvojová skupina OSN využívají svůj inteligenční potenciál ke sledování výkonnosti chudých zemí, k jejich klasifikaci a kritice. Kdo to dělá na druhé straně? Budme spravedliví a zaměřme se na to, co by měly dělat bohaté země. Dokonce i Světová banka uznává ve své zprávě z výročního zasedání konaného v Dubaji, že z hlediska těchto globálních dohod musí chudé země dosáhnout prvních sedmi cílů, zatímco bohatým zemím stačí pouze pracovat na cíli osm. Z hlediska směřování k rozvojovým cílům toho rozvojové země dosáhly celkem hodně, zatímco bohaté země toho tolik nedělají. Měli bychom se na tuto záležitost zaměřit.

Souhlasím s panem Lomborgem, když požaduje, abychom si určili priority. Určeme si hlavní cíle, ale neměli bychom tu začínat s diskusemi, jak utratit padesát či snad sto miliard dolarů.

Jeden z důvodů, proč kvalita naší pomoci byla tak mizerná, pramení z našeho zvyku, že si jako dárci myslíme, že známe potřeby jiných lépe než oni sami. Domníváme se, že to, co fungovalo v Nizozemsku či v Dánsku, by mohlo být užitečné nebo dokonce rozhodující v jiných oblastech. Vždycky zapomínáme, že se v minulosti země rozvíjely bez naší pomoci.

Takže záleží na Afričanech či na Asijských, aby se rozhodli, jak s těmi penězi naloží, a NIPPON je tou správnou odpovědí na tento problém. A zjistíte, že rozvojové země uplatňují své vlastní priority; většina rozvojových zemí používá národní zprávy Rozvojových cílů milénia k určení svých priorit a svého tempa. Tyto zprávy se zaměřují na místní priority; například hodně jihoafrických zpráv se v první řadě soustřeďuje na AIDS. To je jejich největší problém. V jižní Asii je zase velmi častým tématem dětská úmrtnost. Ta představuje zase největší problém u nich. Takže každá země se může sama za sebe rozhodnout, jak utratit padesát až sto miliard dolarů, místo aby o tom rozhodovali lidé odjinud.

V průběhu dalších dvou dní bychom se měli zaměřit na to, co dělají bohaté země. Plně souhlasím se všemi, kteří prohlásili, že škodlivé postupy, obzvlášť zemědělské dotace, by se měly stát naší prioritou číslo jedna, protože tyto problémy způsobují nejvíc škod. A nesouhlasím s Deborou, jestliže je nepovažuje za podstatné z hlediska životního prostředí. Právě tyto dotace vedou k vytváření stále větších a větších farem, protože podněcují nadprodukcí a rostoucí používání pesticidů. Přestože souhlasím, že je třeba, aby chudé země měly politický prostor a mohly se samy za sebe rozhodovat o vlastním přístupu k zemědělství, měli bychom se všichni shodnout na tom, že je třeba skoncovat s vývozem za dumpingové ceny, stejně jako Evropská unie musí skoncovat se zemědělskými dotacemi a Spojené státy se subvencováním bavlny.

Chci zde navázat na paní Barker včetně tématu vývozních úvěrů a vázaných podpor.

Nezmínili jsme se o vázané potravinové pomoci; Spojené státy jsou jedinou zemí, která ji

poskytuje, což je nadmíru škodlivé a má to přesně ten samý škodlivý dopad. Paní Barker prohlásila, že ne vždy se pomoc správně využívá. Předtím, než se pustí do kampaně proti pomoci jako takové, chci zdůraznit, že existují různí dárci, kteří dělají věci různým způsobem a že přístupy k vázané pomoci, jak je popisuje, jsou opravdu destruktivní.

Naše země, stejně jako Spojené království, se ovšem na takových přístupech nepodílí. Uvědomili jsme si, že k dosažení Rozvojových cílů milénia potřebují mít země hotové peníze. Nepotřebují naši poradenskou službu ani naše produkty; musí platit za své učitele a za lokálně zpracované učební materiály, za zdravotní sestry, atd. Takže místo zastavení pomoci ji zvýšme a zaměřme se na Rozvojové cíle milénia. V Severní Evropě máme nejlepší příklady této praxe. Naši daňoví poplatníci jsou schopni slyšet na argumenty: "Vaše peníze se použily na zajištění dětské školní docházky." nebo "Vaše peníze účinně pomáhají v boji s dětskou úmrtností." A to je ten správný druh pomoci, kterou opravdu potřebujeme.

Teď přejdu k otázkám Jürgena Kaisera, ty byly určeny většinou mně. Souhlasím se vším, co jste v souvislosti s dluhy vystihl slovy "příliš málo, příliš pozdě" i s tím, že iniciativy na odpuštění dluhu neprobíhají konzistentně. Souhlasím s vámi také ohledně Tanzanie, Ugandy, Mozambiku atd. Tyto země vykonaly vše potřebné, splnily všechny podmínky, které měly splnit, a strávily tři roky hledáním východu z tunelu a plnily přitom stanovené podmínky v naději, že na jeho konci spatří světlo. Ale jaké světlo se na konci tunelu objevilo? Mělo podobu nadcházejícího obchodu nebo obchodních podmínek namířených proti nim? Uvažte ceny bavlny, ceny kávy, atd.

A zdůrazňuji to proto, že tyto problémy jsou vzájemně provázané: obchod, pomoc a zadluženost. Takže obchodní záležitosti způsobily, že se na problematiku udržitelnosti dluhu pohlíželo přehnaně optimisticky a pomoci se nedostávalo. Příliš mnoho zemí, včetně té vaší i naší, neposkytlo v otázce odpuštění dluhů "něco navíc". Což šlo na úkor pomoci. Jaký to pak má smysl, když tam není nic navíc? Chceme-li nalézt způsob, jak učinit dluh udržitelným, musíme vzít v úvahu všechny tyto tři problémy.

Iniciativa pro silně zadlužené chudé země (HIPC) je znovu po schůzce rozvojové komise ve Španělsku na programu dne. Myslím si, že bychom měli tentokrát vystupňovat tlak na skutečně seriózní řešení tohoto problému. Měli bychom zvážit také poskytnutí štedřejších dodatečných příspěvků k uhrazení dluhu v rámci současné Oficiální rozvojové pomoci (ODA) a získávat je i ode všech zemí přítomných u tohoto stolu.

Co může udělat OSN? Tady budu úplně otevřená a upřímná. OSN se skládá z jednotlivých členů; někdy překoná horizont svého průměru, ale nemůže dělat nic jiného, než co jí umožní její členové. Působila jsem ve vládách a vím, jak přemýšlejí ministři. Ministři financí nechtějí, aby jejich portfolio přebírali ministři zahraničí. Takže mají svou vlastní maličkou organizaci, s níž jsou nanejvýš spokojení a v níž se scházejí. A to není OSN. Takže problém OSN spočívá částečně v tom, že v ní jednájí ministři zahraničí.

Význam ministrů zahraničí se poměřuje podle jejich váhy ve vládě. Ve většině vlád, které znám, nemají ale ministři zahraničí hlavní slovo. Pokud se tedy opravdu chcete dostat k srdci národní moci, nemá smysl pořádat další schůzku na úrovni OSN. Abyste opravdu změnili tyto problémy, musíte učinit, co jste učinili v jubilejním roce: přimět skupinu G-7 k jednání. Může to být příliš málo a příliš pozdě, ale lze to dělat opakovaně. Takže bych vám poradila opět zařadit tento problém do programu a vystupňovat v tomto směru znovu kampaň, protože je opravdu, opravdu důležitá. Problém dluhu afrických zemí není vyřešen a musíme to dát do pořádku. Jsem ráda, že to bude třetí projednávaná záležitost v dnešním workshopu. Tím bych své vystoupení ukončila, pane moderátore.

17. října 2003

Jan Urban

Chtěl bych vás všechny přivítat. Začíná naše závěrečné zasedání konference Forum 2000 v roce 2003. Jmenuji se Jan Urban a jsem tu místo Jeho královské Výsosti jordánského prince El Hassana bin Talala, jehož přílet do Prahy se opozdil. S potěšením vám ale mohu oznámit dobrou zprávu, že jeho letadlo přistane asi za 60 minut, takže se k nám později připojí.

Nejprve bych chtěl všem přítomným připomenout strukturu konference. Po prvním plenárním zasedání se všichni účastníci rozdělili do čtyř workshopů. A my si teď vyslechneme zprávy z jejich jednání. Dozvěděl jsem se, že jedna ze čtyř pracovních skupin ještě písemnou zprávu dokončuje, ale všichni její znění obdržíte v průběhu rozpravy. V této chvíli bych tedy rád požádal čtyři předsedy jednotlivých pracovních skupin, aby nás seznámili s jejich nejpodstatnějšími body, se závěry či podněty, které z debat vyplynuly, a s jejich klady i zápory.

Chtěl bych pozvat pana Frederika Willema de Klerka, který předsedal workshopu Obchod a zemědělství: Současná debata a kontroverze, aby pohovořil o práci své skupiny. Máte slovo.

Frederik Willem De Klerk

Děkuji vám, pane moderátore. Chtěl bych začít poděkováním, neboť se členům naší pracovní skupiny podařilo navodit příjemnou týmovou atmosféru navzdory skutečnosti, že všichni pocházíme z různého prostředí a věnujeme se odlišným oborům. V naší pracovní skupině jsme vedli skutečně konstruktivní rozhovory, které nás podle mého názoru všechny obohatily, neboť nás vedly k lepší informovanosti a pobídly nás k novému promyšlení některých absolutnějších názorů, které jsme zastávali předtím, než začala naše diskuse. Náš tým byl konstruktivní a bylo příjemné ho řídit.

Než začnu referovat o průběhu diskuse v naší skupině, chci věnovat pár slov něčemu trochu jinému. Z nějakého důvodu jsem se stal patronem "Pražské společnosti pro mezinárodní spolupráci." Toto sdružení se sídlem v Praze, v němž působí lidé z mnoha různých zemí a vykonávají v něm velmi konstruktivní práci při prosazování tvořivého dialogu, ovlivňují tedy jako člověk pocházející z jihu. Mezi aktivity sdružení patří i občasné udílení cen. Dnes máme tu čest předat Občanskou cenu HRE bývalému prezidentu Václavu Havlovi. Předání se uskuteční v Kongresovém centru České národní banky dnes odpoledne v pět hodin, bezprostředně po ukončení konference Forum 2000. Bohužel vás nemůžeme všechny pozvat, ale možná se tu mezi vámi najdou někteří výborní přátelé, kteří mají k panu Havlovi blízko a kteří třeba nedostali pozvání. Potěšilo by nás, kdyby se k nám tyto lidé spontánně připojili. Potom se zase všichni, kteří jsme byli pozváni, vrátíme sem do Obecního domu a zúčastníme se závěrečného slavnostního setkání.

Požádali jste nás, abychom byli při formulování své zprávy struční, takže jsme se o to pokusili a shrnuli ji do jeden a půl stránkového dokumentu. Také jsme se snažili postupovat podle pokynů, které nám dali organizátoři konference Forum 2000, a orientovali se při jejím sestavování na vymezení oblastí shody a oblastí neshody. Nezavedli jsme ale samostatnou část pro návrhy a připomínky, protože jsme je zahrnuli do oblastí vzájemné shody.

Dovolte mi tedy podat zprávu o našem tématu s názvem Obchod a zemědělství: Současná debata a kontroverze. Rozdělili jsme ji do několika okruhů, z nichž první se orientuje na

mnohostranná jednání o obchodu po krachu v Cancúnu. Naše oblasti shody lze vyjádřit následovně: všichni jsme se shodli, že tou nejlepší cestou vpřed je mnohostrannost při obchodních jednáních a že nezdár jednání v Cancúnu může vyústit v silnější důraz na dvojstranná jednání. Proces mnohostranných jednání by se ve Světové obchodní organizaci měl podle shodného mínění nás všech obnovit co možno nejdříve. Apelujeme proto na Evropskou unii i na Spojené státy, aby se připojily k upřímné snaze pokračovat ve vyjednávacím procesu. Požádali jsme generálního ředitele Světové obchodní organizace, aby se zasadil o navázání přímých kontaktů mezi zástupci rozvojových zemí na jedné straně a mezi EU a USA na straně druhé, aby se dalo znovu pokračovat ve vyjednávacím procesu. Dovolte mi to trochu rozvést: domníváme se, že bychom neměli nechávat věcem jen tak volný průběh, ale že je nutné vyvinout nějakou iniciativu.

Navíc země, které jsme označili za čtyři hlavní mluvčí nově vytvořené skupiny G-22 (ačkoli ten termín nepoužíváme ve své písemné zprávě), totiž Čína, Indie, Jihoafrická republika a Brazílie, by měly navázat přímý dialog specificky se Spojenými státy, které sledují cestu dvojstranných dohod. Už teď neslyšíme o G-22, možná je to jen skupina G-17. Hrozí tu nebezpečí uplatnění principu rozděluj a panuj, a tak jsme zdůraznili skutečnou potřebu mnohostranného vyjednávání a mnohostranné dohody. Domníváme se, že iniciativa je nezbytná a že je třeba Světovou obchodní organizaci vyzvat k přijetí role zprostředkovatele při opětovném zahájení náležitých rozhovorů. Měla by zajistit, aby se lidé znovu setkali u vyjednávacího stolu, kde by se znovu rozproudila jednání.

Dále by se podle nás mělo zabránit tomu, aby čtyři singapurské otázky předem ochromily smysluplná jednání o zemědělství. Podle našich informací se situace vyvíjela docela příznivě, ale singapurské otázky celou věc zabrzdily a jednání skončila nezdarem. Nezdár tedy nezpůsobila rozprava o zemědělství, ale rozpory kvůli čtyřem singapurským otázkám.

Dále jsme se shodli na tom, že problémy v obchodní sféře nelze řešit odděleně od ostatních globálních problémů, zejména od zadluženosti, zahraničních přímých investic a kolísání směnných kurzů. Korigovat obchodní pravidla s ohledem na problémy v zemědělství by bylo pošetilým cvičením, zejména pokud by rozvojové země pokračovaly ve splácení neudržitelného dluhu. Žádáme proto všechny významné mezinárodní hospodářské instituce a národní vlády o spolupráci při řešení těchto problémů, které přímo i nepřímo ovlivňují to, co lze podniknout. Během naší debaty jsme uváděli příklady týkající se Uruguaye, která skutečně dodržela radu ohledně vstupu na trh, čímž se podstatně zlepšilo její postavení, přístup na trh získala a pak jej využila. Ale v době, kdy k tomu ke všemu došlo, se už v důsledku kolísání směnných kurzů stal její přístup k trhům zbytečný. Uruguay nedokázala být konkurenceschopná, protože se změnila hodnota peněz.

V otázce mnohostranných obchodních jednání existují po Cancúnu dvě oblasti neshod. Někteří z nás považují Cancún za velkou pohromu pro rozvojové země; jiní naopak považují Cancún za velké vítězství pro rozvojové země. Je to věc rozdílného výkladu. Všichni jsme se ve skupině shodli, že by mělo dojít k obnovení mnohostranných obchodních procesů. Pro některé z nás to znamená, že kolo jednání v Dauhá by se mělo znovu rozběhnout a pokračovat dál. Jiní se domnívají, že samotné jednání v katarském Dauhá a dokonce i liberalizační proces v rámci Světové obchodní organizace měly od počátku trhliny, a je proto třeba je zcela reorganizovat a zajistit větší transparentnost vyjednávacího procesu.

Dále jsme přešli ke vzniku aliance G-22 a k otázce jejího smyslu. V této oblasti se naprosto shodujeme. Víťame vytvoření nových koalic rozvojových zemí a chápeme je jako pozitivní

vývoj, který může přispět k pokračování mnohostranného procesu. Nabádáme EU a USA k navázání mnohostranného dialogu se zástupci rozvojových zemí a k zamítnutí strategie rozděluj a panuj. Zároveň naléháme na představitele takzvané koalice G-22, aby aktivně uskutečňovala mnohostranná jednání způsobem, který uspokojí potřeby všech jejích členů. Rozvinutější země aliance G-22 by také měly sehrát roli při podání vstřícné ruky nejméně rozvinutým zemím a malozemědělcům.

Další otázka, kterou jsme si položili, zněla "jak volný by měl být obchod, aby byl ještě korektní?" Všichni jsme se shodli, že prodej subvencovaných produktů na zahraničních trzích za dumpingové ceny musí skončit. Úplně volné obchodování v zemědělství je podle názoru nás všech v tomto stadiu neproveditelné, na straně bohatých národů zase ale volnější obchod potřebujeme. Výrobní a vývozní subvence se musí omezit a rychlým snížením obchodních bariér by se měl zajistit snadnější přístup na trhy, zejména v podobě stupňovité terasy pro produkty zpracovatelského průmyslu.

Shodujeme se v tom, že je nezbytné rozlišovat mezi různými druhy rozvojových zemí, které mají různé potřeby, například mezi zaostalými versus nově industrializovanými zeměmi. Nutná jsou diferencovaná obchodní pravidla a nikoli jediná, která se snaží pokrýt všechna řešení. Pro některé rozvojové země je prioritou větší přístup na trh a pro jiné větší ochrana jejich domácích produktů. Předposlední poznámka v tomto ohledu je následující: rozvojové země potřebují získat nejen větší přístup na trh, ale aby z toho mohly mít plný užitek, potřebují také mnohem větší přísun státních investic věnovaných na rozvoj zemědělství, zvýšení produktivity, zlepšení kvality produktů a ekologicky trvale udržitelný rozvoj venkovských oblastí.

Měli bychom rozlišovat mezi dobrými a špatnými subvencemi. Potřebujeme nalézt lepší kritéria pro vymezení subvencí, které deformují obchod. Špatné subvence jsou všechny subvence, které vedou k nadprodukcí a k dumpingovým cenám, včetně některých subvencí, které se v současnosti považují za málo či minimálně deformující obchod. Investice na rozvoj lidských zdrojů, odborný výcvik pro zemědělce, bezpečnost a ochranu zdraví, rozvoj zemědělských marketingových informačních systémů, výzkum a vývoj i ochranu přírody, to nejsou záležitosti deformující obchod, a proto by se měly podporovat.

A pak nás všechny znepokojuje, že zneužívání zdravotních a bezpečnostních norem může hrát úlohu nového zastřeného ochranářství, které dokáže zničit vše, čeho se dosáhlo v zajištění přístupu na trh prostřednictvím snížení cel.

Některé oblasti, v nichž jsme se názorově rozcházeli, pro nedostatek času pomínu.

V závěru jsme diskutovali o tom, jak zabezpečit u zemědělských produktů spravedlivé ceny. Všichni jsme se shodli na tom, že cenová stabilizace představuje dobrý cíl. Hlavním řešením klesajících cen zemědělských produktů je ukončení nadprodukce v bohatých zemích, a to omezením výrobních subvencí. Také jsme byli zajedno v tom, že to není dostatečná odpověď na ukončení přebytečné nabídky. Rozcházíme se v názoru na úlohu velkých zemědělských podniků při snižování světových komoditních cen.

Celkově se, pane předsedo, shodujeme v tom, že jednání jsou klíčová a že se musíme propracovat k lepšímu chápání plně rozvinutých zemí, méně rozvinutých zemí, ale také rozvojových zemí a zemí velmi chudých, které mají samozásobitelskou ekonomiku a samozásobitelský zemědělský systém. Pro majetné v tomto světě to představuje výzvu, aby

výhody globalizace pocítali také chudí. Dále se shodujeme v tom, že v oblasti zemědělství mohou středně velké rozvojové země těžit z konkurenčního přístupu na všechny trhy. Menší země naopak potřebují zvláštní úlevy, díky nimž budou prostřednictvím zvyšování dovedností, znalostí a produktivity schopni produkovat své vlastní potraviny, čímž se jejich obyvatelstvo dostane do lepší situace, která jim umožní uniknout z této ubohé existence, v níž se nacházejí, a začít slušně žít. Mnohokrát vám děkuji.

Jan Urban

Nenašlo by se lepší pokračování pro vaši argumentaci než pozvat pana Jürgena Kaisera, který nám podá zprávu o workshopu, kde se jednalo na téma Zahraniční dluh a otázka udržitelnosti a legitimacy. Právě jsme obdrželi její písemnou podobu, takže vás žádám, abyste nám ji tu shrnul. Omezte prosím svůj komentář na pět minut, aby nám zbylo víc času na panelovou debatu.

Jürgen Kaiser

Mnohokrát vám děkuji. Budu se maximálně snažit. Pokud musím přednést referát za pět minut místo za deset, budu ale muset mluvit rychleji. Tlumočnickům se proto omlouvám.

Naše pracovní skupina měla značně bipolární strukturu; na jedné straně v ní byli zástupci mezinárodních finančních institucí (IFI) a na straně druhé většinou zástupci nevládních organizací. To výrazně ovlivnilo způsob, jakým jsme v ní diskutovali, ovšem domnívám se, že diskuse proběhla v poměrně tvořivém duchu. V našich workshopech jsme postrádali zástupce dvou podstatných skupin, věřitelských vlád a soukromého sektoru. Nakonec se stalo, co se stát muselo; značnou vinu za to, co se nedařilo, jsme svalili na tyto dva aktéry. Když jsme se seznámili s materiály pro naše téma, zaměřili jsme se na tři oblasti, které ve zprávě naleznete pod třemi prvními body pod slovy "současný stav problému".

V prvním bodě jsme vymezili problém legitimacy či nelegitimity nároků věřitelů jako jednoho ze zásadních prvků, který v řízení zahraničního dluhu chybí. Shodli jsme se, že ke zvýšení kvality budoucích úvěrů je nutné nejen zhodnotit platnost nároků věřitelů jižních zemí, ale učinit to způsobem, který bude skutečně rozlišovat mezi úvěry poskytnutými diktátorům, úvěry korupčního charakteru a úvěry, které byly zneužity, na straně jedné a mezi takovými úvěry, které na straně druhé našly opravdu produktivní využití. A doktrína nelegitimních dluhů nám poskytla určité vodítko při hledání odpovědi, co je podstatou tohoto problému. Pro ilustraci daného problému jsme se podrobněji zaměřili na případ Iráku. Irák nejenže v tuto chvíli nese neudržitelné břemeno dluhů, ale čelí také obrovskému počtu vysoce sporných nároků ze strany věřitelů, kteří mu poskytli úvěry k financování blahobytného životního stylu Saddáma Husajna a k financování jeho vojenského arzenálu.

Druhou oblastí, na kterou jsme soustředili svou pozornost, byl opakovaný výskyt mezinárodních krizí a nutnost disponovat komplexními mechanismy určenými ke zvládnutí situací typu Argentiny. Shodli jsme se, že je třeba přijít s nějakým mezinárodním rámcem platební neschopnosti, který půjde mnohem dál než současné mechanismy odpouštění dluhů. Diskutovali jsme o úsilí, které Mezinárodní měnový fond v posledních letech věnuje vytvoření Mechanismu k restrukturalizaci zadlužení (SDRM). Domníváme se také, že je třeba zvážit nalezení alternativ k tomuto mechanismu, obzvláště když Spojené státy Mezinárodní měnový fond přinutily v tomto úsilí ustát.

Za třetí, procházeli jsme materiál týkající se současných mechanismů odpouštění dluhů, zejména Iniciativu pro silně zadlužené chudé země (HIPC), která dnes odpouští dluh zhruba

26 chudým a silně zadluženým zemím. Pochopili jsme, že koncepčně je HIPC krokem vpřed, ale ve skutečnosti nepřináší takové odpouštění dluhů, jaké většina zemí na jihu potřebuje.

Přeskočím část týkající se naší shody a neshody a přejdu k doporučením, na kterých jsme se usnesli, hlavně v souvislosti s těmito třemi klíčovými otázkami.

První doporučení samozřejmě zní, aby otazníky kolem legitimacy nároků soukromých multilaterálních a bilaterálních věřitelů jižních zemí přezkoumal nezávislý orgán a nikoli Mezinárodní měnový fond či nějaký jiný orgán ovládaný věřiteli. I v takovémto procesu je třeba uplatňovat transparentnost.

Za druhé, při zajišťování transparentnosti a odpovědnosti v řízení se neobejdeme bez forenzních auditů, které prošetří, jaké úvěry byly v minulosti státům na jihu poskytnuty. Pokud nedokážeme vybudovat skutečný zastráňovací nástroj proti zneužívání úvěrů uzavřených jižními státy, pravděpodobně nebudeme schopni skoncovat s nelegitimními, popřípadě spornými dluhy a nedokážeme zvýšit kvalitu úvěrování jižním státům.

Dospěli jsme ke dvěma zcela praktickým doporučením. Jedno doporučení, týkající se případu Iráku, má dvě části. Především potřebujeme zavést veřejný a transparentní proces, v jehož rámci se zahraniční dluhy zhodnotí z hlediska právní platnosti a legitimacy, a to dříve, než dojde k opětovnému zahájení jakékoli dluhové služby. Pro Irák platí moratorium do konce roku 2004, ale před opětovným zahájením nějaké dluhové služby musí dojít ke zhodnocení platnosti nároků věřitelů vůči této zemi. A za druhé, důrazně doporučujeme, aby z iniciativy politické sféry došlo k uspořádání komplexní konference o zadluženosti, která by mohla více či méně vypadat jako dárcovská konference pro Irák, která se v příštím týdnu uskuteční v Madridu. Této konferenci se ovšem musí zúčastnit nejen vlády a většina těch, kterých se týká situace v Iráku, například OSN, ale musí se jí v první řadě zúčastnit samotná irácká občanská společnost. V tomto směru jsme hovořili o velmi zajímavém aspektu, který naleznete v části shodných stanovisek (protože nakonec jsme v tomto bodě dosáhli shody), a tím byla otázka, zda k úvěrům poskytnutým diktátorskému režimu Saddáma Husajna vládami, které se považují za demokratické, by se mělo přistupovat stejně jako k úvěrům poskytnutým vládami, kterým chyběla demokratická legitimita; hlavně jsme mluvili o Československu, které je v současné chvíli velkým věřitelem Iráku. Poukazovali jsme na potřebu transparentního a otevřeného procesu v podobě nějaké konference o zadluženosti, jakou jsme už navrhli, abychom se mohli zabývat diferenciací na straně věřitelů.

Nakonec bych se chtěl letmo zmínit o doporučení orientovaném na reorganizaci současné Iniciativy pro silně zadlužené chudé země (HIPC). Shodli jsme se, že HIPC nejde dostatečně do hloubky v odpisování dluhů zemím, kterých se to týká; ze 26 zemí, které jsou v dané chvíli zapojeny do procesu, se s velkou pravděpodobností přinejmenším polovina dostane do nových problémů s dluhy vzápětí potom, co získali úlevy z dluhů. Neodbytně je třeba zapojit do iniciativy další země. Vezměme si státy jako je Nigérie či Indonésie, které jsou zeměmi s nízkými příjmy a s vysokým zahraničním dluhem, takže by se potřebovaly dostat do výběru HIPC a přitom tam dosud nejsou.

Při uplatňování podmínek potřebujeme více pružnosti. Diskutovali jsme hlavně o případu Zambie, která splňovala 10 z 12 podmínek, ale do iniciativy nebyla přijata, protože nesplnila poslední dvě kritéria. Takže je opravdu nutné přeformulovat podmínky, které se pojí s účastí v HIPC. Tím jsem ovšem vůbec nevyčerpal vše, o čem jsme hovořili.

Myslím, že zůstal nějaký prostor pro kolegy z našeho workshopu, aby se v příhodném okamžiku připojili k diskusi, ale mám pocit, že základní body jsem sdělil. Děkuji vám.

Jan Urban

Mnohokrát děkuji za vaši velkorysost. Chtěl bych požádat lorda Desaie, který předsedal workshopu s názvem Globální veřejné statky: Ambiciózní přístup nebo nemožný ideál, aby nás seznámil se závěry své skupiny.

Lord Desai of St Clement Danes

Děkuji, pane moderátore. Hlavní neshoda se objevila v naší panelové diskusi ke konci, kdy se její účastníci rozhodli poděkovat předsedovi až po vyslechnutí slov, která řekne jejich jménem.

Prohlásili jsme, že globálními veřejnými statky rozumíme všechny statky, které se týkají blahobytu každého člověka a které neumí zajistit ani trh ani jednotlivé národní vlády. Takových veřejných statků je nedostatek a my jsme dospěli k názoru, že náklady související s nečinností, pokud jde o nedostatečnou produkci globálních veřejných statků, jsou poměrně značné. A přestože zajištění globálních veřejných statků může stát peníze, nejde pouze o nové náklady, ale jde též o přemístění peněz tam, kde dnes náklady prudce klesají, to znamená tam, kde se neposkytují veřejné statky. K nápravě této situace bude patřit též nové rozdělení bohatství mezi chudými, kteří trpí nedostatkem veřejných statků, a mezi bohatými. Prospěch ze zajištění globálních veřejných statků budou mít bohatí i chudí.

Neměli jsme ani dostatečnou pravomoc ani znalost, abychom rozhodli, které statky by se měly poskytovat, ale doporučili jsme vytvoření přinejmenším jednoho širokého globálního fóra zaměřeného na určení globálních veřejných statků, které je třeba poskytovat. Existují různé návrhy, který orgán by se takového úkolu měl zhostit - mohla by to být G-8, popřípadě G-29 či členové shromáždění OSN, Světová obchodní organizace nebo by mohlo jít o nevládní organizaci expertů.

Uvedu některé příklady globálních veřejných statků: jedním by bylo zajištění čisté pitné vody pro všechny lidi na celém světě. Přestože voda je soukromým statkem, tak na ní podle mého názoru závisí globální blahobyt, ať už ho poskytujeme lokálně, regionálně, celonárodně, soukromě či veřejně. Co dále považujeme za důležité, jsou globální zdravotní iniciativy, aby nedocházelo k epidemiím typu HIV, AIDS či SARS a abychom skoncovali s úpornými problémy, jakými jsou malárie a tuberkulóza. Velký balík témat představují globální ekologické problémy, mezi něž patří klimatické změny, stoupající hladina moří, biologická rozmanitost a další skupina problémů, kde je zajištění globálních veřejných statků nedostatečné. Finanční stabilitou se už v diskusi zabývaly předcházející skupiny, a to jak z hlediska směnného kurzu a jeho nestálosti, tak z hlediska dlužního problému. Myslíme si, že bychom měli něco podniknout v otázce zajištění finanční stability. Nezastavovat proces liberalizace, ale podobně jako se národní vlády shodují v tom, že liberální trhy potřebují regulační rámec, tak my se domníváme, že globální liberalizace potřebuje určitý globální rámec.

Takové jsou naše příklady a my se v podstatě domníváme, že pokud by utvoření fóra získalo náležitou podporu, mělo by prosazovat využívání znalostí, neboť v současnosti existuje proto tak velká propast, protože některé formy vědění jsou takřikajíc privatizovány. Vědění je ale výsadou všech, takže bychom měli být co možno nejflexibilnější a rozšířit dohodu TRIPS v tom směru, aby se zajistil v určitých oblastech přínos vědění. Hlavní úkol ale spočívá v

přesvědčování, protože za globální veřejné statky budou nakonec platit pouze národy a jejich občané. Musíme tedy občany a rozhodující politické činitele přesvědčit, že peníze, které se dnes vydávají, se dají zřetelněji přeměňovat ke globálním statkům, a pokud se musí sehnat víc peněz, měl by být jejich výběr spravedlivý, protože v konečné míře jsou globální veřejné statky určeny pro nás všechny.

Děkuji vám.

Jan Urban

Děkuji vám, lorde Desai, to bylo názorné vystoupení.

Tom Spencer vedl poslední workshop s názvem Nadnárodní korporace: Zodpovědnost, udržitelnost a partnerství. Máte slovo.

Tom Spencer

Děkuji vám, pane předsedo. Mohu začít tím, že vám všem poděkuji za příspěvky z debatního pléna, které nám pomohly při orientaci našich rozhovorů, zaměřených zejména na otázku odpovědnosti.

Nepochybně nás všechny inspirovala zdejší nádherná výzdoba; nástěnná malba umístěná přímo nad našimi hlavami podle všeho zachycovala Amazonky pronásledující mužské postavy, nikdo ze skupiny, včetně Čechů, mi ale nedokázal vysvětlit skutečný smysl tohoto výjevu. Nicméně určitou odezvu to v naší skupině mělo. Naši vzájemnou výměnu názorů bych přirovnal k podnětnému plavání mezi delfíny, z nichž někteří ale mají občas ve zvyku proměnit se ve žraloky. Proto se omlouvám za zpožděné dokončení dokumentu, který se vám i mně právě dostal do ruky. Až do úplně posledního okamžiku našich rozhovorů se nám podařilo uniknout tyranii proměny ve vyjednávače, tyranii závěrečného komuniké. Většinu času jsme v naší pracovní skupině strávili činností, kterou považuji na konferenci Forum 2000 za opravdu nejlepší, a tou je zkoumání těchto problematických otázek v kontextu snahy poučit se ze vzájemných zkušeností. A jménem delfinů i žraloků chci říci, že jsme se hodně poučili a bez ohledu na to, kterého mořského živočicha představujeme, jsme se domluvili, že zůstaneme v kontaktu i nadále, takže jsme přinejmenším vytvořili jeden okruh komunikujících lidí pro budoucí léta.

A nyní vážněji, tyto debaty o společenské zodpovědnosti korporací a udržitelném rozvoji se vyznačují obzvláště tím, že se táhnou už mnoho let, objevují se v mnoha formách a kontextem i atmosférou se podobají nějakému vyjednávání. Když potom požádáte lidi, kteří se v této oblasti pohybují, aby se zúčastnili workshopů, nepochybně tím nějaký konflikt vyvoláte. Domnívám se, že jsme se nad to povznegli a doporučili jsme širší skupině lidí, jakým způsobem může debata pokračovat globálně i v rámci fóra.

Nejprve bych podotkl, že jsme znovu posuzovali text z loňského roku a že je celkem pozoruhodné, jak se globální kontext této debaty posunul dál z hlediska proměnlivého postavení OSN jako možného recipročního fóra pro vedení takových diskusí a z hlediska rostoucí a klesající důvěryhodnosti multilateralismu, vezmeme-li v úvahu, co se přihodilo za poslední rok. Všichni uznáváme, že otázky zodpovědnosti, transparentnosti a do jisté míry i legitimacy jsou složitými otázkami, ale zároveň všichni uznáváme naléhavou potřebu se těmito otázkami zabývat a dospět k nějakému závěru, aby se debata posunula kupředu.

Pane předsedo, organizátoři konference Forum 2000 nás sem pozvali, abychom hovořili o

stavění mostů přes globální propasti, takže jednou z věcí, kterou chci z našich podnětných diskusí podtrhnout, je pár velmi zřetelných propastí v našich názorech. Jednou je zodpovědnost vlád. V debatě o společenské zodpovědnosti korporací a do jisté míry i v debatě o udržitelném rozvoji měly vlády příliš často sklon říkat "nuže, toto ponechme na nadnárodních společnostech a na mezinárodních nevládních organizacích, ať dosáhnou nějaké shody". A my jsme přesvědčeni, že nastal čas, aby vlády převzaly zodpovědnost a do těchto debat se zapojily.

Za druhé, v debatě očividně chybějí některé strany, a to buď společnosti, které se nechtějí rozhovorů zúčastnit, nebo jednotlivé země či kultury, které se do diskuse nezapojily. A právě zde je podle našeho názoru opět úlohou fóra zajistit, aby debata aspirující na označení globální skutečně takovou debatou byla a nikoli jen nějakou soukromou, bělošskou, židovsko-křesťanskou diskusí o určitých důsledcích osvěty a o tom, jak se vyvíjejí. Takže bychom na pozadí principů, jejichž vývoj jsme viděli v Cancúnu, uvítali rozvíjející se debatu, která se postará o zapojení všech velkých globálních stran do diskuse. Pokud společenská zodpovědnost korporací a udržitelný vývoj mají mít nějaký smysl, musí se týkat také Indů, Číňanů, jednoduše všech, a neorientovat se jen na severoamerickou, evropskou a japonskou diskusi; i když centrály nadnárodních společností jsou většinou tam.

Zdůraznil jsem míru naší rozdílnosti, ale chtěl bych svou řeč ukončit zdůrazněním zcela mimořádné míry konsensu, který se v naší skupině projevil. Často jsme se dostali k otázce, zda by společenskou zodpovědnost korporací měly zajišťovat dobrovolné mechanismy nebo právní předpisy. Téměř jednomyslně jsme dospěli k závěru, že je třeba přijít s vyvíjením nějaké smíšené ekologické kultury, v níž se mísí voluntarismus s právními předpisy, a která se tudíž neobejde bez aktivní účasti státu. Osobně mě tato představa láká, protože ji považuji za politicky dosažitelnou, ale právě tak jako se změnou klimatu nebo s každým jiným žádoucím veřejným statkem, o němž hovořil lord Desai, budeme potřebovat cíle, harmonogramy a způsoby, jak posoudit, kolik lidí je právě do debaty zapojeno. Jak se posouvá kupředu. Proto vám doporučuji, abyste si dokument, který sem už k mému ulehčení přinesli, určitě přečetli.

Polovina mých přátel, delfinů, nepochybně vyjádří naprostý nesouhlas s předsedou své skupiny a odmítne mu teď po vyslechnutí shrnující zprávy poděkovat, ale mně se tato zkušenost líbila a myslím, že to pomohlo posunout debatu o kousek kupředu. Děkuji vám, pane předsedo.

Jan Urban

Mnohokrát vám děkuji. Myslím, že na konferenci Forum 2000 je krásné to, že i ty nejrozporuplnější problémy, o nichž se debatovalo například ve skupině Toma Spencera, nakonec získají písemnou podobu.

V této chvíli bych chtěl všem čtyřem řečníkům, kteří podali zprávu o práci ve svých skupinách, i všem diskutujícím za jejich výtečnou práci poděkovat a otevřít prostor pro volnou rozpravu.

Rémi Parmentier

Děkuji vám, pane předsedo, jménem organizace Greenpeace International, která chrání biologickou rozmanitost moří, to znamená delfíny, stejně jako žraloky. Rád bych se krátce vyjádřil ke zprávě týkající se zahraničního dluhu a také k jinak výtečnému shrnutí, které učinil předseda skupiny, jíž jsem se účastnil i já, tedy skupiny jednající o veřejných statcích.

V otázce zahraničního dluhu je podle názoru Greenpeace International a řekl bych, že v širším slova smyslu i podle názoru celého ekologického společenství důležité předhazovat bohatému severu jeho dluh vůči životnímu prostředí, který svým způsobem posunuje tuto skupinu směrem k rozvojovým zemím. A vskutku se mnohdy ukazuje, že tento ekologický dluh je mnohem větší než zahraniční dluh rozvojových zemí. Toto je problém, se kterým se musíme nadále snažit zápasit a jehož prostřednictvím bychom snad mohli částečně vyřešit neúnosný tlak, pod nímž se nacházejí rozvojové země.

Za druhé, jelikož jsem byl účastníkem pracovní skupiny jednající o globálních veřejných statcích, a poděkoval jsem předsedovi skupiny za jeho dobrou práci, myslím, že teď mohu slova lorda Desai trochu upřesnit. Jsem přesvědčený, že se z jeho strany jednalo jen o přeřeknutí, protože lord Desai je znám jako zapálený a výtečný moderátor, o tom není pochyb. Zmínil se o tom, že v naší skupině padl návrh ohledně řízení globálních veřejných statků ze strany Světové obchodní organizace. Správně uvedl, že jsme nedosáhli shody v otázce, které fórum či která instituce by se měla těmito statky zabývat, nevzpomínám si ale, že by někdo Světovou obchodní organizaci uvedl jako jednu z alternativ. Pokud si přečtete písemnou zprávu, zmínku o Světové obchodní organizaci tam nenajdete, chtěl jsem to tedy objasnit. Jinak chci lordu Desaiovi poděkovat za velmi pěknou zprávu i za to, jak výborně předsedal naší pracovní skupině a jak ji organizoval. Děkuji vám.

Mats Karlsson

Chtěl bych navázat na Rémiho slova o globálních veřejných statcích. Myslím, že jde opravdu o vysoce závažný problém. Musím říci, že mě velice povzbudily závěrečné zprávy všech skupin, ale zpráva této skupiny se týká těch nejnaléhavějších otázek. Už samotný termín globální veřejné statky je zavádějící, protože v úzkém smyslu, jak ho chápeme, je to specifický druh, který nedokáže zajistit ani trhy, ani národní státy. Tyto naléhavé problémy je zřejmě nutné řešit kombinací různých způsobů, nejen prostřednictvím veřejných statků v úzkém smyslu, ale také jednáním na vnitrostátní úrovni i na úrovni místní. Takže když se zabýváme vším možným, co je třeba učinit, klademe si otázku, jak jsme schopni zvládnout naléhavé globální problémy.

Chtěl bych, aby se koncepce řízení globálních problémů projednávala v rámci této diskuse. Na stanovení priorit máme OSN a globální konference. Tyto problémy zdaleka překračují možnosti jakéhokoli jiného systému, takže se přinejmenším snažme řešit to, co už leží na stole. A pak se snažme uplatnit na globální úrovni některé z nástrojů, které používáme na vnitrostátní úrovni. Musíme si stanovit cíle (máme spoustu cílů), a ty musí být zakotveny v hodnotách, což znamená, že budeme muset debatovat o hodnotách. Jakmile si už jednou určíte cíle, můžete se zaměřit na strategii a na to, jaký implementační režim potřebujete k dosažení těch cílů. V moderním světě jde o komplexní implementační režim, nikoli jeden režim, ale mnoho režimů aplikovaných v kombinaci soukromého a veřejného sektoru. Pak také potřebujete na multilaterální úrovni spojitý monetární režim a je zajímavé, že právě na něj se v současnosti v mezinárodním měřítku klade velký důraz .

Jak rychle postupujeme v implementační struktuře, kterou už máme k dispozici? Neodkladná analýza rychlosti, s jakou se blížíme k dlouhodobějším řešením, nám poskytne zpětnou vazbu, kterou potřebujeme k analýze a k oživení našich současných strategií. Nejde o raketovou techniku; nemusíme znovu objevovat, jak přistát na Měsíci. Víme už, že se dokážeme semknout kolem cílů a pohybovat se ve společnostech. Nejsme zvyklí překračovat při tom hranice, ale není to mimo rámec našich schopností.

Radil bych tedy, abychom se nezaměřovali pouze na globální veřejné statky; soustředme se na řízení globálních problémů. Chopme se jich; nikoli jednoho po druhém, vždyť každý problém je jiný. Stačí vyzvednout kotvu, která je zaklíněna v mezivládních problémech OSN, a pak postupovat dál a řídit tyto problémy, protože takto to není nijak složité.

Björn Lomborg

Chci říci jen krátkou poznámku k Matsovým slovům.

Podle mého názoru máme v podstatě na mysli fakt, že se projednává už spousta věcí, ale my si potřebujeme položit otázku, kterým dát prioritu. Takže ano, shodli jsme se na mnoha různých věcech a stejně jako hodně organizací si tyto různé problémy uvědomujeme. Nejpodstatnější je ale zajistit, abychom dali přednost těm nejdůležitějším. Proto uvádíme všechny možnosti, na které se musíme zaměřit - oblasti zdravotní péče, čistotu pitné vody, problémy životního prostředí a tak to pokračuje dál a dál - skutečným problémem je ale mít někoho, kdo usnadní diskusi vymezením priorit.

Inge Kaul

Dovolte mi, abych k tomu něco dodala. Myslím, že hodně bodů, které tu uvádíte, se objevilo v průběhu diskuse, zejména pokud jde o důraz na vnitrostátní úroveň, na níž se odvíjí větší část produkce globálních veřejných statků. Důvod, proč něco takového potřebujeme, je následující - měli jsme pocit, že kdybychom se systematictější způsobem podívali na rozdělení nákladů a výhod za současné situace a srovnali ho s náklady a výhodami, které by byly výsledkem korektivní akce, lépe bychom si uvědomili, co všichni vytěžíme z toho, že se bude dávat víc. Možná bychom pak získali silnější motivaci ke spolupráci. Takže teď máme cíle, ale jak zjistíme, kde se vyplatí spolupracovat? Větší motivaci k pohybu vpřed můžeme pocítit v jakémkoli smyslu, ať už finančním či jiném.

Akira Iriyama

Také bych rád připojil jeden specifický rys charakterizující globální veřejný statek. Poskytování veřejných statků nemá podporu ve fyzickém vynucování. Když se ovšem jedná o národní veřejné statky, pak ze zkušenosti víme, že vlastně cokoli lze podpořit fyzickým vynucením. V závislosti na tom, jak si stanovíme cíl, můžeme v rozumné míře očekávat poskytování veřejných statků. Tím se dostáváme k problému mechanismů, vzájemného sdílení a nových způsobů, jak se potýkat s nejdůležitějšími problémy nás všech.

Jan Urban

Jestli dovolíte, tak bych se chtěl zeptat - slyším správně, Matsi, že když se mluví o řízení globálních problémů, tak se naráží na jejich obtížnou kalkulaci z finančního hlediska?

Mats Karlsson

Nikoli, chtěl jsem říci, že každý problém si vyžádá svůj vlastní přístup. Představa, že bychom dokázali rozvinout multilaterální systém by byla opravdu hezká, a samozřejmě jsem vřele pro něco takového. Domnívám se ovšem, že multilaterální systém je nyní ohrožený, a chci ho posílit. Byl bych rád, kdyby byl mnohem silnější na vrcholné úrovni; osobně jsem zastáncem utvoření nějaké hospodářské bezpečnostní rady, o které se diskutuje už tolik let. Samo o sobě to ovšem nevyřeší náš problém, pokud chceme ukázat, že jsme schopni pokročit vpřed a podniknout něco se spoluprací multilaterální, veřejné, soukromé a občanské společnosti, která dokáže pohnout s problémy a změnit věci ve světě. Nemusíme totiž nutně dosáhnout nejlepších výsledků, začneme-li odshora. Berme problémy, jak přicházejí, zkoumejme ty problémy, a zjišťujme, co tyto prioritní problémy vyžadují.

Björne, nejsem proti sledování priorit, ale ti, kteří mají starost o vodu, nebudou přece čekat na ty, kteří mají starost o zdraví. Všichni víme, že musíme postupovat komplexním způsobem. A v tom případě bychom měli využívat mechanismy, které máme k dispozici, a inovativní být institucionálně, neboť finanční problémy budou vždy obtížné, což ale už odbíhám k jinému tématu. Máme-li v úmyslu opravdu začít a postupným řešením jednoho problému za druhým se posunovat kupředu, pak si myslím, že bychom měli uplatňovat politický tlak - je třeba využít to, co už máme po ruce.

Mamadou Cissokho

Děkuji pane předsedo. K diskusi o globálních statcích: na naší jižní straně je frustrace. Když se setkáme se Severem, nedokážeme se dorozumět, neboť se setkáváme s odmítnutím logiky a jednoduchosti. Globální statky jsou totiž také zdrojem výdělků - z obchodu, peněz, vody a komunikací.

Dnes jsme zaplaveni proudy a modely života, které nás nezajímají a na které musíme ve jménu liberalizace přistoupit. To je problém. Kdo určuje, že daný prvek je globálním statkem? Toto je zásadní otázka, kterou si musíme položit nejdříve: Kdo definuje podmínky? Kdo má moc? Ve jménu koho byla tato moc udělena, aby určila, že tento prvek musí být globální a tamten musí být lokální? To je cosi, co zůstává nedořešeno. S těmito problémy se setkáváme stále: je tomu tak při definování práv člověka i při definování podoby světové bezpečnosti. Dnes dokonce existuje mezinárodní společenství několika zemí, které mají peníze a které rozhodují o tom, co je důležité a co ne. Jedná-li se o globální statky, klademe si nejdříve otázku kde, kdy, jak a komu byla dána moc definovat globálno v této oblasti.

Kromě této skutečnosti říkáme také, že pokaždé, když jsme společně pokročili ve vymezení toho, co je pro všechny důležité, byla tu jedna skupina, která měla moc říci "ne". Dnes jde o Kjótské protokoly. Celý svět pracoval, celý svět uznal nutnost dohod, tento rok jsme prožili katastrofální situaci, co se týče globálního oteplování Země, ale jsou tu skupiny, které mohou říci "ne", a v ten okamžik neexistuje žádný mechanismus říci této části: "Ne, ty nemůžeš říct ne". Avšak jsme-li my touto částí, nemáme samozřejmě právo odmítnout.

Je třeba také si povšimnout toho, že výrobní systémy a některé způsoby života nezajišťují globální statky, naneštěstí ale neexistuje žádný orgán, který by mohl trestat nebo zakazovat. Země mají možnost upravit si právo a jednat určitým způsobem proti všem vědeckým informacím, dokazujícím, že je takové chování nebezpečné. Znečištění vody, znečištění vzduchu, ukládání jaderného odpadu - víme, kdo je původcem. A přitom všechny tyto jednotlivé problémy jsou součástí otázky zachování druhu, neboť žijeme v jednom jediném světě. Toto je nepochybné, nebo já alespoň nemám informace o tom, že by nebylo. Nemůžeme se tudíž omezit na problematiku globálních statků a mluvit o jejich jednotlivých částech, aniž bychom řekli, ve jménu koho, jak a komu byla dána moc, aby si je vzal na starost. Souhlasím tedy s tím, že je to nová diskuse týkající se naší budoucnosti. Pokud o tomto diskutovat nebudeme, budeme mít potíže a s tím my nesouhlasíme; opět bychom měli být my těmi nejdisciplinovanějšími ve využívání přírodních zdrojů atd., aby pak mohli přijít jiní, stejně jako v případě problému s vodou. Víme, kdo plýtvá vodou a kde se nacházejí zásoby. Je tedy zřejmé, že jednoho dne silnější lidé řeknou: "Jdu tam, protože tam je voda, kterou si vezmeme". Jde tedy o zásadní otázky, které je třeba vzít v úvahu. Děkuji vám.

Jan Urban

Mnohokrát vám děkuji.

Připomíná mi to výrok, který mě v roce 2003 pravděpodobně nejvíc šokoval a který vyšel nedávno z úst ruského prezidenta při ekologické konferenci pořádané v Moskvě, kdy uváděl důvody, proč Rusko po šestiletém vyjednávání nemůže dodržovat Kjótský protokol. Tvrdil, že z globálního oteplení bude mít Rusko prospěch, protože Rusové nebudou potřebovat tolik kožichů.

Děkuji vám za podnětné otázky a máte slovo, pane Quinonesi.

Marco Quinones

Děkuji vám, pane předsedo.

Když ještě trochu rozvedu naše povídání o globálních veřejných statcích, tak se podle mě všichni shodneme, že každodenní přístup k potravě je pravděpodobně jedním z nejvýznamnějších statků, na které společnost může pohlížet jako na zákonné právo. A pokud mi dovolíte poznámku, tak každoročně produkujeme téměř dvě miliardy metrických tun potravin v sušeném stavu a produkce těchto dvou miliard se musí každým rokem opakovat. A v naší skupině jsme se zabývali tím, že při mnoha vyjednáváních, která se týkají globálního obchodu, se pohlíží na zemědělství - a na potraviny jako na součást zemědělství - pouze jako na hospodářský problém. Díváme se na obchod z hlediska ekonomiky a máme sklon zapomínat, že potraviny nepocházejí ze supermarketů; musí je vyprodukovat zemědělci. Nejdůležitější ze všeho tedy je, aby se při těchto vyjednáváních brala v úvahu práva zemědělců provozovat zemědělství a produkovat potraviny. Do všech jednání, která usnadňuje Světová obchodní organizace, musíme zavést lidský rozměr. Děkuji vám.

Lord Desai of St Clement Danes

Chci jen reagovat na pár postřehů. Když jsem jmenoval Světovou obchodní organizaci, pravděpodobně mi to uklouzlo z úst, protože to se mi stává často.

Ani ne tak ze slov, která jsem pronesl při této panelové diskusi, ale pokud se podíváte na písemné shrnutí, tak spíše z tohoto shrnutí zjistíte, že některé úvahy, o nichž jsem se tu zmiňoval, braly z tématického hlediska ohled na prohlášení učiněné panem Mamadou Cissokhem. Hned na začátku zprávy konstatujeme, že rozdělování nákladů a výhod z neposkytování globálních veřejných statků je nedostatečné a nespravedlivé. Chceme zdůraznit nejen to, že nečinnost je v tomto směru nákladná, ale také chceme zdůraznit, že náklady nesou ti nesprávní lidé. A něco s tím udělat doslova znamená připustit, že náklady se musí restrukturalizovat, nově rozdělit tak, aby jejich větší část nesli ti, kteří způsobují škody, a že z řádného poskytování veřejných statků získají užitek nejen chudé státy, ale dokonce i bohaté státy. Za této situace nemůže žádná strana prohrát, musíme ale explicitně prohlásit, že náklady se budou přerozdělovat, a že jedním z problémů spravedlnosti je řádné přerozdělení nákladů, protože je to tak efektivnější.

Argumentace ve prospěch globálních veřejných statků se tedy neodehrává jen v sentimentální rovině. Hlavním argumentem v jejich prospěch je fakt, že pokud je neposkytujeme, poskytujeme globální veřejné statky špatně. Ačkoli jsme k dosažení našich cílů schopni využít současné instituce, čímž nezlehčuji slova Matse Karlssona, může se někde najít orgán, který to bude schopen vykonávat. Buď máme tedy možnost využít existující fórum, nebo fórum, na němž se o těchto věcech bude diskutovat otevřeně, explicitně a bez zastírání, vytvořit. A pak se budeme muset rozhodnout, že takovéto druhy činností budeme financovat. Vybírat daně

mohou ve skutečnosti pouze národy. O globálním zdanění se sice můžeme bavit, ale v současnosti neexistuje způsob, jak globálně vybírat daně, ty mohou vybírat pouze národní vlády a nakonec pouze bohaté země budou schopny je platit, takže političtí činitelé v bohatých zemích musí přesvědčit sebe i své občany, že je to v jejich zájmu, stejně jako v zájmu ostatních lidí. Peníze, které se v současnosti vydávají, lze přeměrovat nebo nově kategorizovat tak, aby se vydávaly globálně. Takže naše práce při sestavování tohoto krátkého dokumentu spočívala v promýšlení některých těchto otázek Přestože vítáme podněty, které jsme získali, uvědomujeme si, že se jedná o velmi obtížné problémy. Výčet, který jsme zde předložili, je proto pouhým návrhem. Není vyčerpávající, mohou se objevit další seznamy, mohou přijít další priority. Skupina, jako byla ta naše, si nejspíš nemůže dovolit arogantně prohlásit "takovéto priority by měl svět mít". Proto mluvíme o návrhu a o tom, že naším úkolem je přesvědčovat ostatní.

Tom Spencer

Mohu na to zareagovat a opustit na chvíli svou úlohu moderátora, abych se projevil jen jako člověk, který se zajímá o způsob řízení globálního politického prostoru, protože absolutně souhlasím s názorem lorda Desaie. Mnohé z těchto věcí jsou politickými problémy, které vyžadují, aby se o jejich důležitosti podařilo přesvědčit finančně zajištěné, pevně etablované zájmové nátlakové skupiny, které už tu působí po mnoho let. Bude-li to nutné, musíme si umět zkrátit cestu, musíme nalézt způsoby, jak se vykoupit ze zdržení v systému, protože jako ochránce životního prostředí chápu, že nemáme čas čekat na uplatnění normálních politických procesů. Nemáme sto let času na vytvoření světové vlády a na pomalé dosažení určitého konsensu. Musíme proto se zvýšeným úsilím přesvědčovat ostatní a působit v politické oblasti, což bude vyžadovat politické schopnosti na vysoké úrovni. A je jedno, jestli se to týká klimatických změn, veřejných statků, dokonce i diskuse kolem společenské zodpovědnosti korporací a všech dalších věcí, na které se soustředíme. Důležitá je hlavně naše schopnost co nejlépe zhodnotit naši politickou působivost a zaměřit ji na globální politický prostor.

Jan Urban

Mnohokrát vám děkuji. Domnívám se, že šlo o nejlepší připomínku této panelové diskuse, bohužel ale poslední. Omlouvám se těm z vás, na které se nedostalo. Vyslechli jsme si shrnující zprávy z workshopů a také velmi podnětné otázky a návrhy. Padla slova o odpuštění dluhu; slyšeli jsme o těch, kteří se nezapojují do debaty - to je důležité. Mluvili jsme o zodpovědnosti a potřebě pokračovat v rozhovorech, dokonce i s těmi, kteří nechtějí naslouchat. A to je pravděpodobně posláním Fóra 2000. Chci vám všem poděkovat za tuto skvělou debatu. Bylo mi ctí se jí zúčastnit.

COFFEE BREAK

Jan Urban

Omlouvám se za chvíle strávené ve tmě. Rozsvítila se nám nejen světla, ale zároveň vám také přivádím naše drahé, vzácné hosty, paní Madeleine Albright a pana Franze Fischlera.

Dovolte mi, abych začal vyhlášením vítěze soutěže o nejlepší odpověď na následující otázku: "Co je podle vašeho názoru hlavní překážkou spravedlivého a udržitelného rozvoje v dnešním světě?" Všichni paneloví řečníci a účastníci konference měli napsat svůj komentář v rozsahu maximálně dvaceti slov na tabuli. A vítězem se stal pan Ken Ash: "Zaujetí pro krátkodobější soukromý zájem, neschopnost uvědomit si společné zájmy, které se týkají potřeb a očekávání ostatních." Děkuji vám, pane Ashi. Naši dva vzácní hosté nepatří k lidem, které lze citací Kena Ashe charakterizovat.

Požádal bych teď pana Franze Fischlera, aby nám řekl svůj názor na zprávy, které jsou výsledkem práce čtyř našich pracovních skupin, nebo k nim připojil své postřehy. Obzvláště nás zajímá jeho reakce na práci ve workshopu číslo jedna, který se soustředil na obchod a zemědělství. Máte slovo.

Franz Fischler

Mnohokrát děkuji, pane předsedo, dámy a pánové, paní Albright, pane Havle. V úvodu bych chtěl poděkovat panu Havlovi, že mě sem dnes pozval a že opět zorganizoval konání této iniciativy. Soustředění takového množství zkušeností a odborných znalostí není žádný malý počín a spektrum témat, která jste projednávali v průběhu posledních tří dní, očividně vyvolalo vzrušující debaty. Domnívám se, že schopnost stavět mosty přes globální propasti velmi silně závisí na jistotě otevřeného dialogu a otevřené výměny informací, takže takovéto příležitosti jsou nadmíru důležité. V průběhu minulých měsíců skončila mezinárodní obchodní jednání nezdarem, takže otázka, jak se postavíme k překonání propastí, je v tuto chvíli žhavým tématem. Dovolte mi probrat několik otázek, které si musíme položit dříve, než začneme s vlastním budováním mostů.

Jde kupříkladu o otázku přístupu na trh. Dá se na otázku liberalizace trhu odpovědět pouze tím, že se sever otevře jihu? Samozřejmě je to důležitá součást řešení, v níž se Evropská unie plně angažuje. Při otvírání našich trhů rozvojovým zemím jsme například hlavním obchodním partnerem aliance ACP (skupiny afrických, karibských a tichomořských států) a jsme to my, kdo zavádí iniciativy typu Všechno kromě zbrojních dohod a kdo uplatňuje obecný systém preferencí. I když zlepšení přístupu na trh industrializovaných zemí je nezbytným prvkem jakéhokoli konečného balíku opatření, samo o sobě to nestačí. Musí k tomu přistoupit prvek svépomoci, když uvážíme, že podstatných 70 % celních poplatků za zboží vyvážené z rozvojového světa vybírají jiné rozvojové země. Studie prokázaly, což není nic udivujícího, že dvě třetiny zisků z obchodní liberalizace budou pocházet z otevření trhů rozvojových zemí. Toto se musí vysvětlovat.

Tento přístup také z jedné strany ignoruje realitu, že skupina zemí, které považujeme za rozvojové země, se často nachází v různých stadiích vývoje. Proto tak usilujeme o uskutečnění dohody o mezinárodním obchodu, která bude počítat s diferencovaným přístupem k rozvojovým zemím a která bude podporovat proces umožňující všem zemím podílet se stejným dílem na světovém obchodu a na globalizaci a mít z toho stejný užitek.

Do jaké míry ale finanční podpora směřující ze severu na jih opravdu řeší daný problém? Jistě, jsme schopni poskytnout poradenství a finanční podporu. Evropská unie představuje zdaleka největšího poskytovatele humanitární pomoci - v roce 2001 šlo z globální pomoci 47% na oficiální rozvojovou pomoc, dále v roce 2002 to bylo 51% z pomoci, která byla poskytnuta celosvětově a v období 2001-2002 z celkové celosvětové pomoci vázané na obchod šlo na rozvojovou pomoc 48%, což už je důkazem angažovanosti EU v této oblasti. Pokud ale mají mít země ze stavění mostů přes globální propasti opravdový užitek, nevyžaduje to snad aktivitu obou stran - mezinárodní spolupráci na straně jedné a koherentní vstřícné kroky týkající se domácí politické scény na straně druhé?

Pak je tady otázka udržitelného přístupu ke globálním veřejným statkům. Uvažme, že současná úroveň výroby a spotřeby je o 25% vyšší, než jaká je přirozená regenerační schopnost země a že pouze 15% světové populace, hlavně z vyspělých zemí, zodpovídá za 56% celkové světové spotřeby. Průmyslově vyspělá část světa nese proto jasnou odpovědnost

za problematiku udržitelného rozvoje.

EU se tohoto přístupu držela při nedávných zásadních reformách, včetně své Společné zemědělské politiky a také například společné politiky pro rybolov. Nová společná politika pro rybolov zavádí mnohem udržitelnější přístup a přebírá mnohem větší zodpovědnost za hospodaření s přírodními zdroji. Zavedli jsme dlouhodobé plány v oblasti řízení zásoby ryb, snížili jsme kvóty a zavedli jsme regenerační plány; omezujeme veřejné finance určené na výstavbu nových plavidel. Rozšiřujeme také monitorovací systém; posilujeme zapojení všech zúčastněných stran k zajištění práce s rybáři a komunitami žijícími na pobřeží s cílem dosáhnout opravdově udržitelného sektoru. Podobně postupujeme v zemědělství, kde jsme nejen prokázali, že se zasazujeme o omezení naší politiky deformující obchodní vztahy, a to oddělením většiny našich subvenčních plateb od produkce, ale také jsme veškerou budoucí podporu podmínili plněním závazných norem v oblasti ekologie, péče o zdraví zvířat, bezpečnosti a kvality potravin. Uznáváme, že zemědělství je víc než jen obdělávání půdy. Uznáváme, že naší odpovědností je zajistit udržitelnost naší politiky. A také uznáváme, že musíme podporovat naše zemědělce při poskytování dodatečných služeb a nebrat tyto služby jako samozřejmost. Proto chceme, aby se tato podpora uznávala mezinárodně, což mě přivádí k dvěma dalším otázkám: proč podporovat a co podporovat.

Omezuje se celý problém vzniklý v obchodě a zemědělství na intervence do zemědělství nebo se omezuje na intervence, které deformují obchodní vztahy? Domnívám se, že jde o druhý případ. A právě o ten jde rozvojovým zemím. Právě ten je důležitý z hlediska přístupu na trh. Proto v průběhu posledních deseti let učinila EU razantní zlepšení ve své obchodní a zemědělské politice a proto naše podpory z jantarové knihy (amber book subsidies) za posledních deset let prudce klesly z 90% na 20% zemědělského rozpočtu. My se ovšem nejen plně zasazujeme o snížení subvencí, které deformují obchodní vztahy, ale také naplno usilujeme o to, aby se naše podpora ze zelené knihy (green book support) uznávala jako podpora nedeformující obchod. Zde nehovoříme o podpoře zemědělců v oblasti produkce, ale jde nám o splnění veřejných požadavků při poskytování a ochraně globálních veřejných statků.

Nakonec chci uvést, že stavění mostů přes globální propasti také souvisí s nalezením vůle k využití příležitostí tak, jak se nabízejí. Čímž se dostávám zpět k neuspokojivým výsledkům z Cancúnu. EU si položila všechny otázky, které jsem dnes předložil vám, a ještě některé další. Sestavili jsme komplexní návrh vycházející z nejrůznějších aspektů na překonání propastí v globálním obchodě a na podporu udržitelného rozvoje z hospodářského, sociálního a světového hlediska. Zůstáváme plně zapojeni do rozvojového programu dohodnutého v katarském Dauhá, ale Cancún nám všem poskytl příležitost napravit to špatné ve světovém obchodním systému a zabývat se úpravou určitých druhů politiky. Všichni jsme propásli příležitost a všichni jsme utrpěli porážku. Kdo prohrál nejvíc, pro koho byl rozvojový program?

Žádná strana to samozřejmě nevzdává a plamínek ještě doutná, ale jak daleko jsou teď lidé ochotni zajít? A jaké postoje nyní zaujmou jednotlivé země při těchto rozhovorech? Protože pokud se má uskutečnit úspěšné ujednání o budoucí reformě světového obchodu, všichni pracující budou muset mít odhodlání k úspěchu a k plnému zapojení. Jedině takto lze vystavět mosty přes globální propasti. Děkuji vám.

Madeleine Albright

Děkuji mnohokrát Janu Urbanovi, svému dobrému příteli, za udělení slova a jsem moc ráda,

že tu mohu být se svým dalším dobrým přítelem, prezidentem Havlem. Je typické pro Václava Havla, že přišel s takovou skvělou myšlenkou, jakou je stavění mostů přes globální propasti. Byla jsem požádána, abych komentovala závěry jednoho z těchto workshopů, ale řekla jsem si, že bych v tomto kontextu ráda připomněla některé výsledky z projektu globálních postojů PIU, kterému jsem předsedala.

Východiskem tohoto projektu byla skutečnost, že všichni hovořili o globalizaci, ale my jsme měli dojem, že v tomto ohledu neexistují žádné údaje. Letos v létě jsme proto zveřejnili výsledky dvouletého průzkumu zahrnujícího 66 000 lidí ve 49 zemích plus na území spadajícím pod palestinskou správu. A cílem bylo zjistit, jak lidé, a také některé skupiny ovlivňující veřejné mínění, skutečně vnímají globalizaci při osobním rozhovoru.

Zjistili jsme, že debata o globalizaci by měla být všeobecně ukončena. Převážná část lidí ve většině států říká, že podporuje ideál volného trhu i demokratické hodnoty a týká se to též arabských a islámských zemí, stejně jako států v Africe. Podstatná většina lidí v místech jako jsou Nigérie, Pákistán, Uzbekistán či Kuvajt se shodovala v názoru, že západní styl demokracie by mohl v jejich zemích dobře fungovat. A obrovské množství z nich považuje obchod a přibývajících mezinárodní obchodní svazky buď za velmi dobré nebo celkem dobré a téměř každému se líbí bezdrátové telefony. Když jsme se přímo zeptali, jestli je globalizace pro jejich zemi dobrá či špatná, tak jsme zjistili, že ji považuje ve většině částí Afriky a Asie za dobrou vyšší procento lidí než ve Spojených státech. Světová banka a Mezinárodní měnový fond získaly všeobecně vysoké ohodnocení ve všech zkoumaných zemích. Nadnárodní korporace tu lidé hodnotili příznivěji, než jak je hodnotí odpůrci globalizace.

Současně jsme ale zaznamenali značnou nespokojenost s tím, jak se rozděluje globalizační výhody. Všeobecně převažuje názor, že příliš mnoho z těchto výhod jde bohatým zemím a těm bohatším mezi chudými zeměmi a nikoli globální většině. Hodně obav se také týká dopadu globalizace na kulturu a většina lidí v Rusku, Polsku, Bulharsku, Jordánsku, Mexiku a, což je zajímavé, i v Japonsku, nesouhlasí s tvrzením, že lidé si vedou lépe v tržní ekonomice. Sečteno a podtrženo, debata o globalizaci zdaleka není u konce.

Všichni teoreticky usilují o prosazení principů demokracie a svobodného podnikání, zřejmě proto, že málokdo vidí nějaké logické a komplexní alternativy. V praxi je ale podle mě znepokojivě vysoké množství lidí zklamáno nerovnostmi, nejistotami, chaosem a korupcí, které jsou v některých zemích doprovodným jevem demokratického přechodu. Pokud se tedy mají zúžit propasti, které nás oddělují jak v rámci jednotlivých zemí, tak mezi zeměmi navzájem, čeká nás obrovské množství práce. Po tomto úvodu mi dovolu komentovat trochu problémy z workshopu, který se zabýval otázkou transparentnosti a odpovědnosti.

Předtím, než jsem se stala členkou vlády, jsem pracovala jako analytička různých mezinárodních záležitostí. Zjistila jsem, že jedním z nejobtížnějších aspektů mé práce byl způsob, jak přistupovat k nadnárodním korporacím. Přišly do různých zemí, vykonávaly nejrůznější věci a když se dostaly do potíží, obrátily se na vládu. Prvotně ale vůbec své aktivity s žádnou vládou nekoordinovaly a domnívaly se, že tak musí učinit pouze tehdy, když nastanou problémy. Když jsem se stala ministryní zahraničí, považovala jsem za velmi důležité, aby se vytvořil lepší kontakt mezi nadnárodními korporacemi s americkým vedením a naší vládou, a aby se postoupilo kupředu ve snaze pomoci s problémem korupce, který jsme považovali za problém všech zemí s výjimkou Spojených států. A opravdu jsme na tomto problému velmi usilovně pracovali, já sama jsem nesla zodpovědnost za podepsání antikorupční úmluvy OECD. Posílili jsme také úlohu ekonomických poradců na

velvyslanectvích a při svých cestách jsem měla ve zvyku scházet se s představiteli obchodu. Nejprve jsem mívala projevy k zástupcům Americké obchodní komory, ale pak jsem si řekla, že je zajímavější vyslechnout si představitele obchodní sféry, protože oni jsou v terénu a mohou mi popsat, co se opravdu děje. Získala jsem dojem, že naše nejlepší korporace jsou skutečně schopné přenášet hodnoty demokracie, stejně jako dobré zdravotní programy pro své pracovníky a dobré pracovní normy. A pak jsme zavedli ocenění, které jsem předávala po čtyři roky svého působení na ministerstvu zahraničí, abychom zajistili, že společnosti půjdou správným směrem. Oceňovali jsme ty z nich, které se v zemích svého působení pouštěly do společensky odpovědných projektů. Když jsem odešla z vlády, přemýšlela jsem o tom, jak v této aktivitě pokračovat dál, protože mě neopustilo přesvědčení, že nejlepší korporace dokáží provádět společensky odpovědné aktivity. Činí tak, protože se dá vydělat na tom, že konáte dobro, jak to vystihl už Benjamin Franklin.

Uvedu vám dva příklady toho, co jsem zjistila u společností, s nimiž náhodou pracuji, což říkám jen na okraj. V prvním případě jde o americkou farmaceutickou společnost Merck Corporation (samozřejmě má mnoho problémů souvisejících s ekvivalenty patentovaných léků a s duševním vlastnictvím a několika otázkami, které se objevily při jednání v Dauhá), ale tyto společnosti našly podle mého názoru dobrý způsob, jak řešit některé problémy, které byly nadneseny ve vašich workshopech. Zapojují se do veřejných i soukromých partnerství, které se zabývají problematikou HIV/AIDS v Botswaně. Společnost Merck Corporation věnovala 50 milionů dolarů a Gatesova nadace přispěla 50 miliony dolary. Spolupracují s botswanskou vládou usilující o řešení problému HIV/AIDS. Jedná se o pomalý proces, ale slouží jako ukázka činnosti, jakou lze vyvíjet.

Společnost Coca-Cola, která je přímo symbolem americké firmy a očividně se potýká se spoustou problémů, jelikož popularita Spojených států klesá - jsou tu výrobci Mecca Coly a různých dalších věcí, které představují pro Coca-Colu konkurenci - tak tato společnost ale může prostřednictvím svých distribučních sítí a faktu, že stáčí své nápoje do lahví v zámoří, hodně ovlivnit kvalitu vody. Mohou využít svůj distribuční systém k poskytování léků a různých jiných aktivit, které nesou zisk a zároveň konají dobro.

Jeden z problémů, o němž jste hovořili, byla myslím odpovědnost a způsob, jak se mohou korporace k takové odpovědnosti dopracovat. A část této odpovědnosti tvoří odpovědnost společnosti k sobě samé a ke svým akcionářům a část té odpovědnosti nyní vyžaduje zákon, o což se postarala vládní komise pro regulaci prodeje cenných papírů, a schválené právní předpisy, které nesou název Sarbanes-Oxley. Ty vyžadují, aby výkonní ředitelé společností (CEO) skutečně podepisovali dokumenty, z nichž vyplývá, že rozumějí tomu, co se uvnitř jejich společností děje. Podle mě se tím zavádí prvek osobní zodpovědnosti a spolehlivosti. Nedávno jsem byla požádána o něco, čemu moji dobří přátelé Václav Havel a Jan Urban určitě nikdy neuvěří - abych se stala členkou Správní rady newyorské burzy. To by pak byly otázky zodpovědnosti a spolehlivosti!

Spojené státy ve svém podnikatelském sektoru vykazují značnou míru korupce, jak ostatně ukázal případ Enronu a dalších společností, jejichž správní rady se podrobily velmi vážné analýze vlastního řízení a řešily otázku vlastní zodpovědnosti a spolehlivosti. Newyorská burza je součástí regulačního systému, takže navzdory trvale vyhlášenému faktu, že si musí, jak to vždycky předkládala, sama sníst, co si nadrobila, teď musí pravidla, která určovala vybraným společnostem, aplikovat i sama na sebe. Povinnost zabývat se otázkou zodpovědnosti se tedy nevyhne ani samotnému ústřednímu pilíři amerického kapitalismu. Důležitým bodem je ovšem podmínka, aby to celé mělo smysl, a teď mluvím jako člověk z

kapitalistické země, a tím smyslem je to, že vyděláte na konání dobra. Podle mě je to opravdové poselství - není možné, aby korporace existovaly v současném prostředí, pokud neponesou společenskou zodpovědnost v zemích, kde se nacházejí. A proto musí působit mnohem lokálněji a být mnohem otevřenější v otázkách vlastní zodpovědnosti i spolehlivosti a ochotně reagovat na otázky přicházející ze strany místní správy, stejně jako z domovské vlády.

Tím společným aspektem je něco, k čemu podle mého mínění potřebujeme směřovat, co z hlediska lidských činností nesmíme považovat za něco omezujícího, spíše to musí pohánět kupředu dobré, společensky odpovědné korporace. V tomto ohledu spočívá zodpovědnost Spojených států nejprve ve vyčištění vlastního domu a potom ve schopnosti poskytnout určitý okruh vodítek, což není jednoduché. Tímto svůj komentář zakončím. Nynější právní předpisy týkající se trhu, které přinutí korporace k zodpovědnosti a které nesou název Sarbanes-Oxley, vyžadují, aby všechny zahraniční společnosti, které mají být kótované na Newyorské burze cenných papírů, musely dodržovat stejná pravidla jako všechny americké společnosti, které mají být kótované na burze. Mnohé společnosti se tomu ale nechtějí podřídit, protože to považují za exteritorialitu. Takže otázka zní, jaké mají Spojené státy vůdčí postavení, pokud neuplatní svou vůli? Nicméně, jestliže ale dáváme do pořádku své záležitosti, cožpak nemáme ponaučení pro ostatní? Děkuji vám.

Rémi Parmentier

Mnohokrát vám děkuji. Jménem organizace Greenpeace International mám na paní Albright dvě otázky.

Je jasně zdokumentováno, že současné stanovisko Bushovy vlády vzhledem ke Kjótskému protokolu, její odmítnutí ratifikovat Kjótský protokol, souvisí s řadou memorand a konzultací vedených s představiteli Exxon Mobile, kteří ji k tomuto stanovisku vyzývali a moje otázka pro paní Albright je následující: vypovídá podle vašeho názoru tato situace o dobrém způsobu vládnutí současné americké vlády či nikoli?

A moje druhá otázka zní: kdybyste byla na mém místě a nesla zodpovědnost za mezinárodní ekologickou organizaci typu Greenpeace, jaké kampaně byste volila proti klimatickým změnám a pro to, aby vstoupil v platnost Kjótský protokol, a to za současných okolností při aktivistickém postoji Bushovy vlády namířeném proti Kjótskému protokolu, co byste dělala, paní Albright? Děkuji vám.

Madeleine Albright

Nejprve odpovím na vaši druhou otázku a požádám vás, abyste se ke mně připojil a podpořil nějakého Demokratického kandidáta na amerického prezidenta.

Dovolte mi ale především zdůraznit, že naše vláda se vyjednávání týkajících se Kjótského protokolu zúčastnila. Věděli jsme, že ačkoli má některé vážné nedostatky, představuje první velký krok kupředu, a považuji tedy za jednu z největších chyb Bushovy vlády, že od toho odešla. Vždycky jsem věřila, že ačkoli existuje mnoho mezinárodních dohod a smluv a probíhají různá vyjednávání, která nejsou nutně nakloněná Spojeným státům, a že ačkoli úkolem člověka, který stojí v čele země, je dosáhnout co nejlepšího výsledku, tak je přesto lepší dosáhnout tohoto výsledku ve vyjednávací místnosti, než z ní odejít. Kdyby byl u moci Al Gore, myslím si, že bychom udělali hodně pro to, abychom Kjótský protokol zlepšili, protože potřebujeme uzavřít nějakou globální dohodu proti globálnímu oteplování. Jak pravděpodobně víte, tak jeden z relevantních problémů souvisejících s tím, co probíhá ve

Spojených státech, je požadavek členů Kongresu dosáhnout určité transparentnosti ohledně takových rozhovorů, jaké vedl viceprezident Dick Cheney, když se rozhodovalo o tom, zda vymezit či nevymezit naši energetickou politiku. Vlastně ani pořádně nevíme, co se stalo. A to je jedna z otázek, která visí ve vzduchu.

Abych byla spravedlivá, tak mi dovoluňte poznamenat, že jedna z věcí, které jsou pro prezidenta Spojených států vždycky obtížné, je otázka privilegia výkonné moci a fakt, že nastávají okamžiky, kdy je vhodné, aby prezident či viceprezident neprozrazovali všechny aspekty rozhovorů či doporučení. To je něco, co buď podporujete či nepodporujete podle toho, kdo je zrovna v úřadu, ale domnívám se, že člověk musí s reálnou existencí privilegia výkonné moci počítat.

K vaší druhé otázce bych řekla ještě toto: ve Spojených státech, stejně jako jinde na celém světě, existuje mnoho organizací, které znepokojují problémy globálního oteplování, a je proto třeba, aby se spojily dohromady. Na Greenpeace se myslím někdy pohlížím jako na příliš razantní organizaci, ale podle mě je to důležité, protože existuje spousta velice znepokojených ekologických organizací. Znovu to řeknu s maximální upřímností, můj obchodní partner K. Brauner, který je šéfem Úřadu Spojených států na ochranu životního prostředí, je teď předsedou Autobahn Society. Takže k pokusům opravdu dochází.

Položil jste mi správnou otázku, abych se snažila přijít na to, jak vzájemně spolupracovat, aby se Spojené státy lépe zapojily do globálního hnutí a také aby našly jiné zdroje ropy, nikoli na Aljašce a nikoli nutně pouze na Středním východě.

Mamadou Cissokho

Děkuji, pane předsedo.

Chtěl bych se obrátit na pana komisaře Fischlera, který měl velmi zajímavý příspěvek, a položit mu dvě otázky. Tedy, jak právě řekl, to, co bylo doposud navrženo, neumožnilo harmonický rozvoj Afriky - v každém případě té části Afriky ve které žijí, tzn. Západní Afriky. Neobviňuji ani EU, ani Ameriku, avšak zdá se mi, že stále je tu snaha zapojit všechny země do jednání WTO. Přitom ale jsou známy tři základní problémy, s kterými se potýkáme.

Prvním problémem je, že velká většina drobných afrických zemědělců, kteří představují 70% populace, trpí hladu. Druhý bod: Naše země zchudly a přitom jsou v procesu strukturální úpravy. Třetí bod: Čelíme rozšiřování pouští, což také spoluvytváří podmínky výroby a produktivity. My zemědělci - jsem zemědělec a člen sítě zemědělských organizací - apelujeme na naše vládní představitele, aby požadovali na WTO moratorium na oblast zemědělství. Je tato iniciativa opravdu udržitelná, když doposud obchod se zemědělskými produkty nepomohl zvětšit bohatství naší oblasti?

Druhá otázka. Souběžně s jednáními WTO byla odstartována jednání EU ACP o ekonomických záležitostech a o službách. My jsme však měli vždy za to, že je obtížné diskutovat o ekonomických a obchodních vztazích mezi EU a Afrikou, aniž by zemědělské produkty - tedy zemědělství - byly v jádru takové diskuse. To ale nikdy nebylo do agendy přijato. Rád bych tedy věděl, zda si myslíte, že mají naše země pracovat na dohodách týkajících se obchodu a služeb s EU a zároveň být s EU v dohodách WTO.

Děkuji vám.

Franz Fischler

Dobrá, trochu si věci vyjasněme.

V první řadě skutečnost, že ve Světové obchodní organizaci vyjednáváme, znamená, že 140 zemí světa na taková jednání přistoupilo. To je podstatou deklarace vyhlášené v katarském Dauhá. Také jsme se dohodli, že bychom při těchto jednáních měli poskytnout jasné preference rozvojovým zemím a že k těmto rozvojovým zemím musíme přistupovat diferencovaným způsobem. Kromě toho je absolutně jasné, že dohoda znamená jednorázový závazek v tom smyslu, že o problémech, které byly uvedeny v deklaraci z Dauhá, se musí jednat. Ale z pouhého faktu, že v rámci Světové obchodní organizace probíhají jednání, ještě rozvojové země nezbohatnou. Váš příklad je velmi dobrý a souhlasím s tím, že samotný obchod nestačí.

Bez obchodu to ale také nepůjde. Mám tím na mysli, že musíme brát v úvahu obojí a musíme být spravedliví. A faktem je, že opravdu máme problémy, za které podle mého názoru nesou zodpovědnost všichni, ať už si vezmeme nejchudší země, rozvojové země či vyspělé země.

Pokud jde ale o obchod, tak Evropská unie nemůže udělat nic víc než úplně otevřít své trhy nejchudším zemím světa. Prozatím 49 nejchudších zemí světa nemá žádná obchodní omezení vůči EU - existují dva produkty, které se zavádějí postupně v tříletém či čtyřletém období, ale pak budou mít na trh neomezený přístup. Problémem je, že samotná EU prozatím dováží ze všech rozvojových zemí více než polovinu jejich exportu. Takže bychom rádi vyzvali ostatní vyspělé země, aby se k nám připojily. Protože Evropská unie v současné době dováží víc zemědělských produktů z rozvojových zemí než Spojené státy, Japonsko, Austrálie, Kanada a Nový Zéland dohromady. Chci říci, že se musíme vzájemně podělit také o břemeno, a to by se mělo stát součástí jednání ve Světové obchodní organizaci, a my už jsme v tomto ohledu učinili některé návrhy. Otevřít trh ale principiálně neznamená nic víc než poskytnout příležitost, nejde tu o žádnou záruku obchodování. A tady přichází na řadu pomoc.

Domnívám se, že musíme přezkoumat koncepci naší pomoci v tom smyslu, že je třeba těmto zemím umožnit zlepšení jejich norem, aby jejich zboží bylo obchodovatelné. Část problému spočívá v tom, že mnohé druhy zboží nejsou obchodovatelné, protože nesplňují normy. K vyřešení tohoto problému je potřebná technická asistence a pomoc. A právě toto musíme přinést společně. A proto nestačí zabývat se těmito problémy pouze v rámci Světové obchodní organizace. To je můj osobní názor. Světová obchodní organizace by se měla věnovat pouze obchodním aspektům. Dále bychom měli mít svou vlastní koncepci, jak přistupovat k pomoci s tím, že také musíme přemýšlet o udržitelnosti. Není to zajímavé, že všichni chtějí, aby se co nejvíce vyjednávalo ve Světové obchodní organizaci? Ta má jednu výhodu, kterou ostatní instituce nemají - v případě vzniku konfliktů tam existuje struktura k jejich řešení. Pořádají se panelové diskuse a existuje možnost sankcí, pokud strany nesplní své cíle či závazky. To činí Světovou obchodní organizaci přitažlivější, protože tam máte větší záruku, že tenhle útvar funguje a že nejde jen o katalog cílů či toužebných přání, jak je tomu naneštěstí v případě některých jiných mezinárodních jednání.

Mats Karlsson

Moje otázka směřuje vlastně k vám oběma a týká se evoluce, vzniku globálního politického prostoru.

Paní Albright, vy jste prohlásila, že debata o globalizaci by měla být ukončena, a přitom si dokážu představit, že byste jako první souhlasila s tím, že debata, která se ptá, o jaký druh globalizace se jedná, právě začíná. Vlastně proto jsme všichni tady, hluboce znepokojení

problémy, které nás svazují - problémy jako je chudoba a opravdová vzájemná závislost mezi národy. Nuže, nakonec se před námi otvírá spousta možností a my si musíme vybrat. Když si národy mohou vybírat z několika možností, nějakým způsobem se k nim postaví, obzvláště když mají silný společenský kapitál. V případě otevřeného politického zřízení, kde lze skutečně stanovit alternativy a docházet k závěrům, dochází k řešení problémů. Na globální úrovni ale k řešení problémů nedochází. Ve skutečnosti přece nežádáme modré z nebe. Existují konkrétní kroky, které se nyní k dosažení reálných výsledků dají podniknout, tak proč se neuskutečňují? Někdy to svádíme na politickou vůli, někdy tvrdíme, že se lidé vzájemně nechápou a nebo se neshodnou a jindy to třeba omluvíme tím, že nám scházejí řídicí schopnosti. Jeden z důvodů vidím v tom, že tento prostor vůbec nemá cit pro reálné úkoly.

Takže pokud má tento globální politický prostor vzniknout, jak můžeme s jeho zrozením pomoci? Oba dva pocházíte z různého prostředí. V Evropě došlo k vytvoření mimořádného politického prostoru překračujícího hranice jednotlivých zemí. Amerika jedná globálně, a přesto by mnozí rádi viděli, aby ve Spojených státech vzrůstalo vědomí existujících problémů. V mnoha rozvojových zemích se situace liší případ od případu. Co můžeme udělat pro růst tohoto prostoru, který nám dovolí zaměřit se na různé možnosti, co můžeme udělat pro to, aby se nám odkrývaly možnosti a my si z nich mohli vybírat a držet se těch zvolených? Toto setkání je samozřejmě důležité už samo o sobě a souvisí s ním mnoho dalších debat. Musíme vystavět mosty mezi takovými dialogy, aby se daný prostor zvětšoval, ale teď bych rád slyšel váš názor na to, zda jde opravdu o důležitou otázku a co se s ní dá udělat.

Madeleine Albright

Opravdu, nadhodil jste klíčový problém, na který ale žádná dobrá konkrétní odpověď neexistuje. Myslím, že je třeba si stále víc a víc uvědomovat, že si nevybíráme mezi globalizací a jejím odmítnutím. Globalizace už proběhla, ona existuje. Takže otázka zní, jak ji co nejlépe řídit, hodně debat se ale bohužel točí kolem toho, jak globalizaci zastavit, což je myslím zbytečným plýtváním energie.

Položme si tedy otázku, jak zvládnout některé velmi konkrétní problémy? Protože v mnoha směrech mají národní vlády na základě svého svrchovaného práva rozhodovací pravomoc například v otázkách obchodu, úrovně emisí skleníkových plynů a řešení některých nadnárodních aspektů ohrožujících životní prostředí. A otázkou je, jak spojit moc národního státu se snem o globálním systému. Domnívám se, že musí jít v první řadě o podobný proces, na jehož základě se utvářely národy, a pak o ochotu vzdát se části svrchovaných práv ve prospěch širšího užítku. A to závisí z velké míry na vnitřních tlacích. A vy víte, že tomu nemůžete uniknout.

Hovořili jsme o zemědělských intervencích a úloze Spojených států. Řekla bych, že většina lidí, pokud se s nimi v této souvislosti bavíte o globálním prostoru, má chuť prohlásit: "Ano, musíme se zabývat hladovějícími." Pak ale máte konkrétní zájmy lidí, kteří chodí k volbám a nechtějí se vzdát toho, co se děje v jedné konkrétní zemi. Domnívám se, že musíme posílit celý mezinárodní systém, který to bude řešit, a tomuto systému věřit. Nevystupuji zde jako reprezentantka Bushovy vlády, právě naopak. Nemíním tu ale strávit ani celou dobu jeho kritikou. Myslím si, že úlohou Ameriky je pochopit, že globální organizace, nikoli světová vláda, ale globální organizace skutečně posilují naši zemi a zlepšují, nikoli oslabují naše postavení. V naší zemi se v této době odvíjí velká teoretická polemika, ale existují nadnárodní globální ekologické problémy, které není schopna sama o sobě zvládnout žádná země, dokonce ani tak silná země jako jsou Spojené státy.

Franz Fischler

Já jen mohu pokračovat tam, kde paní Albright skončila, protože také zastávám názor, že naše diskuse se v tomto kontextu netočí kolem otázky, zda bychom měli či neměli skoncovat s globalizací. Globalizace probíhá a my pouze můžeme diskutovat o nejlepších způsobech, jak dostat pod kontrolu negativní stránky globalizace a jak posílit její pozitivní stránky.

Globalizace jako taková není podle mého názoru ani dobrá ani špatná. A rád bych uvedl tři situace, u nichž mi připadá, že jsme schopni dosáhnout pokroku.

Zmínila jste se o první z nich a tou je otázka dialogu. Řekl bych, že bychom neměli význam takovýchto událostí podceňovat. Pokud spolu nebudeme rozmlouvat, jak se vzájemně pochopíme? A myslím, že se dá udělat mnohem víc.

Druhá věc souvisí s mezinárodním obchodem, jedná se totiž o důležitost multilateralismu. Neměli bychom podceňovat, jak velkou výhodu ve srovnání s bilateralismem představuje mnohostranný přístup. Vždyť by to byla opravdová katastrofa, kdyby nás nezdar jednání v Cancúnu přiměl k nečinnému přihlížení a hovorům o tom, jak "jsme lidé, kteří jednají", a k tvrzením, že jsme dost silní a uzavíráme své vlastní obchody, nebo podepisujeme bilaterální dohody či dohody o volném obchodě nebo něco takového. Myslím, že nejužitečnější ponaučení, které si musíme z této chyby odnést, je nutnost obnovení mnohostranných jednání. Pokroku můžeme dosáhnout jedině tehdy, když se budeme snažit navzájem mezi sebou, čímž mám na mysli Evropskou unii a snad též občany České republiky. Protože klíčem k EU není to, že se vnitrostátní vládní orgány musejí vzdát části své svrchované moci, tajemstvím a klíčem k úspěchu je, že jsme našli způsob, jak tyto části našich svrchovaných práv spravovat. A to je do jisté míry něco nového. Jde o koncepci, která je dostatečně atraktivní, aby k našim dveřím stále přiváděla pár zemí, které na ně klepou a žádají o vstup do tohoto klubu. A v tom musíme podle mě nadále pokračovat.

Nemůžeme přestat; nemůžeme prohlásit: "Skončíme, až k nám ke dni 1. května příštího roku přistoupí deset nových zemí." To je poselství, které bych také rád sdělil deseti nováčkům. Bylo by velkou chybou si myslet, že jakmile budete uvnitř, můžete se začít rozmýšlet, zdali vás mohou či nemohou další státy následovat. Tady myslím ještě musíme urazit pěkný kus cesty a ty země, které jsou tomu nakloněny, za to musí bojovat. Například vy, pane Karlssone, pocházíte ze země, kde také máte takové síly prohlašující "víte, je mnohem lepší žít v báječné izolaci" a věřící tomu, že pokud žijete na velkém poloostrově s nevelkou hustotou obyvatelstva, přináší vám to mnohem víc výhod. Nevěřím tomu a myslím si, že v našem úsilí potřebujeme pokračovat a tím způsobem budeme schopni zvládnout globalizaci.

Björn Lomborg

Děkuji vám, pane předsedo. Chci jen krátce komentovat dva nadnesené ekologické problémy a také Rémi mě žádal o radu, a přestože není pravděpodobné, že ji ode mě přijme, tak bych mu ji rád nabídl.

Jeden z problémů se týká Kjótského protokolu. Myslím si, že bychom rozhodně mohli tvrdit, že Bush zamítl Kjótský protokol alespoň částečně ze špatných důvodů, ale nakonec toto zamítnutí zaměřilo naši pozornost, možná nechtěně, k debatám, co bychom měli ohledně Kjóta podniknout, co bylo na Kjótském protokolu dobrého, a v podstatě co nás stál a co nám vyneslo. Domnívám se, že si to musíme uvědomit a připustit, že potřebujeme vést podstatnější debatu, nejen o Kjótském protokolu, ale také o nejrůznějších veřejných statcích, kterými se zabýváme. Když se budeme ptát, proč bychom za určitý statek měli platit víc a budeme přemýšlet o jeho výhodách a nevýhodách, nakonec budeme poskytovat prioritně ty nejlepší

veřejné statky.

Druhá poznámka, velmi stručná, je adresována Franzi Fischlerovi. Prohlásil jste, že ekologická stopa člověka nyní přesahuje o 25% možnosti zeměkoule. Jde o běžný ekologický mýtus. Kdybyste to spočítal, což jsme v našem institutu učinili, zjistil byste, že čerpáme z naší zeměkoule asi 55% jejího obsahu, což je samozřejmě podstatně odlišný obrázek. Neznamena to ovšem, že zemědělství nepředstavuje velký ekologický problém a samozřejmě bychom se na něj měli zaměřit. Je také nicméně důležité zařazovat věci do správného kontextu a chápat, do jaké míry to skutečně se zeměkoulí přeháníme.

Deborah Doane

Mám otázku na paní Albright.

Ráda slyším, že začínáte působit na Newyorské burze. Existují přesvědčivé důkazy, které naznačují, že z hlediska mnohých problémů, o kterých zde hovoříme a z hlediska toho, jaké kroky očekáváme od korporativního sektoru, nejde vždy o případ dvojího zisku. Ne vždy lze argumentovat tím, že "vyděláme na konání dobra". Mamadou vlastně před chvílí prohlásil, že když se veřejné statky stanou záležitostí obchodního zájmu, a mnohé z těchto věcí se záležitostí obchodního zájmu stávají, nutně dochází k výměnným obchodům. A pokud vládní sektor i korporativní sektor přiznávají, že mnohé z problémů, velké globální výzvy naší doby, jsou takovým případem, považují to nepochybně za známku slabého vůdcovství. A v duchu vítězné odpovědi Kena Ashe bych se ráda zeptala, kde najdeme vůdce, kteří nám pomohou se přes tyto krátkodobé zájmy přenést? A řekla bych, že tady jde o velkou výzvu pro burzu cenných papírů.

Děkuji vám.

Madeleine Albright

Mohu odpovědět na vaši otázku z odlišné perspektivy než burzovní.

Dovolte mi říci toto - myslím, že nejtěžší pro všechny čelné představitele je pohlížet na věci z dlouhodobé perspektivy. To, co teď řeknu, nemyslím jako reklamní prohlášení, ale jeden takový vůdčí představitel, který to opravdu dělal, teď sedí vedle mě, je to člověk, který nebral v úvahu pouze krátkodobé zájmy. Ale v podstatě se jedná o to, že politika je krátkodobá aktivita. A otázka zní - jak vysvětlíte skutečnost, že krátkodobé problémy nakonec převáží nad dlouhodobými problémy a že nesprávné krátkodobé rozhodnutí vám dlouhodobě uškodí? A to se lidem velmi těžko vysvětluje.

Opravdu se domnívám, že na myšlence "vydělávat konáním dobra" je víc, než jsem si původně myslela, protože teď se na to dívám z jiného zorného úhlu. A možná je to pouze proto, že se dívám na americké korporace, které jsou v obtížích, protože se na ně přenáší naše diplomatické problémy. Nejsem si jistá, jestli je to spravedlivé, ale děje se tak. A proto korporace, které působí v nějaké zemi X, musí začít jednat lokálně a řídit se v podstatě krátkodobými zájmy. Musí se snažit přijít na to, jak se stát součástí ekonomiky a občanské společnosti té země, v níž provozují svou činnost. Takže mohou přispívat charitativním organizacím, které v dané zemi působí, a měly by to dělat, protože tím nakonec získají lepší pověst. To jsou věci, které nemusí zrovna v dané chvíli vypadat jako chytrá rozhodnutí, ale věřte mi, že se v dobré se obrátí. Řekla bych, že tak to musí probíhat - přesvědčovat korporace, že takový druh aktivity jim nakonec přinese užitek.

Nevěříte tomu?

Deborah Doane

Jelikož pracujete jako aktivistka v oblasti společenské odpovědnosti korporací, tak se nejspíš to, co uděláte s vydělanými penězi, řídí modelem americké korporativní filantropie, to asi máte na mysli. Ale ten první a základní problém je, jak ty peníze vyděláte, a v této věci se celosvětově rozevívá velká propast.

Madeleine Albright

S tím mohu jen souhlasit.

Jan Urban

Děkuji vám. Posledním delegátem, který promluví na tomto panelu, bude již tradičně Frederik de Klerk.

Frederik Willem De Klerk

Mnohokrát vám děkuji. Dovolte mi, abych nejprve v přítomnosti prezidenta Havla řekl, jakým potěšením pro nás pro všechny byla opětovná účast na této konferenci. Myslím, že jste se rozhodli správně, když jste v případě Fóra 2000 ustoupili od široce pojaté rozpravy a jeho náplň posunuli ke speciálněji zaměřeným diskusím. Považuji také za dobrý nápad, že se ohniskem celé série konferencí stala otázka globálních propastí, neboť se jedná o jeden z nejvážnějších problémů, ne-li o ten vůbec nejvážnější, kterému čelíme v dnešním světě. V tomto smyslu se během této konference horizont našeho konsensu opět rozšířil.

K problematice nejhudší části světa mi dovoluťe poznamenat, že den ode dne více a více chudne. Čas má zásadní význam, a tak jsem si v naší skupině, kde jsme se podrobněji zabývali obchodem a zemědělstvím, s potěšením vyslechl slova pana Fischlera, jak je důležité, aby se jednání znovu rozeběhla. Dospěli jsme k rozhodnutí, že požádáme EU, aby převzala iniciativu a pomohla tato jednání vzkřísit, protože se objevují signály, že Spojeným státům jde o rozbití aliance G-22. Vždyť to už ani není G-22. Uzavírají se bilaterální dohody a bilateralismus přinese porážku multilateralismu. A proto mi dovoluťe, abych se s vámi podělil o následující zkušenost, kterou jsme získali v Jihoafrické republice při jednání o změnách v politice. Nic nemůže nahradit konání smysluplných debat, při nichž se řeší vážné problémy. Pokud se jednání stane hřištěm, kde jen kopete do míče, aby se dostal na druhou stranu hřiště, ničeho se nedosáhne. Obáváme se, aby to, co se stalo v Cancúnu, nevyvolalo vakuum, kde se jen tak kope míčem. A jelikož se v mnoha zemích, včetně Spojených států, blíží volby, nastává znovu roční období váhavosti. A proto je časový faktor tak důležitý, že nyní, do jednoho či do dvou měsíců, musí dojít k nějaké iniciativě. Obracíme se také na alianci G-22 se slovy "domníváme se, že bychom neměli sejít z cesty, pokud se budeme držet této zásady jednat". Evropská unie, Spojené státy a mluvčí uvedené aliance, by měly neodkladně zahájit debaty, aby se jednání ohledně hlavních problémů znovu rozeběhla.

Jménem nás všech mnohokrát děkuji organizátorům Fóra 2000 za uspořádání další dynamické konference. Již nyní se těšíme na konferenci v příštím roce. Doufáme, že Fórum 2000 bude stále silít a chtěl bych vás ujistit, že všichni jeho dlouhodobí účastníci rádi přispějí k neustále vzrůstající relevantnosti všeho, o čem jsme tu diskutovali. Děkuji vám.

Jan Urban

Dámy a pánové, věřím, že Václava Havla není nutné přestavovat. Všichni si pamatujeme, že to byl on a Elie Wiesel, kdo přišli s myšlenkou kontinuální konference Forum 2000. Píše se

rok 2003, Elie Wiesel tu s námi dnes bohužel není, ale Václav Havel je, a já bych teď, v této chvíli, chtěl požádat Václava Havla o závěrečné shrnutí a pár myšlenek.

Václav Havel

Dámy a pánové, Zygmunt Bauman píše v jedné ze svých knih o rozdílu mezi poutníkem a turistou. Zatímco turista je ten, který cosi chce, platí za to, sbírá dojmy a jakýmsi způsobem je pozorovatelem světa, jímž putuje, poutník je ten, kdo svět, jímž putuje, prožívá. Poutník putuje proto, aby se vnitřně obohatil, není mu jedno s čím se setkává. Je tím, kdo dění okolo spoluprožívá, kdo za něj nese spoluodpovědnost.

Mluvím o tom proto, že mám po sedmi letech těchto našich setkání intenzivní pocit, že se tu nescházejí turisté, nebo dokonce kongresoví turisté, ale že se tu scházejí poutníci. Lidé, kteří cítí všechny ty dvojsmyslnosti a rozporuplnosti dnešního globalizovaného světa, lidé, kterým to není jedno, kteří se o tom zamýšlejí a hledají způsob, jak posílit to dobré a jak čelit tomu špatnému. Toto forum poslední dva roky hledá svou tvář. Zdá se, že kráčí dobrou cestou. Rozdělení do jednotlivých sekcí se osvědčilo. Vše, co jsme dělali špatně, registrujeme, pokusíme se toho příště vyvarovat a z toho dobrého se poučíme.

Já bych snad na závěr řekl jediný svůj pocit. Vždy znovu na těchto setkáních Fora 2000 mám dojem, jako by všichni cítili, že je cosi, co nás přesahuje, co je třeba ctít a co není sdělitelné pouze výčtem jakýchsi pravidel nebo vědeckých poznatků či popisů. Že je třeba stát pokorně před tajemstvími světa. V případě debat, které byly vedeny na tomto foru, to znamená, že všichni cítíme, že byznys je důležitá, dobrá věc, že existují zákony nabídky - poptávky, ale že nestačí, když tuto skutečnost konstatujeme. Že je cosi, co přesahuje byznys, že je smrt, je věčnost, je jakási elementární pojetí spravedlnosti, jakási autenticita. Žijeme v době velkého odcizení mezi bohatstvím a prací, mezi vlastnictvím a tvorbou nějakých kvalit. Já jsem nedávno slyšel v českém rádiu, že ohromná nadnárodní společnost jménem ... - tři písmenka byla v tom jménu - se rozhodla usídlit se v České republice a že zaměstná tisíc lidí a jak to je pro naši zemi významné. Samozřejmě jsem se jako občan České republiky zaradoval. Ale vzápětí jsem si řekl: "Vždyť oni o tom mluvili přes dvě hodiny a vůbec neřekli, co ta společnost dělá, co vyrábí, kvůli čemu existuje." Možná, že to je jenom společnost prostředníků, kteří zprostředkují cosi mezi někým a někým dalším. Možná to je společnost, která vlastní něco, co vlastní někdo, co vlastní někdo jiný, a pro co konečně někdo něco vyrábí. To jsou otázky, které si permanentně kladu a jimiž jste se vy zde velmi kvalifikovaně zabývali. Já k těm vašim debatám nemám víc co dodat, než že vám děkuji za to, že jste přijeli do Prahy, že jste tu diskutovali a těším se, že se uvidíme na příštím foru či při jakýchkoli jiných příležitostech.

Děkuji vám.

--

Shrnutí

Konference Mosty přes globální propasti (BGG) 2003 byla sedmou akcí svého druhu pořádanou Nadací Forum 2000. Tato konference, stejně jako další aktivity probíhající pod záštitou prezidenta Václava Havla, poskytla otevřený a neutrální prostor pro dialog, který se

snaží o hlubší a důkladnější analýzu současného stavu globálních problémů. V roce 2002 se Nadace rozhodla odstartovat projekt BGG, jehož cílem je usnadnit diskusi mezi představiteli rozdílných a často protichůdných pohledů na současné globalizační procesy.

K účastníkům workshopů Konference BGG mimo jiné patřili Frederik W. de Klerk (bývalý prezident Jihoafrické republiky), Eveline Herfkens (výkonná koordinátorka generálního tajemníka OSN pro kampaň "Rozvojové cíle milénia"), Joshua Karliner (bývalý výkonný ředitel nevládní organizace CorpWatch), Michael Klein (viceprezident Světové banky, hlavní ekonom Mezinárodní finanční korporace), Lord Holme z Cheltenhamu (předseda Komise pro životní prostředí při Mezinárodní hospodářské komoře), Thomas Dawson (ředitel Odboru vnějších vztahů Mezinárodního měnového fondu), Deborah Doane (programová ředitelka New Economics Foundation), Davison Mulela (náměstek ministra zahraničí, Zambie) a další význační představitelé mezinárodních organizací, korporací, vlád a neziskových organizací.

Toto je shrnutí obsáhlejší analýzy názorů a pozic prezentovaných na Konferenci BGG 2003. Další podrobnosti jsou k dispozici na www.forum2000.cz. Konference se skládala ze čtyř workshopů, v nichž probíhaly diskuse na základě pozičních dokumentů, a které byly moderovány s cílem vytvořit stručnou závěrečnou zprávu. Zprávy z workshopů, které jsou rovněž k dispozici na webových stránkách Fora 2000, shrnuly diskutovaná témata, oblasti shody a neshody a navrhly cesty ke zlepšení. Toto shrnutí stručně analyzuje konferenci, zasazuje čtyři základní témata do širšího kontextu a pokouší se identifikovat potenciální překážky pro změnu a podmínky nezbytné k "přemostování" globálních propastí. Dva dny diskusí ukázaly, že potřebné kroky k vyřešení globálních problémů vyžadují jak přehodnocení pohledu na globální správu (global governance) tak i zvýšení pozornosti věnované vlastnímu procesu řešení problémů.

Jiný pohled na globální správu

1) Mezinárodní obchod

Navzdory neúspěchu Ministerské konference WTO v Cancúnu se účastníci pražského setkání jasně shodli, že multilaterální jednání je třeba obnovit. Současný systém nicméně obsahuje nespravedlivá pravidla a dvojitá měřítka. Názory se proto rozcházejí v otázce, zda nové kolo obchodních jednání z Dauhá znovu nastartovat v původní podobě nebo zda celý jednací proces potřebuje zásadní přehodnocení. Hlavní odpovědnost za obnovení jednání leží na Spojených státech a Evropské unii. Odpovědnější politiku na národních úrovních by měly doprovázet demokratičtější procesy stanovování obchodních pravidel a mezinárodního rozhodování. Účastníci se shodli, že mnohostranný obchodní režim zejména v zemědělství, potřebuje pokročit od volného obchodu k obchodu spravedlivějšímu.

Spravedlivější obchodní politika by měla být otevřená, vyvážená a zodpovědná. Přítomní naléhali na bohatší státy, aby poskytly přístup na své trhy těm chudším, z nichž mnohé jsou

závislé na exportních příjmech. Mělo by existovat rozlišení mezi dobrými a špatnými subvencemi: domácí subvence do rozvoje venkova by mohly být označeny za dobré, ale všechny špatné (například exportní) subvence musí být zcela zastaveny. Zodpovědná obchodní politika by neměla maskovat dumping nebo protekcionismus pod zástěrkou přísnějších sanitárních předpisů nebo vysokých cel na dovoz zpracovaných produktů. Neshoda panovala v otázce přínosu velkokapacitní produkce a možnosti mezinárodní kontroly komoditních cen.

2) Oddlužení

Odpuštění dluhů Iráku odstartovalo širší diskusi o mezinárodní platební neschopnosti a mezinárodní finanční správě. Přítomní souhlasili, že pozornost se tradičně soustředila na schopnost státu splácet spíše než na legitimitu dluhu nebo na to, kdo o těchto záležitostech rozhoduje. Budou-li nelegitimní dluhy - které vznikly z nedbalosti věřitelů a kvůli zneužití nedemokratickými režimy - legitimizovány, riziko morálního hazardu se zvýší a tento účet nakonec zaplatí daňoví poplatníci. Některé země jsou chyceny v pasti mezi udržitelným rozvojem a udržitelností dluhu. Mezi diskutujícími panovala široká shoda na tom, že je třeba trvat na zvýšené průhlednosti a odpovědnosti při poskytování půjček jak u vládních, tak i u soukromých věřitelů. Vedle toho musí být přehodnoceny i podmínky, za nichž dochází k odpouštění dluhu. Bylo zdůrazněno, že fungující zdravotnické a vzdělávací služby, stejně jako dobrá správa a odpovědné investování vedou k udržitelnému rozvoji; státy by neměly být tlačeny k privatizaci základních služeb a snaha o makroekonomickou stabilitu by neměla podkopávat efektivnost výdajů v sociální oblasti.

Diskutující se lišili v názoru na možnost komerčního řešení zadlužení a na efektivnost snah o oficiální oddlužení v rámci Iniciativy pro vysoce zadlužené chudé státy (HIPC). Shoda nicméně panovala v tom, že chudé země potřebují více oddlužení a lepší oddlužení. Mechanismus oddlužení by měl být systémový, transparentní a postavený na jasných pravidlech. Hlavními kritérii by mělo být snižování chudoby a Rozvojové cíle milénia. Klíčoví aktéři by se měli účastnit jak vytváření tohoto mechanismu tak i rozhodovacího procesu. Účastníci se shodli, že mezi důležité otázky patří správa mezinárodních finančních institucí a konflikt vyplývající ze souběhu jejich expertní, věřitelské a rozhodovací role. Navzdory neshodám ohledně zdrojů dodatečného financování, konkrétních mechanismů oddlužení a otázky, zda by za ně měl být odpovědný MMF, by k oddlužení nemělo docházet ani na úkor rozvojové pomoci ani na úkor potřeb méně zadlužených států.

3) Regulace a sociální zodpovědnost

Regulace a sociální zodpovědnost firem patřily k nejkonfliktnějším tématům. Účastníci se shodli, že dobrovolná opatření a autokorekce nestačí. Odpovědnost musí být doprovázena vynutitelností. Na druhé straně může pozitivní přístup, zdůrazňující příležitosti stejně jako povinnosti, podpořit nástup nových vůdčích osobností a nových podnikatelských modelů, založených na konceptech, jakými jsou "trojí podnikatelský cíl" (lidé - planeta - zisk), integrovaná odpovědnost a udržitelný rozvoj. Regulační mechanismy pak musí doplňovat konkurenci a úsilí zajistit vnitřní stejně jako vnější legitimitu podnikání.

Narušená legitimita ekonomické globalizace má rozsáhlejší kořeny. Zvýšená transparentnost všech aktérů musí být posílena bojem s korupcí, s financováním volebních kampaní a s nerovnováhou moci. Dobrá pověst nevládních organizací pomáhá politice otevírat nové cesty. Nicméně jasná shoda panovala v tom, že "smíšená ekologie" vzájemně se doplňujících a diferencovaných regulačních nástrojů se nestane realitou bez toho, aby se do ní zapojily vlády. Žádnou podstatnou změnu nelze očekávat, aniž bychom předefinovali současné ekonomické paradigma a nadnárodní demokratickou správu.

4) Globální veřejné statky

Diskuse o globálních veřejných statcích (GPG) pomohla vrhnout nové světlo na otázky obchodu, dluhu a regulace a poskytla užitečný rámec celé konferenci. Vyskytlo se minimum pochybností o tom, že globální veřejné statky, jako je životní prostředí, prevence nakažlivých chorob, mezinárodní bezpečnost nebo stabilita finančního sektoru, efektivně nezajistí tržní mechanismy ani izolované počiny vlád na čistě národní úrovni. Také zajištění de facto soukromých statků, jako je bezpečná voda, bylo vnímáno jako klíčová priorita pro mezinárodní společenství. Dokonce samotná mezinárodní spolupráce - její mechanismy, náklady a překážky - se umístila velmi vysoko mezi otázkami, na něž by se měla upírat světová pozornost.

Padaly různé návrhy na financování a účinnější zajištění globálních veřejných statků. Účastníci volali po efektivním mezinárodním fóru nebo setkání formálních a neformálních fór. Shodli se na potřebě multilaterálního, otevřeného a transparentního fóra, které by sloužilo jako platforma pro komunikaci (a hledání konsensu) o globálních veřejných statcích. Shoda panovala v názoru, že cena za nečinnost narůstá, a že při řešení globálních problémů by bohaté země měly zaplatit podstatnou část nákladů. Korektivní a preventivní akce je často nejen levnější, ale i v samém zájmu bohatých. Hlavní pozornost ale byla věnována tomu, kde a kdo o globálních veřejných statcích rozhoduje. Současné mezinárodní rozhodovací struktury jako je G-7, Brettonwoodské instituce nebo Rada bezpečnosti OSN trpí demokratickým deficitem.

Hledání mostů

Spravedlivější obchod, lepší oddlužení, účinnější regulace a efektivní zajištění globálních veřejných statků společně vedou k udržitelnějšímu rozvoji. Co pro rozvoj děláme je ale stejně důležité jako to, jak to děláme. Krátce řečeno, shoda panovala v tom, že proces rozvoje nemůže být oddělen od rozvoje procesu. Demokratické postupy a respekt k základním hodnotám, jako je odpovědnost a transparentnost jsou konečným základem jakéhokoli systému dobré správy.

Přestože účastníci souhlasili, že primární odpovědnost za rozvoj mají obyvatelé chudých zemí, těžko lze od nich očekávat, že globalizaci dostanou pod kontrolu. V současném provázaném světě mohou fungovat jen komplexní, integrovaná řešení. Dosažení lepšího stavu veřejné správy v rozvojových zemích je těžko myslitelné bez legitimní veřejné správy v

zemích rozvinutých a bez řádné globální (veřejné) správy. Na základě diskusí během konference lze identifikovat šest překážek, které stojí v cestě realizaci nových konceptů či již existujících národních mechanismů a které brání zlepšení globální veřejné správy:

Vědomí souvislostí

Podle mnohých účastníků je současný ekonomický model zastaralý. Je nutno jej přehodnotit, integrovat do širšího společenského kontextu a zasadit do delšího časového horizontu. Do ekonomického účetnictví musí vstoupit sociální, lidské a přírodní zdroje.

Svázané ruce

Zmenšující se politický prostor svazuje vládám ruce. Politici z bohatých zemí se potřebují zavděčit voličům i podnikům. Chudé země se nemohou vymanit ze závislosti na zahraničním kapitálu a ze své tradiční politické kultury. Ale lidé stále více závisí především na provázaných trzích, kterým z velké části dominují korporace.

Kolektivní (ne)akce

Komplexní a bezprecedentní globální problémy vyžadují efektivní kolektivní akci a sociální kapitál k tomu, aby mohly být řešeny. Zdá se ale, že demokratický deficit, nedostatečná odpovědnost a nejednotné priority uvnitř národních vlád omezují možnosti jak změnit situaci právě těch, kteří změnu potřebují nejvíce.

Nedostatek odvahy a slabé vedení

Občanská společnost zmobilizovala veřejnost a zvýšila povědomí o těchto propastech. Zatímco je ale rostoucí množství lidí uznává, jen malá část vrcholných představitelů podnikatelské a vládní sféry nachází odvahu postavit se této výzvě.

Skryté zájmy

Zastupitelská demokracie trpí, když jsou volby ovlivňovány penězi a když se velké korporace příliš úzce propojují s vysokou politikou. Financování volebních kampaní podnikateli a vliv korporací na politické programy často deformují národní a globální veřejné cíle.

Nerovnováhy moci

Moc korporací a bohatých zemí vede k selektivní realizaci politických programů a mezinárodních dohod, k dvojím standardům v mezinárodních jednáních i v samé tvorbě globálních pravidel. Většina nevládních organizací, menších zemí a chudších lidí na takovém globálním politickém trhu nemůže soutěžit.

Mnoho aktérů globalizace uznává tyto propasti a ví, že je nutné je řešit. Jen velmi málo z nich má ale jasnou strategii, jak svět lepším opravdu učinit. Projekt BGG se snaží urychlit změnu globálního paradigmatu tím, že upozorňuje na překážky, které stojí v cestě politické a ekonomické změně a podporuje demokratičtější proces globálního rozhodování. Usiluje o rozšíření globální komunity těch, kteří přemostí propasti, stejně jako o rozšíření zásobárny strategií, které jsou pro uskutečnění změny k dispozici. Nadace Forum 2000 i nadále poskytuje prostor tomuto dialogu v duchu pražské filozofické a intelektuální tradice.

1. workshop: Obchod a zemědělství: Současná debata a kontroverze

Loňský workshop konference Forum 2000: Mosty přes globální propasti na téma mezinárodního obchodu a ekonomiky vyzval k "zásadní reformě současného systému globální ekonomické kontroly, odstranění dvojích standardů v mezinárodním obchodě a zajištění stejných pravidel hry pro všechny země." Účastníci se shodli na směru nutných reforem, především na demokratizaci a posílení role multilaterálních institucí a posílení soudržnosti jejich politiky.

Letošní konference Forum 2000: Mosty přes globální propasti se konala přibližně měsíc po zasedání Světové obchodní organizace (WTO) v Cancúnu a byla tak jedinečnou příležitostí k reflexi jeho neúspěchu a budoucnosti celého multilaterálního obchodního systému. Klíčové otázky, které měly být zodpovězeny na tomto workshopu byly: Znamená kolaps zasedání WTO v Cancúnu konec multilaterálního obchodního systému a návrat do světa, kde rozhoduje především politická moc? A nebo dává nástup třetího světa jako koordinované politické síly naději, že budou vytvořena pravidla spravedlivého mezinárodního obchodu? Jsou požadavky aliance rozvojových zemí G-22 správným krokem k vytvoření spravedlivých pravidel mezinárodního obchodu? Do jaké míry by měl být tento spravedlivý obchod volný a globální, kolik by ho mělo být? A jak zajistit zemědělcům odpovídající ceny za jejich výrobky?

Moderátor: Frederik Willem de Klerk, bývalý prezident Jihoafrické republiky

Koordinátor: Martin Konečný, Masarykova Universita, Brno

Panelisté:

Kenneth Ash, zástupce ředitele, odbor potravin, zemědělství a rybolovu, OECD

Mamadou Cissokho, senegalský zemědělec, čestný předseda CNCR (Conseil National de Concertation et de Coopération des Ruraux)

Rian Fokker, mluvčí NOVIB (Oxfam Nizozemsko)

Eveline Herfkens, výkonná koordinátorka generálního tajemníka OSN pro kampaň Rozvojové cíle milénia

Marco Quinones, programový ředitel Sasakawa Africa Association

Francisco Thompson-Flôres, zástupce generálního ředitele Světové obchodní organizace

Alberto Villareal, Přátelé země, Uruguay

1) Multilaterální jednání po Cancúnu

Oblasti shody

- Všichni jsme se shodli na tom, že multilaterální přístup v obchodních jednáních je nejlepší cestou vpřed a že neúspěch v dosažení shody v Cancúnu by mohl vést k přílišné orientaci na bilaterální přístup.
- Shodli jsme se na tom, že multilaterální negociační proces v rámci Světové obchodní organizace (WTO) by měl být co nejdříve opět zahájen. Vyzýváme EU a USA, aby se aktivně snažily negociační proces oživit. Žádáme generálního ředitele WTO, aby navázal přímý kontakt mezi představiteli rozvojových zemí, EU a USA s cílem obnovit jednání.
- Je třeba předejít tomu, aby jednání o čtyřech tzv. singapurských otázkách zabránilo důležitým jednáním o zemědělství.
- Problémy mezinárodního obchodu nelze řešit odděleně od ostatních globálních otázek, jako jsou především zadlužení, přímé zahraniční investice a fluktuace devizových kurzů. Bylo by zbytečné snažit se jednat o změně pravidel obchodu, dokud například pokračuje neudržitelné zadlužení rozvojových zemí. Proto se obracíme na všechny zainteresované mezinárodní ekonomické instituce a vlády států, aby na řešení těchto otázek spolupracovaly.

Oblasti neshody

- Někteří z nás považovali Cancún za "velký neúspěch" pro rozvojové země, jiní za "velké vítězství" rozvojových zemí.
- Všichni jsme se shodli na tom, že je třeba obnovit multilaterální negociační proces. Někteří z nás to vnímají tak, že by se mělo pokračovat v jednání zahájeném v Dauhá. Jiní v tomto kole jednání a dokonce i v celém liberalizačním procesu WTO vidí zásadní chyby, které tyto procesy provázely již od počátku, a požadují proto zásadní reorganizaci, která do negociačního procesu vnese větší transparentnost.

2) Aliance G-22 a její požadavky

Oblasti shody

- Vítkáme vznik nových koalic rozvojových zemí, které můžou pozitivně přispět k zahájení multilaterálního procesu.
- Domníváme se, že by EU a USA měly vstoupit do multilaterálního dialogu s představiteli rozvojových zemí a vyvarovat se strategie "rozděl a panuj".
- Zároveň vyzýváme čelní představitele tzv. koalice G-22, aby se aktivně podílela na multilaterálních jednáních takovým způsobem, který bude zohledňovat potřeby všech jejích členů. Vyspělejší země v rámci G-22 by také měly sehrát aktivní roli v zapojení nejméně rozvinutých zemí a menších zemědělců.

3) Jak volný by měl být obchod, aby byl spravedlivý?

Oblasti shody

- Zastáváme jednotný názor, že je nutné učinit přítrž dumpingu dotovaných výrobků na zahraničních trzích.
- Shodli jsme se na tom, že zcela volný obchod v oblasti zemědělství není možný, nicméně ze strany bohatých států je trh třeba více uvolnit. Dotace na zemědělskou výrobu a vývoz je nutné snížit a zajistit lepší přístup na trh zmírněním obchodních bariér - zejména vysokých cel na zpracované výrobky.
- Souhlasíme s tím, že je třeba rozlišovat mezi různými typy rozvojových zemí, které mají rozdílné potřeby (např. málo rozvinuté a nově industrializované země). Jsou nutná diferenciovaná obchodní pravidla, nikoli univerzální řešení pro všechny. Prioritou pro rozvojové země je zlepšení přístupu na trhy, pro některé také vyšší ochrana domácí produkce.
- K tomu, aby rozvojové země z obchodu profitovaly, nepotřebují pouze lepší přístup na trhy, ale také mnohem výraznější státní investice do rozvoje domácího zemědělství,

zvyšování produktivity, zlepšování kvality výrobků a trvale udržitelného rozvoje venkovských oblastí z hlediska životního prostředí.

- Je třeba rozlišovat mezi dobrými a špatnými subwencemi. Také je nezbytné na základě vhodnějších kritérií lépe definovat "dotace deformující trh". Špatné dotace jsou veškeré dotace, které podporují nadprodukcí a dumping, a patří mezi ně i některé subvence v současnosti považované za "méně nebo minimálně deformující trh". Investice do rozvoje lidských zdrojů, zdokonalování dovedností rolníků, zvyšování zdraví a bezpečnosti, rozvoje marketingu v zemědělství, výzkumu a ochrany životního prostředí nepatří mezi dotace deformující trh, a tudíž by měly být podporovány.
- Všichni máme obavy, že zdravotní a bezpečnostní normy mohou v budoucnu sloužit jako nová, skrytá forma protekcionismu a zmařit vše, čeho bylo dosaženo pro zlepšení přístupu na trh díky snížení cel.

Oblasti neshody

- Někteří z nás vnímají zemědělské výrobky jako standardní obchodní komodity, zatímco jiní zdůrazňují lidskoprávní rozměr obchodu se zemědělskými produkty.
- Všichni jsme se shodli na tom, že je třeba podporovat drobné rolníky a napomáhat jim k dosažení efektivnější výroby. Někteří z nás se však zároveň domnívají, že je třeba podporovat rolníky pěstující pouze pro vlastní potřebu a pomáhat jim také v přechodu ke komerčnímu zemědělství. Jiní jsou přesvědčeni, že hospodaření pouze pro zajištění vlastního živobytí by mělo být zachováno.

4) Jak zajistit spravedlivé ceny zemědělských komodit?

Oblasti shody

- Všichni jsme se shodli na tom, že cenová stabilizace je žádoucím cílem. Základním řešením klesajících cen zemědělských komodit je ukončení nadprodukce v bohatých zemích, a sice snížením dotací zemědělské výroby. Uvědomujeme si však, že to pro vyřešení problému nadměrné nabídky nestačí.

Oblasti neshody

- Máme různé názory na způsob řízení zásobování.

- Rovněž jsme se neshodli na roli velkých zemědělských podniků ve snižování světových cen komodit.

2. workshop: Nadnárodní korporace: Udržitelnost, odpovědnost a partnerství

Na konferenci Forum 2000: Mosty přes globální propasti v roce 2002 definovali její účastníci společně sdílené hodnoty, kterými by se měly korporace řídit a proběhla řada debat o tom, jak převést tyto hodnoty do konkrétních kroků. Účastníci workshopu "Etika, odpovědnost a udržitelnost ve světě nadnárodních korporací" se společně shodli na tom, že "je nutné vyvinout strategii, která by - ukotvená rámci OSN - vedla k větší odpovědnosti, transparentnosti a udržitelnosti".

Zatímco stále více korporací vítá koncept udržitelného rozvoje jako způsob zvyšování tržní hodnoty a současně i hodnot sociálních a ekologických, zástupci nevládních organizací často argumentují, že chybí konkrétní, hmatatelné výsledky. Mnohostranná partnerství, dobrovolná seberegulace a sociální odpovědnost v současné době představují priority v agendách nadnárodních korporací. Jsou tyto "vnitřní" strategie efektivní - dokážou zajistit vedle zisku také požadovanou úroveň sociální odpovědnosti a udržitelného rozvoje? Co je nutné udělat, aby fungovaly lépe? Nebo mají pravdu kritici z nevládního sektoru, požadující intervence "zvenčí", tedy externí regulaci aktivit na místní, národní a mezinárodní úrovni? Nebo je efektivní a žádoucí využívat kombinovaných postupů, například v podobě externího hodnocení toho, jak jsou dobrovolná pravidla seberegulace dodržována (jako například Global Reporting Initiative)? Jaká je budoucnost mnohostranných partnerství v kontextu zmíněných odlišných strategií?

Moderátor: Tom Spencer, výkonný ředitel Evropského centra pro veřejné záležitosti, Velká Británie

Koordinátor: Colm O'Conneide, právník, University College London

Panelisté:

William Bourdon, právník Asociace Sherpa, bývalý generální tajemník Mezinárodní federace lig za lidská práva

Deborah Doane, programová ředitelka, Transforming Markets, New Economics Foundation

Lord Holme of Cheltenham, předseda řídicího výboru Komise pro životní prostředí při Mezinárodní hospodářské komoře a zvláštní poradce předsedy společnosti Rio Tinto ve Velké Británii

Erik Jonnaert, ředitel vnějších vztahů pro Evropu, Blízký východ a Afriku, Procter & Gamble

Joshua Karliner, zakladatel a bývalý výkonný ředitel, Corp Watch

Michael Klein, viceprezident Světové banky, hlavní ekonom Mezinárodní finanční korporace

Heinz Rothermund, bývalý výkonný ředitel, Shell Exploration and Production International

Matti Wuori, poslanec Evropského parlamentu a bývalý předseda Greenpeace International

Zúčastnili jsme se živé výměny názorů jakožto jednotlivci, měli jsme však stále na paměti svou odpovědnost vůči organizacím, které zastupujeme.

Shrnuli jsme změny, které svět zaznamenal od poslední debaty na Foru 2000, a jsme přesvědčeni, že by se debata o odpovědnosti korporací neměla vyjímat z celkového globálního kontextu a oddělovat od ostatních témat projednávaných na Foru. Jedná se o naléhavé otázky, kterým je třeba se bezodkladně věnovat.

Uvědomujeme si, že otázky odpovědnosti, transparentnosti a legitimacy nejsou zdaleka jednoduché. V některých oblastech se diskuse mezi představiteli občanské společnosti a zástupců korporací výrazně polarizovala, v jiných dochází k pokroku. Tato témata je však třeba projednat s velkou naléhavostí.

Jsmo si vědomi toho, že diskuse byla nutně omezena složením naší skupiny a dospěli jsme k závěru, že je třeba debatu rozšířit a zahrnout do ni další klíčové aktéry.

Letošní diskuze

Někteří panelisté v poslední době zaznamenali pozitivní přístup korporací k dlouhodobě udržitelnému rozvoji jakožto součásti nové obchodní politiky. Jiní tuto změnu vnímají jako větší zájem ze strany korporací o nastolení rovnováhy mezi udržitelností a ziskovostí.

Někteří panelisté upozornili na potřebu úpravy mezinárodních právních norem, která by zohlednila novou nadnárodní povahu korporací, jejich vliv na stav lidských práv ve světě, životní prostředí a zodpovědnost, kterou s sebou nese jejich činnost v demokratických podmínkách. V souvislosti s potřebou zajistit větší odpovědnost firem vnímají mnozí jako zásadní rozvoj možností občanské společnosti.

Všeobecně jsme se shodli na tom, že se řešení problematiky odpovědnosti korporací neobejde bez silnější role vlád. Někteří účastníci měli pocit, že důležitou otázkou je i odpovědnost nevládních organizací, jiní se však domnívali, že ta je již zajištěna stávající právní předpisy a i samotnou povahou práce nevládních organizací.

Všichni panelisté se usnesli na tom, že je nutné, aby se vlády více angažovaly v agendě trvale udržitelného rozvoje, a to v oblasti regulace i dobrovolné akce. Někteří vyjádřili pochybnost nad tím, zda bude, vzhledem k povaze politických systémů některých zemí, taková aktivní angažovanost možná. Někteří účastníci zastávali názor, že by korporace ani jiné zájmové skupiny neměly financovat politické strany a volební kampaně a že by jejich lobovací praktiky měly být transparentní. Ostatní s tím nesouhlasili.

Pokračování debaty

Účastníci usoudili, že:

- je třeba, aby byla tato problematika projednávána v širším kontextu jako součást debaty o vytvoření globálního systému hodnot. Je třeba se hlouběji než dosud zabývat pojetím odpovědnosti a tím, kdo ji nese. Nevládní organizace i soukromé firmy by v tomto procesu měly sehrát pozitivní roli. Mnohem aktivnější by však měly být i vlády, a to na národní i mezinárodní úrovni. Měly by lépe plnit své povinnosti a poskytnout podmínky pro všechny tři skupiny aktérů, aby mohly společně směřovat k plnění Rozvojových cílů milénia.
- Klíčovými cíli jsou odpovědnost, legitimita a transparentnost. Je třeba vyvinout nový přístup, který by zajistil dosažení těchto cílů. Ten by měl zahrnovat kombinaci závazných a dobrovolných postupů s mezinárodním dopadem. Klíčovou otázkou však zůstává poměr mezi právně závaznými a dobrovolnými postupy. Jak zajistit, aby příliš mechanicky pojatá regulace nakonec nebránila vývoji nových metod odpovědnosti, které si flexibilně vytvářejí samy korporace? Jak zajistit dosažení reálného pokroku v této otázce a zabránit tomu, aby skutečné výsledky nahradila pouhá rétorika?
- Jaká je budoucí role multilaterálních institucí v tomto procesu a v současném politickém kontextu? Důležitá bude úloha OSN, zejména vzhledem k doporučením podkomise OSN o odpovědnosti korporací, nicméně je třeba zvažovat zapojení i dalších mezinárodních organizací.
- Transparentnost lobování a financování v rámci kontaktů mezi nevládními organizacemi, korporacemi a vládami, je také zásadní.

3.workshop: Zahraniční dluh: Otázka udržitelnosti a legitimacy

Předluženost chudých zemí není spojena pouze s otázkami ekonomickými či právními. Často za ní stojí také politická rozhodnutí a odpovědnost. V době bipolárního uspořádání světa rozhodovaly o půjčkách do značné míry právě zájmy politické. Produktivita takových půjček však byla pochopitelně nízká a celá řada zemí, kde od té doby proběhly demokratizační změny, se s těmito starými závazky vyrovnává dodnes. Zatímco věřitelé se ke konkrétním problémům post-totalitních zemí dnes často otáčejí zády, jejich zadluženost hrozí

destabilizovat nový pořádek. Kritici takového postoje dlouhodobě argumentují tím, že dluhy jsou nelegitimní a nemusí být tedy spláceny. Irák je konkrétním příkladem situace, kdy jsou stávající mechanismy pro řešení zadluženosti velmi zpochybňovány. Jedná se o precedens použitelný také v jiných případech? Jakým způsobem můžeme posuzovat oprávněnost dluhů a jak k dluhům "nelegitimním" přistupovat? Účastníci tohoto workshopu měli také diskutovat o existujících a nově vznikajících návrzích na restrukturalizaci dluhu a o způsobu jak otevřít rozhodování o nich veřejné kontrole.

Moderátor: Jürgen Kaiser, Národní koordinátor, Milostivé léto 2000, Německo

Koordinátor: Jan Štěpán, Vysoká škola ekonomická, Praha

Panelisté:

Patricia Adams, výkonná ředitelka Probe International, Kanada

Catherine Barber, poradkyně pro hospodářskou politiku, Oxfam, Velká Británie

Thomas Dawson, ředitel Odboru vnějších vztahů, Mezinárodní měnový fond

Francis Lemoine, vedoucí analytik, EURODAD, Belgie

Jana Matesová, vrchní poradkyně výkonného ředitele, Skupina Světové banky

Davison Mulela, náměstek ministra zahraničí, Zambie

Otázka oprávněnosti pohledávek vůči zemím Jihu se zpravidla nezkoumá, pokud je výše dluhu považována za udržitelnou. Takový postup tento dluh legitimizuje a způsobuje, že se věřitelé budou chovat nezodpovědně i v budoucnu. Irák s celkovým dluhem cca 380 mld. USD a HNP ve výši 25 mld. je příkladem, který mluví za všechny: nejde zde pouze o neudržitelné zatížení, ale i o dosti sporné nároky věřitelů, kteří financovali zbrojení a nákladný životní styl tamějšího diktátora.

Je zřejmé, že v zemích se střední úrovní příjmů se budou finanční krize opakovat. Potřeba komplexního mechanismu, který by neudržitelný zahraniční dluh řešil, je proto nesporná. Návrh Mechanismu k restrukturalizaci zadlužení (SDRM) však nezískal superkvalifikovanou většinu 85 % nutnou pro schválení členskými státy Mezinárodního měnového fondu (MMF). Přestože si 70 % hlasujících přálo pokračovat v diskusi o mechanismu na půdě MMF, vzhledem k pozici USA byl návrh odložen.

Iniciativa HIPC (Iniciativa pro vysoce zadlužené chudé země) byla sice krokem vpřed, jelikož poskytla určitý rámec pro odpuštění některých dluhů, nicméně své původní cíle nesplnila a v blízké budoucnosti bude muset projít reformou.

Rozvojových cílů milénia (Millennium Development Goals) nebude možné dosáhnout, aniž by byly k dispozici další zdroje získané úlevami při splácení dluhu a dodatečnou pomocí.

Oblasti shody

- Je žádoucí a nutné, aby se otázka legitimacy stala standardní součástí řízení zahraničního dluhu.
- Pokud to byly demokratické režimy, které nezodpovědně poskytovaly půjčky nelegitimním vládám, pak by následky tohoto jednání měli nést daňoví poplatníci. Avšak v případech, kdy sama vláda poskytující půjčku nemůže být považována za legitimní, musí být nalezen nový způsob jak odpovědnost posuzovat.
- Pokud v rámci MMF nebude nalezen reprezentativnější způsob hlasování, bude třeba najít alternativní přístup, jako např. návrh nevládních organizací pro spravedlivou a transparentní arbitráž (Fair and Transparent Arbitration Process, FTAP).
- Kodex chování při řešení dluhu, který nebude pro věřitele právně závazný, nemůže být základem rámce pro restrukturalizaci dluhu.
- Je třeba zajistit odpovědnost věřitelů

- Bilaterální dárce (tj. vlády vyspělých zemí) by měli pocítit zodpovědnost pod tlakem daňových poplatníků, kteří by fakticky platili za případné nezodpovědné chování svých vlád.

- Doktrína nelegitimních dluhů je slibný koncept, který by bylo v některých případech možné použít pro dohnání věřitelů k odpovědnosti.

- K zajištění odpovědnosti věřitelů i dlužníků musí být půjčky vždy transparentní.
- Iniciativa HIPC 2 rozhodně není dostatečná pro dosažení potřebného oddlužení chudých zemí.
- Současnou definici udržitelnosti dluhu je třeba změnit; měly by se jí řídit ve větší míře také nevěřitelské instituce, aby byl zřejmý skutečný dopad zrušení dluhu na snížení chudoby. Definice musí explicitně brát v úvahu potřebu zdrojů nutných pro dosažení Rozvojových cílů milénia

Účastníci se neshodli,

- zda je, vzhledem k náročnosti spojené s jejím prováděním, Doktrína nelegitimních dluhů aplikovatelná.
- jakým způsobem by mnohostranní věřitelé (MMF/Světová banka) měli nést finanční zodpovědnost nebo dokonce vinu za chyby, kterých se dopustí.
- zda je vůbec realistické dohodnout a zavést celosvětový rámec pro řešení platební neschopnosti nebo restrukturalizaci dluhu mimo Brettonwoodské instituce a zda by uplatňování takové dohody bylo dostatečně vymahatelné.

- zda by dodatečné prominutí dluhů mohlo být financováno z rezerv mezinárodních institucí, aniž by ke krátkodobému ohrožení jejich finanční situace.

Doporučení

Legitimitu dluhů zděděných po tyranských režimech je třeba vyhodnotit a vlády by měly spolupracovat na poskytnutí veškeré potřebné dokumentace oficiálním i nezávislým posuzovatelům.

- Pro zajištění transparentnosti a odpovědnosti a pro jasnější představu o legitimitě dluhů je třeba při posuzování jejich platnosti v co největší možné míře uplatňovat nezávislý soudní audit.
- Je třeba podpořit všechny aktéry trhu i občanskou společnost v tom, aby pracovali na dalších návrzích týkajících se vytvoření nezávislého mechanismu na řešení dluhů, který by ctil pravidla právního státu.
- Pro aktuální případ zahraničního dluhu Iráku doporučujeme,

- aby byla v rámci veřejného a transparentního procesu určena platnost a legitimita dluhů dříve, než dojde k jejich splácení.

- aby byla podniknuta politická iniciativa směřující k uspořádání souhrnné konference o dluzích, které by se zúčastnily všechny zainteresované subjekty, zejména irácké skupiny zastupující občanskou společnost, a která by proběhla po dárcovské konferenci konané příští týden v Madridu.

- Přetvořit iniciativu HIPC 2 tak,

- aby se jí účastnilo více zemí,

- aby u zemí, které se potýkají s potížemi, byla uplatňována větší flexibilita v podmínkách a při hodnocení výsledků země

- aby odpuštění dluhu bylo větší.

Pokud nebudou výsledky uspokojivé, pak iniciativu bude třeba nahradit novým rámcem.

- Občanská společnost i mezinárodní instituce musí zvýšit tlak na vlády rozvinutého Severu, aby splnily své předchozí závazky - zejména Rozvojové cíle milénia a Monterreyský konsensus. Jedná se o zvýšení objemu pomoci a hodnocení udržitelnosti dluhu, které explicitně počítá se zdroji nutnými pro plnění Rozvojových cílů milénia.

- Hodnocení nejefektivnějšího využití dodatečných zdrojů je třeba věnovat více pozornosti - zejména pokud jde o rozhodování mezi úlevou při splácení dluhu oproti jiným formám financování a pomoci.

4. workshop: Globální veřejné statky: ambiciózní přístup nebo nemožný ideál

Pražská deklarace, která vznikla v roce 2001 z podnětu účastníků konference Forum 2000, uvádí, že "výzvou pro globální demokracie je hledání nástrojů a institucí, které spravedlivě ochrání jak globálně sdílené hodnoty, tak lokální rozdíly". Téma veřejných statků představuje právě takové sdílené hodnoty a je zásadní výzvou pro existující nástroje globální správy. Panelisté tohoto workshopu měli diskutovat o něčem, co lze nazvat jádrem - ať již pozitivním či negativním - globalizačního procesu. Z tématu globálních veřejných statků nelze vyloučit žádného spotřebitele na světě: představuje otázky tak široké jako zajištění míru a bezpečnosti, zmírnění pandemie HIV/AIDS či zabezpečení finanční stability. Koncept globálních veřejných statků ukazuje na nutnost vytvořit globální pravidla, která by efektivně řešila takové problémy. Účastníci tohoto workshopu zvažovali konkrétní institucionální opatření, operační politiku a finanční mechanismy, které by zajišťovaly přístup ke globálním veřejným statkům.

Workshopu se zúčastnili zástupci multilaterálních institucí, občanské společnosti a vlád.

Moderátor: Lord Desai of St Clement Danes, ředitel Centra pro studium globálního řízení, London School of Economics

Koordinátor: Gavan Titley, výzkumník, Renvall Institute, Helsinky

Panelisté:

Debi Barker, výkonná ředitelka, Mezinárodní fórum o globalizaci (IFOG)

Shih-meng Chen, president Institutu Ketagalan, bývalý viceguvernér centrální banky Tchaj-wanu

Inge Kaul, ředitelka Odboru rozvojových studií při Rozvojovém programu OSN (UNDP)

Björn Lomborg, profesor statistiky na katedře politologie Aarhuské university, Dánsko

Jana Matesová, vrchní poradkyně výkonného ředitele, Skupina Světové banky

Rémi Parmentier, zakladatel a bývalý politický ředitel, Greenpeace International a ředitel Varga Group

Současný stav problematiky

- Globální veřejné statky (Global Public Goods, GPG) jsou konceptem, který se teprve utváří a který je předmětem mnoha diskusí. Zde jsme za GPG považovali statky, které jsou zásadní pro život nás všech a které nelze efektivně zajistit pouze prostřednictvím trhu a národních politik.
- V současných podmínkách globalizace jsou lidé i finance mobilní. Vede to k nestabilitě a plodí problémy překračující hranice jednotlivých národních států. Nedávná krize spojená s rozšířením nemoci SARS byla dalším důkazem toho, že zdraví světa je třeba chránit a rozvíjet globálně.
- Čistě ekonomickou řečí je v současné době poměr nákladů a výnosů, pokud jde o globální statky i "nedostatky", neefektivní a nespravedlivý. To znamená, že na globální veřejné statky všichni vynakládáme víc, než kolik společně získáváme. A naopak důsledky globálních problémů nese daleko širší okruh lidí, než který je způsobuje. Pasivita v jejich řešení však s sebou nese náklady, které jsou minimálně stejně vysoké jako náklady spojené s nápravnými opatřeními.
- Cílem koncepce GPG je nově definovat pohled na současné globální problémy. Prostředky pro jejich řešení bychom měli přeměřovat tak, aby všechny zainteresované strany měly motivaci věnovat pozornost péči o globální veřejné statky a zároveň bránit rozvoji veřejných "nedostatků"

Oblasti shody

- Panelisté workshopu se shodli, že zde existuje potřeba fóra - zahrnujícího všechny zainteresované strany - které prozkoumá a určí priority společného postupu při řešení problematiky GPG. Funkcí tohoto multilaterálního orgánu bude přesvědčit zainteresované subjekty o výhodách globálního přístupu k veřejným statkům a vytvořit pro to odpovídající, na konsensu založené mechanismy.
- Účastníci analyzovali celou řadu způsobů jak financovat GPG (státní daně, mezinárodní daně jako např. Tobinova daň, nová vlastnická práva, soukromé finanční toky). Ačkoli nedošlo ke shodě o způsobu financování GPG, všichni účastníci se shodli na tom, že součástí konceptu GPG je i redistribuce majetku od bohatých směrem k chudým. Přitom je důležité zdůraznit, že taková "restrukturalizace nákladů" je prospěšná pro všechny strany.
- Panelisté workshopu navrhli seznam prioritních GPG, které by měly být předmětem jednání na zmiňovaném fóru. Vzhledem k nutnosti otevřít toto fórum široké škále účastníků, workshop vyzdvihl, že níže uvedené priority jsou pouze návrhem. Musí být dále projednány s ohledem na rozdílné potřeby a priority vyspělých a rozvojových zemí.

Těmito prioritami jsou:

- Čistá pitná voda. Panelisté se neshodli na způsobu nakládání s pitnou vodou, ani na tom, zda voda je statek soukromé či veřejné povahy. Důvodem shody na této prioritě nicméně byly dlouhotrvající problémy v přístupu k čisté vodě a narůstající napětí ve světě vyplývající z faktu, že voda je základním přírodním zdrojem.
- Globální problémy spojené se zdravím lidí, např. tuberkulózy, malárie a HIV/AIDS.
- Globální problémy životního prostředí, jako jsou např. stabilita klimatu a biodiverzita moří a oceánů.
- Finanční stabilita. Tento pojem účastníci definovali jako potřebu omezit přílišná finanční rizika s cílem předcházet krizím, spíše než snahu o omezení volnosti tržní konkurence. Následky finančních krizí pociťují bohaté i chudé země a státy dnes všeobecně uznávají, že konkurenceschopné a liberalizované trhy vyžadují regulaci.
- K tomu, aby bylo možné zasáhnout v případě "nedostatků" a zároveň zajistit GPG, je nutné účinně šířit a uplatňovat naše stávající znalosti. Ačkoli účastníci workshopu uznali důležitost práv duševního vlastnictví, zasazovali se o větší flexibilitu v současném režimu tak, aby bylo možné lépe sdílet jeho výhody a řešit vzniklé problémy. To bylo předmětem diskuse zejména v souvislosti se současnými zdravotními krizemi a dohodou TRIPS, tato otázka je však relevantní i v souvislosti se všemi ostatními zde zmíněnými prioritami.

Oblasti neshody

- Neobjevily se žádné zásadní oblasti rozporu, nicméně diskuse o prioritách, formách financování a vhodných či možných orgánech pro rozhodování o GPG byly velmi intenzivní.
- Účastníci se neshodli na přesném charakteru navrhovaného orgánu a předložené návrhy nepodrobili hlubší kritice. Mezi návrhy byly skupina G-29 v rámci reformovaného Valného shromáždění OSN, nezávislá nevládní organizace nebo orgán s úzkými vztahy ke skupině G-8, jejíž státy představují potenciální zdroj financování.

Doporučení a kroky do budoucna

- Hlavním doporučením tohoto workshopu je založení fóra, které by stanovilo priority v oblasti GPG na základě současných znalostí a na základě práce, která již probíhá na vědecké úrovni. Dalším úkolem tohoto fóra by bylo prozkoumat možnosti poskytování GPG v rámci existujících institucí a iniciativ. Řešení každé z priorit bude zřejmě

zahrnovat rozdílný typ účastníků se stran, jiný druh konzultací, výzkumu a financování.

- Workshop byl výzvou politikům, občanům, představitelům komerční sféry a občanské společnosti, aby si uvědomili, že GPG jsou zásadní pro život všech a že výrazné zvýšení povědomí o této problematice je klíčové pro přesměrování stávajících zdrojů směrem k větší efektivitě.

--

Doprovodný program

NADNÁRODNÍ SPOLEČNOSTI: SOCIÁLNÍ ODPOVĚDNOST A VEŘEJNÁ KONTROLA

Hosté: Michael U. Klein, představitel Světové banky

Joshua Karliner, zakladatel a bývalý výkonný ředitel nevládní organizace Corporate Watch

Moderátor: Václav Duda, AMO

Termín: 15. 10. 2003, 16:00

Místo: CERGE-EI, Politických vězňů 7, Praha 1

Pořadatel: Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

Poznámka: Diskuse bude probíhat v angličtině

POHLED BLÍZKÉHO VÝCHODU NA POLITIKU ZÁPADNÍHO SVĚTA - ŠANCE NA DEMOKRATIZACI A ROZVOJ OBČANSKÉ SPOLEČNOSTI

Host: Yousif Al-Khoei, ředitel Al-Khoei Foundation, Londýn

Moderátor: Jan Šnidauf, AMO

Termín: 16. 10. 2003, 18:00

Místo: Hotel Praha, Sušická 20, Praha 6

Pořadatel: Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

Poznámka: Diskuse bude probíhat v angličtině

SOCIÁLNÍ ODPOVĚDNOST KORPORACÍ

Host: Deborah Doane, předsedkyně koalice CORE (Odpovědnost korporací)

Termín: 16. 10. 2003 18:00

Místo: Gender Studies, Gorazdova 20, Praha 2

Pořadatel: Gender Studies, o. p. s.

Poznámka: Práce s velkými nadnárodními společnostmi v oblasti sociální odpovědnosti, tedy propojení občanské společnosti a obchodního sektoru je v regionu střední Evropy zcela nově diskutovaným tématem. Deborah Doane představí koncepci sociální odpovědnosti korporací, promluví o svých zkušenostech v této oblasti a uvede genderové souvislosti této problematiky.

GLOBALIZACE: MNOHOSTRANNÉ MEZINÁRODNÍ SMLOUVY A JAK JE O NICH INFORMOVÁNA VEŘEJNOST

Host: Remi Parmentier, zakládající člen Greenpeace International

Matti Wuori, finský právník, člen Evropského parlamenta a expert na lidská práva

Termín: 16. 10. 2003, 18:30

Místo: Fakulta humanitních studií UK, U kříže 8, Praha 5, místnost č. 1036

Pořadatel: Katedra sociální a kulturní ekologie Fakulty humanitních studií UK ve spolupráci s Greenpeace ČR

Poznámka: Beseda proběhne v anglickém jazyce a v případě potřeby bude tlumočena do češtiny

GEOGRAFICKÁ PROPAST GLOBALIZACE: CO DĚLAJÍ NADNÁRODNÍ SPOLEČNOSTI A MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE PRO ZMENŠENÍ ROZDÍLU MEZI SEVEREM A JIHEM?

Hosté: **Debi Barker**, výkonná ředitelka Mezinárodního fóra o globalizaci
Francis Lemoine, vedoucí analytik European Network on Debt and Development
Heinz Rothermund, bývalý ředitel společnosti Shell EP International BV

Moderátor: Klára Kadlecová, Rozvojové středisko Ústavu mezinárodních vztahů

Termín: 16. 10. 2003 18:00

Místo: New York University, Prague, Malé náměstí 2, Praha 1, Gellner classroom

Pořadatel: Nadace člověk v tísní ve spolupráci s New York University Prague

Poznámka: Diskuse bude probíhat v angličtině

PROMÍTÁNÍ FILMU „MUŽ BEZ MINULOSTI“ FINSKÉHO REŽISÉRA AKIHO KAURISMÄKIHO S NÁSLEDNOU DEBATOU

Host: **Matti Wuori**, protagonista filmu, finský právník, člen Evropského parlamentu a expert na lidská práva

Datum: 17. 10. 2003 18:00

Místo: Kino Aero, Biskupcova 31, Praha 3

Pořadatel: Kino Aero

Poznámka: Muž bez minulosti, Aki Kaurismäki, 2003, 97 minut

MNOHOSTRANNÉ GLOBÁLNÍ ŘÍZENÍ - NADĚJE PRO ROZVOJOVÉ ZEMĚ?

Host: **Patricia Adams**, ekonomka a výkonná ředitelka kanadské organizace Probe International

Mats Karlsson, švédský ekonom, ředitel Světové Banky pro Ghanu, Libérii Sierru Leone

Moderátor: Barbara Orlíková, AMO

Datum: 17. 10. 2003 18:00

Místo: Hotel Praha, Sušická 20, Praha 6

Pořadatel: Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

Poznámka: Diskuse bude probíhat v angličtině "

PANELOVÁ DISKUSE O VÝZNAMU PONTIFIKÁTU JANA PAVLA II.

Hosté: Prof. PhDr. Dr. Tomáš Halík, prezident České křesťanské akademie
Prof. ThDr. Pavel Filipi, děkan Evangelické teologické fakulty University Karlovy
Prof. Dr. Stanislaw Obirek SJ, ředitel Centra pro kulturu a dialog, Krakow

Termín: 18. 10. 2003 18:00

Místo: Refektář kláštera Emauzy, Vyšehradská 49, Praha 2

Pořadatel: Česká křesťanská akademie

Účastníci diskuse přednesou příspěvky na následující témata:

Jan Pavel II. a konec katolicismu - Prof. PhDr. Dr. Tomáš Halík, Zamyšlení nad čtvrtstoletím
- Prof. ThDr. Pavel Filipi, Jan Pavel II. a mezináboženský dialog - Prof. Dr. Stanislaw Obirek
SJ